פרשת **שמיני-פרה** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתמ"ב שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש יאמ"ר לו' ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ה
פינת קרית ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח החילוקי ..... ח
דרך העץ ..... ט
נועם שרתי ..... י
לפתן עין לאחשה ..... יא
פשולחן פלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

אכול תאכלו אותה בקודש

מדושן עונג ושבע תפנוקים הסתובב לו בן המלך, לכל אשר יחפץ השיגה ידו, ולכל אשר עלה ברוחו לעשות אין מעצור, כי הרי מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל, ומה יעשה הבן ולא יחטא נתחבר עם חבר מריעים משחיתים חבורת ליסטים מזויינים ומורדים מושחתים, וכך הלך ונשתקע במעשיהם ודרכיהם הנלוזות, לדאבון לב אביו המלך אשר לבו נתמוסס מרוב צער.

ביום מן הימים קיבל המלך ידיעה שבנו רוצה לשוב אליו ומתחרט בלב שלם על כל מעשיו הנפשעים, וברצונו לחזור תחת חסות אביו בארמונו ולחסות בצל כנפיו, וכמובן שהמלך שש ושמח עד אין חקר, אמנם מאידך גיסא עלה מורא בלבו אולי הוא אחד מתכסיסיו הערמומיות שרוצה לחדור לחדרי טירותיו למרוד בנגדו ולכבוש את המלכה עמו בבית, על כן כשבנו חזר אליו ונפל לפניו ויבך ויתחנן שימחל לו, התנהג אתו בהסתייגות מסויימת, והחשד ניקרה במוחו.

ביקש הבן לרצות את אביו ומילא את כל רצונותיו, אך כל מאמציו עלו בתוהו, החשש שמא הבן ישוב ויעזוב את הארמון ויצטרף אל חבריו משכבר הימים, קיננו בכל עת בלבו של המלך.

משנוכח בן המלך כי אביו מתייחס אליו בחשדנות, טיכם עצה בנפשו האיך לרחוש אימונו של אביו, מה עשה, חזר לחבורת הלסטים שמקודם נמנה עמהם, והתחיל לדבר על ליבם והפך את לבם לטובה, עד שכולם סרו מדרכם הרעה וקיבלו את מרותו של המלך בלב שלם ובנפש חפיצה.

עתה כשראה המלך את המהפיכה הגדולה שחולל בנו, עד שעלה בידו להטות את לבם של אויבי המלך, שב אליו אימונו כבתחילה, והסיר כל חשד מלבו, וגילה כלפיו את אהבתו הגדולה, ונישאו מעל כל השרים כבשנים קדמוניות.

והנמשל מובן, דכאשר אדם מישראל ממלא את רצון השי"ת ומקיים את מצוותיו, עדיין קיים חשש שמא ישוב אל אויבי המלך, שהם התאוות שהאדם נגרר אחריהן, אולם כשהאדם נוטל את התאוות והופכן לכלי לעבודת ה', כאשר הוא מקיים מצוות ע"י אכילה ושתיה, עונג שבת, אכילת מצה, והוא אוכל לשם שמים ולשם המצוה, הדבר נחשב כאילו הוא הפך את לבם של אויבי המלך ועשאם לאוהביו, ועל ידי כך הוא מוכיח את נאמנותו המוחלטת לאביו שבשמים.

ע"י התשובה ישוב להרגיש בכבודו ית' הממלא עולם

זה הדבר אשר צוה ד' תעשו וגו' כו'. דהנה ידוע דעיקר קרבנות באים לכפר רק על ידי תשובה, **ועיקר הוא שיקריב אדם במסירת נפש נפשו לד', וד' חטוב מקבל תשובת עמו בני ישראל, וכיון שעולה על לב לעשות תשובה הקב"ה חותר חתירה מתחת כסא כבודו לקבלו ולקרבו** כמאמר הכתוב 'שלום לרחוק' (עי' ברכות לד ע"ב). והנה ידענו באמת שהקב"ה מלא כל העולם (ישעיה ו, ג) לית אתר פנוי מיניה (תיקו"ז תי' נז צא ע"ב) **ומי שיש לו זכות הנפש רואה זה בחוש, וכל חד לפי הזדככות גופו,** וכמ"ש בזוה"ק (וירא קג ע"ב) כל חד לפי מה דמשער בלבו, והיינו **לפי הזדככות לבבו נאמן לד', ככה יתראה קדוש שמו יתברך ויתעלה וכבודו יראה** כו'.

ועל דרך זה אמר להם משה רבינו ע"ה 'זה **הדבר אשר צוה ד'**, הקרבת הקרבנות שהבאתם הוא ש'**תעשו**' אתם בלבבכם תועלת מהקרבן. '**וירא אליכם כבוד ד'**, היינו שכבוד ד' הוא ליתא אתר פנוי מיניה, ורק העון הוא מסך מבדיל מלראות כבודו. **אך אם תעשו כאשר צוה ד' ותעשו תשובה באמת, יראה לכם כבוד ד' הנגלה אשר הוא בכל אתר ויסיר המסך.**

דברי חיים

שויתי ה' לנגדי תמיד, זה כלל גדול בתורה

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. הן ידוע מה שמביא הרמ"א באו"ח (פימן א') וז"ל: **שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים** כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול. כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה והכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו. וזה רמוז כאן בפסוק: "**ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו**" ומהו הדבר שתעשו, שתחשבו תמיד שאתם עומדים לפני ה' "**וירא אליכם כבוד ה'**".

אור החיים

עבודת 'סור מרע' מקדש ומטהר בקדושה של מעלה

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. והייתם קדושים כי קדוש אני. אמרו חז"ל (קידושין לט:) "**ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה**", **שממשיכין עליו קדושה מלמעלה כאלו עשה מצוה,** כיון שקיים רצונו ית"ש במה שלא עבר עבירה. וזה שאמר הכתוב כאן, שעל ידי פרישת ישראל עצמן מדברים טמאים, ימשיך ית"ש עליהם קדושה, כאלו היו ממשיכין על עצמם קדושה על ידי עשיות המצות. וזה שאמר: '**והתקדשתם**' מלמטה על ידי עשיות המצות, '**והייתם קדושים**' על ידי סור מרע, כפרש"י: **שחש"י יקדש אותנו על ידי זה בקדושה שלמעלה.** וזה שאמר: **והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם** כו', **על ידי שלא תטמאו, אמשיך עליכם קדושה.**

זרע קודש

[כ"כ ג"כ בספה"ק נועם אלימלך פר' ויחי שעיקר שכר המצוות, והמשכת קדושתו ית' עלינו הוא ע"י סור מרע, וזל"ק בתוה"ד: '**שמחינו כימות עניתנו**' פירוש שתשמחנו בקדושתך '**כימות עניתנו**' על ידי היצר הרע שאנחנו מוכרחים לשבר כח תאוותו כו' עיי"ש עוד]

ההבדל בין טמא לטהור הוא בעת האוכל

להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת וגו'. היינו, שיש חילוק בין מי שמסגף את עצמו בשעת אכילה ואינו אוכל רק מעט, כדכתיב '**צדיק אוכל לשובע נפשו**', וזה הוא הנקרא טהור, ובין מי שאוכל הרבה כבהמה, זה הוא בחינת טמא. ובשעת אכילה דייקא ניכר מי הוא הצדיק שאוכל בקדושה וטהרה. וזהו '**להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת**' שאוכל בתאותו ואינו מסגף את עצמו בשעת אכילה, '**ובין החיה אשר לא תאכל**', היינו, **שמסגף את עצמו בשעת אכילה ואוכל בהשכל ודעת. ודייקא בשעת אכילתו של אדם ניכרת מהות האדם,** וכדמצינו בגמרא (נזיר כג.) עה"פ 'צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם' דהיינו שנים שצלו את פסחיהם, **אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה**", עיי"ש.

עטרת ישועה

רצון הצדיקים להשפיע טובות לישראל יותר מדביקות

וירד מעשות החטאת העולה והשלמים גו' ויצאו ויברכו את העם. י"ל דבאמת אצל עובדי ה' חשוב זה יותר בעיניהם למעלה גדולה מה שחושבין תמיד עבור טובות ישראל לברך אותם ולהמשיך עליהם שפע טוב לכל צרכיהם. וזה יחשב להם לעליה יותר מדביקות פשוטה בעולמות עליונים. וז"ש '**וירד מעשות**'. רצה לומר כשירדו מזו הבחי' של תיקון העולמות ובאו לתוך הזמן, אז '**ויצאו**' רצה לומר שיצאו מבחי' זו של הדביקות. ולקחו במחשבתם '**לברך את העם**' רצה לומר שזהו יותר טוב בעיניהם לברך את זרע ישראל. וגבוה להם בחי' זו מבחי' הדביקות כו'.

אוהב ישראל

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לזכות ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

העוסק בתורה בקדושה, זוכה לחריפות וזכרון גם יחד

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור. אמרו חז"ל (מגילה ו:) **"לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא היא"** (ופירש"י: לאוקמי גירסא שלא תשתכח ממנו. סייעתא דשמיא ויש יגע ואינו מוצא) פירוש, כי יש אדם זכרן בטבעו, ויש שהוא חריף בטבעו, אמנם שימצאו שתי מעלות אלו באדם אחד הוא נגד הטבע, כי בשורשם המה מתנגדים זה לזה, כי טבע הזכרון הוא מהיבשות, והחריפות מליחות המח (עי' בס' מגדל עוז להיעב"ץ ז"ל, נוה חכם, חלון צורי אות ע') ולפיכך **'לאוקמי גירסא' סייעתא מן שמיא היא', כי זה נגד הטבע שיהיה מכניסו לקיום וגם יהיה מבורר ומלובן בחריפות, מאת ה' היתה זאת, וחקב"ה אינו עושה כן אלא לעוסקים לשמה.** והנה, החריף נקרא: מעין הנובע. ועינן קובץ והכנסת החכמה יכונה בשם מקוה מים (ראה אבות פ"ב מ"ח: "ר"א בן הורקנוס בור סוד שאינו מאבד טפה וכו' ור"א בן ערך מעין המתגבר"). וזהו הרמז: **"אך מעין ובור מקוה מים"** הזוכה לשתי המעלות האמורות, להיות מעין הנובע וגם בור מקוה מים **"יהיה טהור"**, וקדוש יאמר לו.

דרשות חת"ס (ח"ג, עמ' ע)

לימוד התורה בחיות והתלהבות

זאת החיה אשר תאכלו. סופי תיבות הם אותיות ת'ו'ר'ה', מרמז שעיקר עסק התורה צריך להיות בבחינת **'זאת החיה'**, בחיות אלקות, כי כשעוסק סתם בתורה בלי שום טעם וחיות, לימוד הזה אינו שוה כל כך, כי צריך האדם לזכך בה את חומרו וגופו בגשמיות וברוחניות.

מגן אברהם – טריסק

עסק התוה"ק צריך להיות בקול רם ונעימה דייקא

יין ושכר אל תשת. בזוה"ק (פר' שמיני, ל"ט) כתוב וז"ל: אבל מאן דאשתדל באורייתא ודביק בה, וההיא מלה דאורייתא אשתמע בפומיה **ולא לחיש לה בלחישו אלא ארים קליה בה דאורייתא הכי בעי לארמא קלא**, דכתיב 'בראש הומיות תקרא' **לארמא רנה דאורייתא ולא בלחישו**, 'וחכך **כיין הטוב**' כחמר טב דלא שתיק הוא עתיד לארמא קלא כד יפוק מהאי עלמא, 'הולך לדודי למישרים' דלא יסטי לימינא ולשמאלא ולא ישתכח דימחי בידוי דובב שפתי ישנים אפי' בההוא עלמא שפוותיה מרחשן אורייתא עכ"ל. [וכמבואר שם דהגם גבי עבודת כהנים בביהמ"ק נאמר 'יין ושכר אל תשת', כי ביהודים עליונים צ"ל בחשאי ולחישו, אבל גבי עסק התוה"ק נאמר 'חכך כיין הטוב' כו']. **ובכן, מה מאד ומאד צריך להזהר להשמיע קולו בלמודו,** כי זולת זה מה שנזכר בגמ' דעירובין דף נ"ד, והובא בשו"ע יו"ד סי' רמ"ו סכ"ב **'כל המשמיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו'** וכו', גם הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו ג"כ בעוה"ב עצום מאד. כמבואר בדברי הזה"ק הנ"ל.

יסוד ושורש עבודה (שער הניצוץ ספ"ה)

תפלה

בגשת האדם לעבודת התפילה צריך להתחזק בבטחון בהשי"ת הרחום וחנון, ולא יחלש לבו מזכרון חטאיו

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים. הנראה לי, על פי מאמר הגמרא (פסחים סה:) 'אין מעבירין על המצוות', **כי כן דרך היצר לקרר את האדם בגשתו אל העבודה זו תפלה** ('איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה' תענית ב.), **לומר לו חלא אתה מלא עון, ואיך ימלא לבבך לגשת אל הקודש.** אולם האמת אינו כן, כי הקב"ה שומע תפלת כל פה ומרחם על הבריות לקבל ברחמים תפלתו, וזה שאמר: **'אין מעבירין על המצות'**, בל יעלה על זכרונו העבירות בעת עשיית המצות. **'סור מרע ועשה טוב'** (תהלים לד), בשעה שאתה עושה טוב, תסיר הרע מקרב לבבך ואל תזכור עוד.

וזהו **'ויברכם וירד מעשות החטאת וגו'** בשעה שאהרן היה מברך את ישראל, לא היה זוכר החטאת שלהם. וזה פירוש (תהלים סט, יד): **'ואני תפלתי לך ה' עת רצון'**, פירוש שאני מתפלל תמיד אל ה', ובטוח אני שיקובל תפלתי ויהיה עת רצון, **מאחר שידעתי שהקב"ה מרחם על עמו ומקבל תפלתם ברחמים.**

תפארת שלמה

תפילה מתוך אהבת ישראל תעשה פעולתה ותתקבל

ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'. קודם התפלה צריך כל אדם לקבל עליו מצות 'ואהבת לרעך כמוך', **"ויכוין לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי ע"ז תעלה תפלתו כלולה מכל תפלות ישראל ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי"** (שער הכוונות. הובא במג"א ריש סי' מ"ו), וזהו הרמז בפסוק: **'ויקרבו כל העדה'** קירוב לבבות ואחדות, ומתוך מדה זו **'ויעמדו לפני ה'** אין עמידה אלא תפלה (ברכות ו:) היינו, **דייקא אחר שנתקרבו הלבבות ונתאחדו בלב שלם היו מתפללין אל ה'.**

חסד לאברהם – ראדאמסק

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר הפרוה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח. ופרש"י שהיה אהרן בוש וירא לגשת א"ל משה למה אתה בוש לכך נבחרת, ויובן דאיתא במדרש ויעש אהרן את העגל אמר מוטב יתלה הסרחון בי ולא בהם א"ל הקב"ה הואיל וכך עשית לא תזיז מן הפלטין שלי, וביאר בברית שלום עפ"י הגמי מפני מה נאמר פרוכת וכו' משל למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה אם מיעוטן סרחו פמליא שלו קיימת ואם רובן סרחו אין פמליא שלו קיימת, וזאת היתה כוונת אהרן דאם יהיה החסרון בו שהוא יחיד ואין קדושתו יתברך מסתלקת, אבל אם יתלה החסרון בהם א"כ יחטאו הרבים וחי"ו קדושתו מסתלקת ומידה כנגד מידה שילם לו הקב"ה הואיל וכוונתך היתה לבל יסתלק קדושתי לכך לא תסתלק אתה מקדושתי, ע"כ, ועפ"י יתבאר שהיה אהרן בוש מפני אותו החטא ואיך ישמש לפניו, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, דכיון שכוונתך היתה לבל יסתלק קדושתו לכן נבחרת מידה כנגד מידה לעמוד לשרת לפני הי ולא תסתלק מקדושתו ית"ש.

(ישמח משה)

☆

וידום אהרן. במסורה וידום אהרן וידום השמש וירח עמד, ויל"פ לפי מ"ש בישמח משה לבאר דרשת חז"ל וזרח השמש ובא השמש עד שלא שקעה שמשו של משה זרחה שמשו של יהושע דמנ"ל לדרוש כן, ויובן עפ"מ דאיתא במדרש דבזי ימי אבלו של משותלח לא שמשו המזלות וכתבו המפורשים הטעם כי אחז"ל למה חמה יוצאת במזרח ושוקעת במערב כדי לתת שלום לקונו, ואבל אסור בשאילת שלום ע"כ לא שמשו המזלות, ע"כ, וא"כ כאן דכתיב וזרח השמש ובא השמש כפי הנהוג והטבע בכל יום ולא שקעה אף אם חיו נפטר איזה צדיק, ע"כ היינו טעמא משום דעד שלא שקעה שמשו של זה כבר זרחה שמשו של זה, עכ"ד, וז"ש כאן וידום אהרן, ואע"פ שנדב ואבוהו נפטרו, וא"כ הלא מהראוי להיות וידום השמש מטעם הנ"ל, לכן ממשיך וירח עמד היינו אלעזר ואיתמר שמילאו מקומם של נדב ואבוהו, ע"ד פני משה כחמה פני יהושע כלבנה, כמו כן היה הם כדמות ירח נגד שמשן של נדב ואבוהו ומיד זרחו במקומן.

(ויטב לב)

☆

ויאמר משה זה

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ק עצי התמרים

אף ד'לולא הקב"ה עוזרו לא יכול לו', יחשוב לנו הנצחון לתת שכרינו משלם

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. במדרש אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם. **ושמעתי מפה קדוש אדמו"ר הגאוה"ק בעל עצי חיים ז"ל** על פי הגמרא סוכה (דף נב.) לעתיד לבא מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו וכו' ואף הקב"ה תמה עמהם שנאמר (זכריה ח- ו) 'גם בעיני יפלא', ואיתא במפרשים דאי אמרינן דאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אם כן הוי תו נהמא דכסופא, וע"כ אומר הקב"ה 'גם בעיני יפלא', בכדי שלא נבוש ולא נהיה 'בהית לאסתכולי באפי' (נבהלים להסתכל בפניו) כדברי הירושלמי. **והיינו "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו" אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם, ואף שהוא בכחו של הקב"ה, מכל מקום 'וירא' אליכם כבוד ה' שנוכל לראות כבוד ה' ולא נבוש לעולם הבא, כיון דהקב"ה תמה עמהם, ע"כ דברי הרב.**

פרדס מרדכי (בפרשתן)

ממקוה למדין שצריכין לעשות אתערותא דלתתא, ואז הקב"ה מטהרו

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא. בנוגע למקוה יש בנותן טעם להעתיק אימרא טבא דבי תחדא נפשי' שאמר רביה"ק זללה"ה בביתו של הרה"ח הנדיב ר' ישראל זופניק ע"ה, בשעה שנעמרה מלאכת הבנייה של המקוה בקרית זופניק בירושלים עיה"ק, ועשה מסיבה לכבוד המאורע בהשתתפות רבינו ז"ל והגה"צ ר' יונתן שטייף זצ"ל ועוד כמה רבנים. רבינו ז"ל אמר אז לפרש, מ"ש ז"ל **מקוה ישראל ד' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל**, ודייק רבינו ז"ל הלא אמרו במשנה שש מעלות במקוה זו על גבי זו וכו', למה המשילו את הקב"ה ל"מקוה", הלא המקוה איננה המעלה העליונה, וטפי הל"ל להמשיל ל"מעין" שהוא המעלה העליונה. **ואמר אז רבינו ז"ל כי המעין הוא בריאה מהבורא ית' כאשר עשהו, משא"כ המקוה צריכין לפעולת בני אדם בהרבה עמל ויגיעה, וכמו כן הקב"ה כשמטהר את ישראל צריכין לזה אתערותא דלתתא פעולות האדם בעמל ויגיעה להתקדש ולהוסיף בתורה ובמצוות ואז הקב"ה מטהרו** עכ"ד המתוקים.

רצון צדיק (דף כד)

לשבת פרה

רמז בתורה על חיוב קריאת פרשת פרה

כתב המג"א (סי תרפ"ה) 'גם לא ידעתי היכן רמיזא פרשת פרה בדאורייתא', ואני שמעתי טעם הגון כמדומה בשם הגאון ישמח משה, דבמעשה העגל כתיב 'זכור אל תשכח', ולא רצו חכמים לתקן קריאתה בציבור מטעם שכתב המג"א בסי' ס' **משום הכי תיקנו פרשת פרה דאתי לקנח צואת העגל, ובזה מקיים מצות עשה דאורייתא הנ"ל, ושפתיים יושק.**

שו"ת ערוגת הבושם (או"ח סי' ר"ה)

הדבר אשר צוה ה' תעשו וכו'. ובמדרש איתא מה היא זה הדבר על המילה כמה דתימא זה הדבר אשר מל יהושע, ויתבאר לפי מה שאחז"ל גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, וצ"ב היכן רמיזא ענין זה, וי"ל עפ"י הידוע קושיא קמאי על מה שאמרו חז"ל דקיים אברהם אבינו כל התורה כולה קודם שניתנה וא"כ למה במצות מילה המתין עד שיצטווה מפי הקב"ה, ותי דבשאר מצוות יכול לחזור ולקיים אותם אח"כ כאשר יהיה מצווה ועושה משא"כ במצות מילה שאם היי נימול פעם אחת שוב אינו יכול לחזור ולמול עצמו פעם שנית, ומכאן משמע כיון שהמתין אברהם אבינו במצות מילה עד שיהא מצווה ועושה שגדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, וז"ש משה רבינו זה הדבר אשר צוה ה' תעשו דהיינו שיעשו המצוות רק לכוונת צווי הבורא בבחינת מצווה ועושה, ומהיכן ילפינן הא, על זה אמר המדרש זה הדבר על המילה כמ"ש זה הדבר אשר מל יהושע, כי גם יהושע המתין עד שנצטווה עשה לך חרבות צורים, ומכאן ראיה שגדול המצווה ועושה יותר מאינו מצווה.

(קדושת יו"ט)

☆

ויהי ביום השמיני. ובגמי איתא אותו היום היי שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, וי"ל לפי מה שפיי הגאון מוי"ה לעמיל ז"ל הכתוב על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרינו את ציון, וכן איתא במדרש גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, וביאור הדבר עפ"מ דאיתא במדרש שמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משכינת עוזו דבעת בריאת העולם כתיב ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ואח"כ ויבדל אלוקים בין המים אשר מעל לרקיע ובין המים אשר מתחת לרקיע ושכינתו בעליונים, ואז התחילו מים התחתונים לבכות אנן בעינן למהוי קמי מלכא, ופיימם השי"ת שיקחו מהם מים לניסוך המים בחג וכן מלח על הקרבנות, והנה נחמה זו היתה בזמן שהיו ישראל שרויין על אדמתן אבל כשגלו ישראל ונחרב הבית בעוה"ר נתבטל מהם הפיום וחזרו לבכות כבראשונה אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וזהו הכוונה מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, כי רפואה אחת להם ולנו שיבנה בית המקדש, וזהו ביאור הכתוב על נהרות בבל שם ישבנו, וכשראינו שבכו המים על שברם שנתרחקו משינת עוזו, ג"ם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד לנו, עכ"ד, והנה ביום השמיני למילואים ביום כלות משה להקים את המשכן היה יום ראשון לעבודה כמבואר בגמי ובו התחילו להקריב קרבנות לפני הקב"ה זכו המים התחתונים לחזור ולהתקרב לפני הקב"ה כמו שהיה בשעת בריאת העולם, ולכן היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, שאז היה שמחה בכל מעשי בראשית שגם המים התחתונים היו קרובים אל הי.

(ברך משה)

☆

וידום אהרן. ובמדרש איתא מאי הוי ליה למימר וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ואפ"ל בהקדם מה דמבואר במדרש שבני אהרן היו ראויין לשליחת יד כבר במתן תורה על שהסתכלו בשכינה מתוך גם לב של מאכל ומשתה, והמתין להם הקב"ה שלא לערבב שמחת התורה, אכן מבואר בכסף נבחר דשכר טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבוא הוא מה שיזכו לראות בשכינת עוזו, ואי אמרינן דשכר מצוה בהאי עלמא איכא אז שורת הדין דמותר להסתכל בשכינה, אבל אי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אסור להסתכל בשכינ, ונודע מה שכתב בבכור שור דהטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא משום דכי היכי דעונש ליכא בהאי עלמא אם ישב ולא עשה המצוה, ה"נ שכר ליכא, אולם בל"ת דאיכא עונש אם עובר עליהן שוב איכא שכר מצוה בהאי עלמא על כאשר נזהר אדם מלעבור עליהן, וכתב בשערי ציון דלפיי"ז על מצות מילה דאיכא עונש כרת והוא עונש בעוה"ז ג"כ איכא שכר בעוה"ז, ומעתה כאשר יצתה אש ותאכל את נדב ואבוהו על חטאם שהסתכלו על השכינה, והטעם דהוי חטא כיון דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והשתא היה לו לאהרן להביא ראיה ממצות מילה דיש עונש כרת בעוה"ז וא"כ שכרה נמי בעוה"ז וא"כ היו מותרין להסתכל בשכינה מטעם שהם נימולים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

פנינים מאוצרותיו של מרן רגי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו (ט ו). במדרש ילקוט (רמז תקכג) אמר להן משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבבכם. ומתקשו כולם על אומרו אות"ו יצר הרע, שהוא כמראה עליו בחוצפא, והיה לו למימר בסתמא יצר הרע העבירו מלבבכם.

אך המתת הוא כי בכל דור ודור נריכים לעין ולראות היזה יצר הרע שולט בעת ההוא, ואות"ו יצר הרע דייקא נריכים להעביר מן הלבבות, כי עיקר צורך ההתגברות הוא נגד היצר הרע המתגבר ומתחדש בעתו ובזמנו. ובזמנינו יתכן לפרש כי זה הוא היצר הרע המסמית עיני בני האדם בזמנות יפוי תרץ ישראל, והבערה ללהב יוצאת ליסע לארץ ישראל ומופלים שמה בדשא הציונים, והסי"ת ירחם עליהו ויצילנו מוב מהר מסטרא דיפא של הס"מ ומיילותיו.

וייאל משה מאמר ב סי' קמה,

ודרשה בשנת תשי"ב בעיר אנטווערפן יע"א

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו (ט ו). במדרש ילקוט (רמז תקכג) אמר להן משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבבכם. ומתקשו כולם בלשונו שאמר אות"ו יצר הרע, שהוא נראה כמראה בחוצפא על היזה יצר הרע, והיה לו לומר בסתם יצר הרע כוונתו.

ויש לומר על פי מה שכתב בנועם מגדים (פ' מטות בד"ה ולו יאמר וידבר משה עם אהרם) לפרש מאמרם (בבא מציעא ג:) לא תהיה יהושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, רהה לומר שכל דבריהם לא טובים שעשו, אמרו שזהו דת ודין תורה, וזהו גם כן ביאור הכתוב (תהלים עד ג) כל הרע תויב בקודש, כלומר שעל כל דבר שהוא רע, יומר שהוא בקודש, עיי"ש. ועל פי זה יתבאר המדרש ילקוט, אמר להן משה לישראל, אות"ו יצר הרע, היינו אותו יצר הרע האומר על כל דבר כי זה הדבר אשר צוה ה', ובקרבו יסיס מרבו להמטיע את האדם, אותו יצר הרע העבירו מלבבכם.

מרפא לנפש פ' שמיני (עמוד שמח)

וכתב שם בזה"ל: ולפני כמה שנים שמעתי מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר שאמר בדרך הלצה וכו'.

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו (ט ו). ובמדרש ילקוט (רמז תקכג) אמר להן משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבבכם, ותהיו כולכם בירושה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום. ומתקשו המפרשים על אומרו אות"ו יצר הרע, שהוא נראה כמראה בחוצפא על היזה יצר הרע, והא לא פירש על היזה יצר הרע כוונתו.

ואפשר לפרש בדרך לאות, כי בשעת בנין המשכן יתכן שהיו שם כמה לעות בהיזה לופן יהיה בניינו יותר טוב ומועיל, זה אמר בכה וזה אמר בכה, אמנם כשנגמר בנייני אמר להם משה להיות שכבר נגמר כל מלאכתו, לכן אות"ו יצר הרע שגרם לכם לעות מחולקות, יצר הרע זה העבירו מלבבכם, ומעתה תהיו בעצה אחת לשרת לפני המקום.

שנת תרצ"ד, דרשה הראשונה בעת עלותו

לכהן פאר על כסא הרבנות בעיר סאטמאר יצ"ו

וכידוע היה מחלוקת גדולה אודות התמנות רבינו בעיר סאטמאר יצ"ו, ולכן כאשר עמד רבינו לדרוש שם דרשתו הראשונה, אמר דיבורים אלו שהיה מתאים ביותר לזמן ההוא. וכשגמר את דבריו סיים ואמר: אני פונה אליכם ומבקש מכם, כי מעתה נראה לעשות הכל בעצה אחת לטובה.

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש וגו' וידום אהרן (י ג). פירש"י קיבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל, שנתייחד עמו הדיבור וכו'. ויש להבין מהו הרבותא בשתיקתו, דמשי הוה ליה למימר.

ואפשר לומר על פי דברי המדרש (שוח"ט מזמור ג) אמר רבי אלעזר לא ניתנו פרשיותיו של תורה על הסדר, שאלמלי ניתנו על הסדר, כל מי שהוא קורא בהן, מיד היה יכול לצרות עולם ולהחיות מתים ולעשות מופתים, לפיכך נתעלם סידורה של תורה וכו', רבי יהושע בן לוי דייקי ליה מן הספר הזה ולסדרו, יעלת חן קול ואמרה לו אל תפיחו את היקר (פי' מהר"י הכהן, אל תעיר את אשר הוא בשינה להקיצו משינתו, כלומר להרגיז את דוד בקבריו), ע"כ. ומעתה אם רבי יהושע בן לוי היה יודע לקרות הפרשיות כסדרן ולהחיות מתים, גודלי שגם אהרן הכהן היה יכול לעשות כן, ולכן כשמתו בניו היה לו עצה טובה לקרות פרשיות התורה כסדרן ולהחיותן. ואמנם הוא לו עשה כן, ביודעו שכן הוא מגזירת הבורא להתקדש בשמיעתו. והיינו דשמעינן קרא וידום אהרן, היינו ששתק מלקרות הפרשיות כסדרן, אף שבזה היה יכול להחיות בניו.

ליל שב"ק שמיני תשכ"ג

ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו וגו' (יג יג) ליתא בגמרא (חולין סב:) תרגומא לשגעא שריא, וכיון דמזיזי דדרסי ואכלי, מזרו ואסרוה (משם זקני אחד מפיימי עוף טמא). ובאמת ענין זה פליאה עצומה הוא, דלא מצינו בשום מקום שטעו חכז"ל, כי רוח ה' היבר בם (ע"פ שמואל-ב כג ג), ואיך יתכן שבענין זה נפל טעות בידם, והוציאו פסק הלכה להתיר תרנגולת שהיא עוף טמא.

ויש לומר על פי מה שכתב החתם סופר בתורת משה (פ' ואתחנן) לפרש הכתוב (יט מד-מה) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני וגו', כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים. דהנה הקב"ה אמר לאברהם אבינו (בראשית טו יג) ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, אבל באמת לא היו במצרים רק רד"ו שנה, והטעם כי הקדש תמך ושחרור מפקיע מידי שעבוד (יבמות מו.), והקב"ה הקדים את ישראל לעצמו ולעבודו, ככתוב (ירמיה ב ג) קודש ישראל לה', והקדש הפקיע מידי שעבוד מצרים. לך כל זה אם ישראל קדושים ופרושים מטומאת מאכלות אסורות המטמאים הגוף והנפש, אז אמה קודש לה'. וזה שאמר והייתם קדושים כי קדוש אני, שעל מנת כן שאתם קדושים אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, עכ"ד.

ולפי זה מובן שפיר למה אם רשאים לעלות ממצרים בשביל שאין מטמאים עצמם במאכלות אסורות, שהרי באמת עדיין לא הגיע זמנם לצאת ממצרים, רק בשביל שאין מטמאים את עצמם במאכלות אסורות נקראים קדושים, והתקדש מפקיע מידי שעבוד.

ס"ג שמיני תשכ"ו

כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים והייתם קדושים כי קדוש אני (יט מה). פירש"י והוא מדברי חז"ל (בבא מציעא פח:) תני דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה חילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים דיי. ונראה ביאור למה היו רשאים בשביל זה עצמו לעלות ממצרים.

[**ובעיון** יעקב ביאר הטעם משום דעל ידי יציאת מצרים באר ה' בעצמו ישראל להיות לו לעם שלא יבדו תחת המלאכים והשרים שלמעלה, וכדכתיב קרע להדיא המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, ואבדיל אתכם מכל העמים להיות לי לעם (ויקרא כ כו), על כן אם אינם מטמאין עצמן בשרצים די להיות היכר והבדלה בין ישראל לעמים, עכ"ד. אמנם עדיין לא העלה תרוכה מדוע ניכר ענין הבדלה זו על ידי שאינם אוכלים מאכלות אסורות דוקא]

ויש לומר על פי מה שכתב החתם סופר בתורת משה (פ' ואתחנן) לפרש הכתוב (יט מד-מה) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני וגו', כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים. דהנה הקב"ה אמר לאברהם אבינו (בראשית טו יג) ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, אבל באמת לא היו במצרים רק רד"ו שנה, והטעם כי הקדש תמך ושחרור מפקיע מידי שעבוד (יבמות מו.), והקב"ה הקדים את ישראל לעצמו ולעבודו, ככתוב (ירמיה ב ג) קודש ישראל לה', והקדש הפקיע מידי שעבוד מצרים. לך כל זה אם ישראל קדושים ופרושים מטומאת מאכלות אסורות המטמאים הגוף והנפש, אז אמה קודש לה'. וזה שאמר והייתם קדושים כי קדוש אני, שעל מנת כן שאתם קדושים אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, עכ"ד.

ולפי זה מובן שפיר למה אם רשאים לעלות ממצרים בשביל שאין מטמאים עצמם במאכלות אסורות, שהרי באמת עדיין לא הגיע זמנם לצאת ממצרים, רק בשביל שאין מטמאים את עצמם במאכלות אסורות נקראים קדושים, והתקדש מפקיע מידי שעבוד.

ס"ג שמיני תשכ"ו

שיר השירים אשר לשלמ"ה

עה הצדק צב"י תפארתו

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב בשבח ובשירה, אל מעלת כבוד ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא, עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, נושא בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רודף צדקה וחסד בכל עת ועונה, שלמ"ה שמו ושלימה משנתו, לחן ולכבוד צב"י תפארתו, כשמו כן תהילתו

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר שלמה צבי עקשטיין הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל נישואי בתו החשובה שתחי' למז"ט

והנה כי כן יבורך, בשיר ושבח, אביו ידידינו הרבני החשוב והנכבד, רודצו"ח

הרה"ח ר' דוד עקשטיין שליט"א

ראה"ק דקהילתינו הק' בקרית יואל יצ"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה אסירי התודה והברכה

ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

וידו"ם אהרן

הרה"ק ר' דוד מבאהוש זצוק"ל נסתלק בחיי אביו בה' שבט תרמ"ט, בבאהוש היו שני גבאים האחד ר' אברהם חיים ע"ה והשני ר' אברהם מרדכי ע"ה, זה האחרון הי' קשור בעבותות אהבה להרה"ק ר' דוד זצוק"ל, וכשנסתלק עמד ליד מיטתו ופרץ בבכי מר וסוער וכל הנסיונות להרגיעו עלו בתוהו, כשנכנס הרה"ק מבאהוש זצוק"ל לחדר הנפטר וראה את הגבאי הנ"ל עומד ובוכה אמר בלשונו הק': הוציאוהו מהחדר כי הוא מפריע לו, הנני צריך לברך ברכת דיין האמת עם הניגון של שלום עליכם, כל שבעת ימי האבל בא קהל המונים לנחמו, אך הרה"ק מבאהוש לא דיבר מאומה, ביום האחרון פתח ואמר שני דברים, האחד, כשאדם מקבל מחבירו פקדון ומחזירו לאחר זה כבשעה שקיבלו הרי הוא שומר נאמן, והמפקיד צריך להוקיר לו טובה על זה, ק"ו כשהנפקד מחזיר הפקדון יותר נאה ויפה ויותר משובח ממה שקיבלו, נתאר לעצמינו איזה הכרת תודה יש להמפקיד עבור אותו שומר, וסיים בלשון קדשו "אני מחזיר הפקדון הרבה יותר יפה ממה שקבלתיו".

אח"כ אמר, ידוע שהעוה"ז כלול מד' מדריגות כלליות והם דומם צומח חי מדבר, והנה ג' מאלו אם באים הם לידי שבירה הם יורדים ממדריגתם הראשונה, ואלו הן צומח חי ומדבר, שאם המדבר בא לידי שבירה היינו שמת ונפטר מן העולם רח"ל, ניטל ממנו מדריגת מדבר ונשאר בבחי' דומם, וכן כששוחטים החי או שקוצרים הצומח כולם יורדים ממדריגתם, אחרת היא בבחי' דומם שגם כששוברים אותו לא חל בו שום שינוי שמקודם הי' דומם וכן נשאר דומם, וזהו השבח שהתוה"ק משבח את אהרן הכהן ע"ה שגם אחרי שעבר עליו שבר כה גדול שנוטל ממנו שני בניו הצדיקים בכל זאת לא פעל כלום באהרן גופא שישבור אותו וככוחו אז כן נשאר גם עתה, ולא ניכר עליו כלום ממה שעבר עליו וזהו וידו"ם אהרן, אהרן הכהן הי' במצבו בבחי' דומם שנשאר במצבו לפני זה ואח"ז. **(נר ישראל)**

ולא ידו"ם

פעם אחת בא החסיד ר' ליפמאן מרדאמסק ז"ל חתנו של התפארת שלמה להרה"ק ר' מנחם מענדיל מקאצק, ושאל אותו הרה"ק מקאצק אם הוא יודע איזה דבר תורה מחמיו והשיב לו: חותני ז"ל אמר באהרן הכהן כתוב וידום אהרן וזהו מדריגה גדולה אבל דוד המלך ע"ה הרחיק לכת למדריגה גבוהה עוד יותר שאמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום" שבעת צרה לא הי' שותק בלבד אלא הי' מנגן ומזמר, כששמע הרה"ק מקאצק דבר זה הפליג אותו מאוד, ואמר כי הטיב אשר דיבר. **(סיפורי קודש)**

וישמע משה וייטב בעיניו

היהודי הק' מפשיסחא זי"ע הי' בימי נעוריו מלמד בכפר אצל בעל בית אחד, במשך הזמן כשכבר נתפרסם לצדיק מפורסם חלה בנו של אותו בעל הבית בעיניו ודרש ברופאים ולא הועיל מאומה, והנה שמע שזה שהי' לפנים המלמד שלו נתגלה כרבי, ונסע אליו עם בנו החולה, כשבאו לשם התחיל היהודי הק' לדבר עם החולה בדברי תורה, ושאל אותו: משה [זה הי' שמו של החולה] שומע אתה, השיב: כן, אמר אמר לו היהודי הק': כתוב "וישמע משה וייט"ב בעיניו", ומיד התחיל לראות בעיניו ונתרפא.

(נפלאות היהודי)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות וטלי צהנאמרים

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו'. אמר הגה"ק רבי חנה מקאלאשיץ זצ"ל בדרך צחות: הלא בענין נדב ואביהוא מצינו במדרש (ויק"ר כ, ו) ששה תנאים החולקין מה היה חטאם, לא ראי דברי תנא זה כראי זה. ונגד כל תנא ושיטתו יש חמשה תנאים החולקים עליו וסבירא להו שלא חטאו בזה. **ואם כן נקוט ככל הששה תנאים לגבי ביטול טעם זולתם, ובכן יצא מזה לימוד זכות עליהם שבאמת לא חטאו כפשוטו בשום א' מהחטאים, רק הי' ענין דק.**

דברי חנה

וידבר משה וגו' בניו הנותרים. ובפרש"י הנותרים מן המיתה מלמד שאף עליהם נקנסה וכו', ותפלתו של משה בטלה מחצה. י"ל בדרך צחות, דהנה על ידי תפלת ערבית הראשונה שביום נעשה מחצה מבקשתו ונשאר מחצה שלא נשמע עדיין, ועל ידי תפלת שחרית נתקן מהמחצה מחצה ונשאר רבע, וע"י מנחה נשאר חלק שמיני, וזה אפשר לתקן על ידי אמירת תהלים. **וזה י"ל שמרומז בתהלים** (ו, א) **למנצח על השמינית מזמור לדוד, פי' דעל השמינית שנשאר שלא נתקבל, העצה מזמור לדוד, היינו אמירת תהלים.**

שארית מנחם

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לחן ולכבוד צב"י תפארה

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והנעלה, נודע לתהילה, תוך אמוני עם סגולה, תומך נלהב למוסדותינו הקדושה, ברוח נדיבה ובמידה גדושה ויזרע יצח"ק מאה שערים, בפעליו ובמעשי חסדו היקרים, שבחו בפי ישרים

הרבני הנגיד החשוב מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

מוה"ר יצחק צבי קליין הי"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו החשובה שתחי' למז"ט

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה ויר"ש אצלו כלולה החתן **ליפא** הי"ו

בן ידידינו הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **אייזיק מאיר יאקאבאוויטש** הי"ו

וברוב שמחה ואורה, ברכותינו בזה שגורה

לרגל אשר זכה לשוש ולשמוח בשמחת התורה

בהכנסת ספר תורה

אשר נחגג ברוב פאר והדר ביום א' העעל"ט

לביהמ"ד המפואר "בנין בראך"

בתוככי ווילִיאמסבורג יע"א

יה"ר שתזכו לברכה המשולשת בתורה, ואך ששון ושמחה בביתכם יהא שורה, עדי נזכה לביאת גוא"צ במהרה.

המברכים בתודה וקול זמרה

הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

קח לך עגל וכו', וברש"י אי' להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה, וי"ל על הלשון על "מעשה" העגל שעשה והול"ל על העגל ותו לא, ושמעתי אומרים דהנה אהרן קדוש ה' הי' כוונתו לש"ש כדי להציל את ישראל ועשה בזה עבירה לשמה כידוע, והנה כתבו המפורשים דע"פ דין חטאת קודם לעולה רק בעבודה זרה עולה קודם, והטעם, דהעולה באה לכפר על הרהור הלב, ובשאר איסורים כיון דאין המחשבה מצטרפת למעשה לכך החטאת קודם ואח"כ מקריבים עולה למתנה אחר שנתכפר החטא, משא"כ בעבודה זרה שגם המחשבה מצטרפת קדמה ואתיא העולה כדי לכפר על המעשה, והכא אהרן הוא הקדוש שלא הי' בו סרך עבודה זרה רק כוונתו לשמים, אלא שהוצרך לחטא זה כדי להציל את ישראל וא"כ חטא זה לדידיה כשאר חטאות שחטאת קודמת לעולה שאין כאן אלא החטא עצמם במעשה ולא המחשבה ולכן חטאתו קדמה לעולתו, ובזה יתבאר דברי רשי"ל עה"פ קח לך עגל וכו' ועשה את חטאת"ך ואת עולת"ך, שחטאת קודם לעולה ולז"א רש"י להודיע שמכפר לו על "מעשה" העגל שעשה דייקא, כי חטא זה לגבי אהרן כשאר החטא דאין המחשבה מצטרפת. ובזה יובן מאמרם ז"ל שהי' אהרן בוש וירא לגשת ואמר לו משה למה אתה בוש קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך, הכוונה שהי' אהרן בוש ממעשה העגל ואמר לו משה למה אתה בוש קרב אל המזבח ועשה חטאת קודם לעולה ועי"ז יצא לאור משפטיך שלא חטאת בסרך עבודה זרה, דבעבודה זרה עולה קודמת לחטאת, ואדרבה עתה יתפרסם שאתה נקי וידעו כולם כי כוונתך לשמים.

(ראש דוד להחיד"א)

☆

קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך, וברש"י אי' לפי שהי' אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת וצ"ב. והנל"פ דהנה כאשר נגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה נאמר "ויסתר משה פניו וכו' ויחר אף ה' במשה" ואי' במדרש מה חרון אף הי' שם, שניטלה הכהונה ממשה וניתנה לאהרן, הרי לנו שמשום שהתבייש משה והסתיר את פניו וסירב ללכת בשליחות הקב"ה ניטלה כהונה ממשה וניתנה לאהרן, ומעתה יתבאר דכאשר ראה משה שאהרן בוש ומסרב לגשת אמר לו "למה אתה בוש, הלא לכך נבחרת" דרק בשביל הבושה שלי ניטלה הכהונה ממני וניתנה לך, וכעת, כאשר גם אתה בוש, הלא תינטל הכהונה גם ממך.

(מים חיים)

☆

קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך, וברש"י אי' לפי שהי' אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, ולא נתבאר מה היה חששו של אהרן, ומה היתה תשובת משה אליו. ונראה עפי"מ דאי' בגמ' (סנהדרין יד.) ר' זירא הוי מיטמר מלמסמכיה (ר' זירא הסתתר בכדי שלא יסמכוהו) דאמר ר' אלעזר לעולם הוי קבל וקיים (כלומר הרחק מן הרבנות. רש"י), כיון דשמעה להא דאמר ר' אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו כל עוונותיו, אמצי לי אנפשיה (המציא את עצמו שיסמכוהו), עכ"ד הגמ', ויתכן שסברת ר' זירא בתחילתו ומסקנתו לבסוף זה הי' הויכוח בין משה לאהרן, שאהרן לא רצה ליקרב ולקחת גדולה לעצמו, שהרי "הרחק מן הרבנות שמקברת את בעליה", והשיב לו משה רבינו ע"ה שהעולה לגדולה מוחלין לו כל עוונותיו, וזהו שאמר "קרב אל המזבח ועשה את חטאתך", שתתקן בזה את החטאים שלך, על ידי "ואת עולתך", מאחר שאתה עולה לגדולה, ובזה נתרצה אהרן כר' זירא שהסכים לקבל סמיכה מטעם זה.

(נועם מגדים)

דורש טוב

אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם. איתא במדרש (תו"כ פרשה זו פי"ב) "ואם מיטמאים אתם בהם סופכם ליטמא בם" עכ"ל. והוא פלא.

וי"ל לפי מש"כ הרמב"ן (ע"ז עג. ד"ה המערה) דהיתר אינו בטל ברוב כמו איסור, **והטעם,** משום שאיסור אדם מבטלו ואינו מחשבו לכלום ואינו רוצה שיוסיף, משא"כ היתר אדם מצפה שיתוסף (וע' חי' חת"ס סוף ע"ז ד"ה מצא; שו"ת חי' הרי"ם יו"ד סי' ט' ד"ה ובזה מובן) **ולפי"ז** אדם שאוכל איסור ועוזב את ההיתר, אצלו חשוב האיסור יותר מן ההיתר, ושוב אין מועיל לגביו ביטול, דהוי כמו ביטול היתר בהיתר.

והנה, מבואר בגמרא (יומא סד.) מדכתיב (לקמן כב, כה) 'כי משחתם בהם וגו' לא ירצו לכם', ולא כתיב 'משחתם בם' משמע דוקא בעינייהו הוא דלא מירצו, אבל ע"י תערובות מירצו, עיי"ש. עכ"פ הרי מפורש ש'**בם**' הוא ע"י תערובות ו'**בהם**' כשהוא בעין. **וזהו שאמרו: "אם מיטמאים אתם בה"ם ח"ו כשהם בעין, עי"ז "סופכם ליטמא ב"ם" אפילו ע"י תערובות, כי לדידיה אינו בטל האיסור, שהרי הוא מחשבו יותר מן ההיתר.**

גן רוה בשם הרב 'משפט שלום' זצ"ל

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים ועיונים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום

הלכות הנהוגים שלושים יום קודם הפסח

שואלין ודורשין

מצוה על כל אחד שילמוד הלכות החג קודם החג עד שידא בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה.

בגמ' פסחים (ו.) איתא דשלושים יום קודם החג שואלין בהלכות הפסח, ובב"י (סי' תכ"ט) האריך מה הטעם בזה, ובשועה"ר (שם סעי' א') העתיק מסקנת דבריו דחכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל, דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח, שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה, וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן, לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום, ותקנה זו לא נתבטלה מישראל אף לאחר שחרב בית המקדש שכל חכם היה שונה לתלמידיו הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהלכותיו וידעו המעשה אשר יעשון, ולהמון עם היו דורשים הלכות הרגל בשבת שלפניו שבשבת זו היו מתקבצין כל העם מכל הכפרים לשמוע הלכות הרגל מפי החכם, לפיכך נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו, ומסיים דהעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון ולא כמו שנוהגין עכשיו, ובדורות הללו שאין החכם שונה לתלמידיו הלכות (לפי שהכל כתוב בספר) מצוה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה ע"כ, ולכן כתבנו דעל כל אחד ללמוד ההלכות או לילך אצל הרב לשמוע ההלכות.

ומצוה על כל אחד לעסוק בהלכות פסח שלושים יום קודם הפסח, ובפרט בבית המדרש שלומדים בחבורה דיש לעסוק ל' יום קודם הפסח (עי' בביאוה"ל שם ד"ה שואלין).

זהירות מחמץ

כל שלשים יום לפני הפסח טוב ליזהר וליעיין בכל דבר שעושה שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל כשיגיע ערב פסח (ב"ח ומ"א ושועה"ר סוס"י תל"ו).

זהירות מחמץ בספרים

מי שמעיין בספר בעת האכילה תוך ל' יום קודם הפסח נכון שמפורים ואילך יעיין שלא ישאר בו משהו חמץ כדי שלא ימצאנו בפסח וכן כל כיוצא בזה (ערוך השולחן סוס"י תל"ו).

כיבוד הבית והכלים

משמתחילין שלושים יום קודם הפסח, דרך בני אדם לכבד החדרים ולהדיח הכלים, ובראש כל דבר לקנות חטין לעניים, וכן כל הני ל' יום מנקרין ומכבדין את כל הבית וכלי הבית מן החמץ ומגררין כל מקום שידבוק החמץ. והיינו כל שאר כלי הבית.

מהרי"ל (מנהגים) שלושים יום קודם לפסח, אלא דיש לציין דברמ"א סי' תל"ג סעי' י"א הביא בשם המרדכי דכל אדם צריך לכבד חדריו לפני בדיקת חמץ, ובמשנ"ב (סקמ"ז) כתב דהמנהג לכבד ביום י"ג, אולם בפשטות הכוונה שם הוא כיבוד מלכלוך שמפריע את הבדיקה וכפי שמבואר בשועה"ר (סעי' לח) ואין הכוונה לכבד החדרים מחמץ.

הספד תוך ל' יום

כל ל' יום לפני המועד אסור להספיד על המת שמת לו לפני שלשים יום קודם המועד.

שו"ע סי' תקמ"ז סעי' ג', והטעם כיון שאין המת משתכח מן הלב עד אחר שלשים יום ואם יספידו פחות מל' יום לפני הרגל יבוא עי"ז לבכות ולהצטער ברגל דעדיין לא שכחו, ועי' במשנ"ב (סק"ג) בשם תשו' עולת שמואל לגבי הספד על ת"ח והספד על אדם גדול.

היוצא מביתו עד לאחר הפסח

היוצא מביתו לעיר אחרת קודם הפסח ודעתו שלא לחזור לביתו עד לאחר הפסח או שדעתו שלא יחזור לביתו לעולם, ואינו מניח בביתו אדם שיוכל לבדוק כשמגיע זמן הבדיקה, אם הוא יוצא בתוך שלשים יום לפני הפסח חייב הוא לבדוק כל חדריו בלילה שלפני יציאתו לאור הנר, ואם

שכח ולא בדק בלילה יבדוק ביום לאור הנר, ומיד אחר הבדיקה יבטל כל החמץ שאין ידוע לו שלא מצאו בבדיקתו כתקנת חכמים, ועל בדיקה זו לא יברך על ביעור חמץ כדרך שמברכין על בדיקת ליל י"ד כיון שאינה בזמן העיקרי שתקנו לה חכמים דהיינו ליל י"ד.

שו"ע (סי' תל"ו סעי' א) והטעם בזה כיון ששואלין ודורשין בהלכות פסח חל עליו להזהר ולקיים כל מצות חכמים.

היוצא מביתו ובדעתו למכור הבית לגוי

היוצא מביתו ובדעתו למכור ביתו במכירת חמץ, אינו צריך לבדוק ביתו, אולם צריך לקיים מצות בדיקת חמץ במקום שהוא דר שם, ואם אין ביכלתו לקיים שם בדיקת חמץ, כגון שאין לו מקום מיוחד לבדוק, צריך להשאיר חדר אחד בביתו ולקיים שם בדיקת חמץ.

דיש חיוב בדיקת חמץ כדמבואר בשו"ע שם סעי' ג', ולגבי מקום שדר שם האם יכול לקיים המצוה, יש לברר בעל ענין בנפרד.

היוצא מביתו ומשכיר ביתו

היוצא מביתו ומשכיר ביתו לאחרים, מי שדר שם בליל י"ד ניסן מחויב בבדיקת חמץ, ובעל הדירה יבדוק במקום שהוא דר שם, אם יש לו מקום לקיים המצוה, וישתדל שיוכל לקיים שם המצוה כתיקונה (שו"ע סי' תל"ו סעי' א').

המכנים ארון גדול וכדו' בביתו

המכניס ארון גדול שקשה להזיזו לביתו במקום שמשתמשים שם חמץ במשך השנה אם מכניסו, תוך שלושים יום קודם הפסח חייב בבדיקה לפני שמניחו שם.

שו"ע (סי' תל"ו סעי' א) לגבי העושה ביתו אוצר תוך ל' יום, דזקוק לבדוק קודם, ואח"כ כונס אוצרו לתוכו, קודם ל' יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק, ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אין צריך לבדוק. ולפי זה לכאו' ה"ה המכנים ארון גדול למטבח שלושים יום קודם הפסח, חייב קודם לבדוק את המקום לאור הנר, ואח"כ יכנים את הארון, ואם לא בדקו קודם איתא במשנ"ב (ס"ק יב) שצריך לפנותו ולחזור ולבדוק, ויעו"ש בשער הציון (ס"ק טז).

הכנה ליו"ט פסח בלימוד הל' החג

ובעמדינו סמוך לחג הפסח דקיי"ל (פסחים ו.) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, וב' שבתות אליבא דכולא עלמא, ובכן צריך כל אחד לידע שבחודש הקדוש הזה יש כמה ענינים הצריכים לימוד, איכא הלכות החג בשו"ע וכולה מסכת פסחים בש"ס, וספרי דרוש ואגדה, ומתאמרה משמיה דהגה"ק בעל ערוגת הבושם זללה"ה לפרש מאמרם אין המצוה נקראת אלא על מי שגומר"ה, היינו מלשון גמר"א, שאין המצוה נקרא"ת אלא על מי שלומד אותה, כי אין יכולין לבא לידי עשיית מצוה בשלימות שהרי אין שום השגה בה, זולת בלימוד עניני אותה המצוה אי בנגלה אי בנסתר, או באגדה או בדרוש, ולקראת חג הבעל"ט יש כמה ענינים שצריכים לימוד, הן בענין ביעור חמץ, או בנוגע אכילת מצה, או בנוגע סיפור יציאת מצרים, ושאר עניני הרגל. ועכ"ז יש להכין א"ע בשמחה עילאה.

וימי החג עצמו מסובב עם כל כך מצות קדושות, ויש לנו לידע כיצד מגיעים לעשיית מצוה כראוי, שהוא רק על ידי הכנה דרבה, ועד"ז הזהיר הכתוב (שמות יב כה) ושמרתם את העבודה הזאת, היינו אשר מקודם הקרבת הפסח, היה טעון השה ביקור ד' ימים, ולא באו תיכף בי"ד ניסן לשחוט את הפסח, רק היה להם הכנה דרבה בהקרבתה, כי צריכים הכנה למצוה, וז"ש ושמרתם את העבודה הוא"ת, היא ההכנה למצוה, והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, למה לכם לעשות הכנה גדולה כ"כ להמצוה, הלא בכל יום ויום שוחטים שה, ומה עושין כעת הכנות כל כך, כאן רואין איך אחד לומד בהתלהבות דין מקרבן פסח, וכאן לומד אחד הלכה הנוגע למעשה לכבוד פסח, וכאן רואין אחד יושב ולומד בגמרא מסכת פסחים, מה העבודה הזאת לכם. ואמרתם זבח פסח הוא לה', דאס איז א קרבן פאר"ן אייבערשטן, ולמצוה אינם מגיעים לעשייתו בסתמא, בלי שום הכנה.

מתוך דברות קודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
נעילת זמן החורף בהיכל המתיבתא הק' בקרית יואל יע"א ראש חודש ניסן שנת תש"ס לפ"ק

מרכז המוסדות דרבינו יואל

מסאטמאר

קרית יואל
בני ברק

י'עלה ו'יבוא א'יחולי ל'בבינו

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר

יואל עפשטיין

הי"ו

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

אשי חי' רב פעלים בבירים למוסדותינו וקהילתינו הק'

לרגל שמחתו הגדולה בנישואי בתו למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר **שמעון היילברון** ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר, מוה"ר **צדוק היילברון** הי"ו

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחצקאל רוטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

כ"ה אדר

הגה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב זי"ע

ואלה תולדות

הגה"ק ר' גרשון נולד לאביו הגאון הצדיק ר' אפרים זצוק"ל בעיר קיטוב, שעל שם העיר מולדתו זו נתפרסם שמו בתפוצות ישראל ונקרא ר' גרשון קיטעווער ז"ל.

בין גדולי חכמי בראדי

את עיקר תורתו קנה ולמד בעיר בראדי מקום מגורת גאוני דורו אשר גם הוא ה' נמנה ביניהם ה"ה חכמי ה"קלויז" המפורסם בבראדי, ואף כיהן שם כראב"ד באחת מארבעה בתי הדין דשם, ב"פנקס הקלויז" של חכמי בראד מופיע שמו כאחד המיוחד מגדולי החכמים, עד שבחרו בו להיות שליח צבור קבוע שלהם בימות החול, קולו ה' קול ערב מאד, והי' נחבב מאוד בין חביריו גדולי וגאוני הדור, במיוחד עם רעיו האהובים ה"ה הגה"ק בעל הנודע ביהודה והגה"ק בעל מאיר נתיבים, זצ"ל, הובא בש"ת נודע ביהודה קמא חלק אה"ע סי' ע"ג ומתאר אותו בתוארים נפלאים וז"ל: מחמד עיני וחמדת לבי. בר פחתי ובריבי. חכים עדיף מנביא. ליש ולביא. ה"ה כבוד אהובי ידיד נפשי וחביבי. אהוב למטה ונחמד למעלה, הרבני המופלא ומופלג בתורה וחסידות, לו עשר ידות, שושן סודות. החכם השלם והכולל נ"י פ"ה ע"ה כבוד מוהר"ר אברהם גרשון נרו יאיר עם כל אשר לו שלום. קבלתי מכתבו הטהור ושמחתי בשלומו ובכבודו... יעי"ש. הגה"ק ר' יונתן אייבשיץ זי"ע מתאר אותו בספרו לוחות העדות "הרב החסיד המפורסם המופלג בתורה ומקובל אלוקי".

עם גיסו מרן הבעש"ט הק' זי"ע

הי' גיסו של מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, (שעל פי צוואת אביו הק' ר' אפרים נשא הבעשטה"ק את אחותו, עם כי באותו הימים הי' הבעש"ט עוד צדיק נסתר ולא הי' יודעים מגדולתו,) מתחילה הי' ממתנגדי גיסו הבעשטה"ק למרות צוואתו של אביו, לא עמד על טיבו שהי' מתנהג לפנים במדה מגושם מאד, והי' מוכיח אותו תמיד על התנהגותו, עיין בספר "עבודת ישראל" (פ' מצורע) שמעתי אומרים שהרה"ק מו"ה גרשון אמר פ"א למרן גיסו הבעש"ט ז"ל, בעת שעדיין לא הכיר מדרגתו, בזה"ל: כל זמן שאתה תוכל עוד בתפלה לומר ברוך אתה עפ"י רצונך תדע כי עדיין לא הגעתה לכוונת התפילה, כי כ"כ צריך האדם להיות בהתפשטות עד שאפס מאתו כח ושכל לדבר התפלה, והדברים אמיתיים, עכ"ל, רק בעבור כמה שנים לאחר התגלותו של מרן הבשטה"ק זי"ע הפך להיות מגדולי מעריציו, והי' מקושר בו מאד, וכפי שמוכח מאגרותיו ששלח מרן הבעש"ט לר' גרשון לא"י שנסיעתו של ר' גרשון לארץ הקודש הי' עפ"י ציווי של מרן הבעש"ט, והוא הי' השליח שעליו סמך מרן הבעש"ט לכונן בה יסוד להפצת תורת החסידות בארץ הקודש, וגם לעורר רחמי שמים על כלל ישראל, כמים פנים אל פנים, ידוע אגרת המפורסם ששלח אליו הבעש"ט הק', אודות "השבעת עליית הנשמה שעשה", ופותח שם בלשון חיבה: אהובי גיסי חביבי וידידי כנפשי ולבבי... החסיד המפורסם בתורה וביראה... , ומגלה לו שם סודות וענינים טמירים ומופלאים, ועיין שם בין השאר, "יכן שאלתי את פי משיח, אימת אתי מר, והשיב לי, בזאת תדע בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם, ויפוצו מעינותיך חוצה", ומבטא שם את געגועיו אליו וז"ל: "ורציתי להרחיב הדיבור ולטייל באריכות, אך מחמת הדמעות

ימי ההילולא

כ"ג אדר

- רבי חיים חייקא מאמדורא ב"ר שמואל (חיים וחסד) תרמ"ז
- רבי יוסף יוסקא משפיטיווקא ב"ר יהודה מאיר תקס"ז
- רבי יצחק מאיר מגור ב"ר ישראל (הי' הרי"ם) תרכ"ז
- רבי יעקב פרלוב מנובומינסק ב"ר שמעון מזאווי'חוואסט (שופרא דיעקב) תרס"ב
- רבי יצחק יעקב מביאלא ב"ר נתן דוד משידלאווצא תרפ"א
- רבי מאיר משאץ ב"ר יואל
- רבי יחיאל מיכל ברנדווין מטורקא-סטרעטין ב"ר אהרן מפעלשטין תרצ"ט

כ"ד אדר

- רבי יצחק ב"ר חנוך העניך דוב מאלעסק תרס"ד
- רבי ברוך פנחס מסקאליא ב"ר אלעזר חיים תר"פ

כ"ה אדר

- רבי אברהם גרשון מקיטוב ב"ר אפרים תקכ"ה
- רבי ישראל מקאליש ב"ר יצחק תר"מ
- רבי יוסף ארי' לייב ב"ר יהושע מטאמאשוב תרע"ו [אד"ב]
- רבי בצלאל יאיר מאלכסנדר ב"ר יחיאל תרצ"ד

אשר נזכרתי פרידתך ממנו לא יכולתי לדבר", וחותם שם באהבה: "כה דברי אהובך גיסך המצפה לראותך פנים אל פנים ומתפלל בעד אריכות ימיך ואשתך ויוצאי חלציך ודורש שלומך כל הימים לרבות הלילות לאורך ימים טובים". ר' גרשון הי' ספרא רבה, וכתב בכתב ידו סדור תפלה עם כוונות האריז"ל, אשר מרן הבעשטה"ק זי"ע התפלל מתוך סידור זה.

עלייתו לארה"ק

בשנת תק"ב כאשר עלה ברצונו של מרן הבעשטה"ק זי"ע לעלות לארץ ישראל, כי הרה"ק בעל אור החיים הקדוש זי"ע כבר הי' אז בארץ ישראל, ורצה להתראות עמו פנים אל פנים כדי לקרב את הגאולה, בעת ההוא עלה ר' גרשון בעלייתו הראשונה שלו לארץ הקדושה לחונן את עפרה, וציוה הבעשהטה"ק את גיסו למסור דרישת שלום לאור החיים הקדוש ולשאול את פיו אם יוכל לעלות וליראות עמו, ר' גרשון מתחילה התישב בעיה"ק צפת שם מצא את הרה"ק רבי נחמן מהורדענקא זי"ע, ועסקו ביחד בתורה ועבודת השי"ת, בחודש תמוז תק"ב, נסע האור החיים הקדוש זי"ע להשתטח ביחד עם בני ישיבתו על קברי הצדיקים בגליל, אז נפגש ר' גרשון לראשונה עם האור החיים הקדוש, ומסר לו את פרישת שלום מגיסו של הבעשטה"ק זי"ע, ושמח האור החיים הקדוש מאד ע"ז, ועל שאלתו בענין עלייתו לארץ ישראל, ענה כי אם ראהו בשלימותו בשמים יכול לעלות, ואם לאו עדיין לא הגיע הזמן שיעלה, ואז נתקבל ר' גרשון כתלמיד ישיבתו ללימוד הנסתר,

מרן הבעשטה"ק הי' בקשר עמו כל זמן שהותו בארץ ישראל ושלח אליו תמיד אגרות עם שליחות שונות למען הכלל, באותן הימים קיבל ר' גרשון ידיעה מגיסו הבעשטה"ק זי"ע כי משנאי ה' מתנכלים לעקור את הדת על ידי גזירות רעות נגד התלמוד הקדוש, ושעליו להכנס אל בנין מערת המכפלה להתפלל על כך, ר' גרשון מסר נפשו על זה ונכנס בפנים למרות החוק החמור האוסר על איש ישראל להכנס שם, ואכן הוא נתפס שם, אבל הוא ניצל בדרך נס, פעם אחת נתכבד להיות מוהל בעיר עכו, שהיא לפי ההלכה חצי' בארץ ישראל וחצי' בחו"ל, בליל שבת קודש התפלל באחד מבתי הכנסת, לאחר שהרגיש כי היא בנוי' בחלק שהוא בחו"ל, שינה מקומו בבקר והתפלל בבית הכנסת אחר הבנוי' בחלקו של א"י, כעבור זמן קבל מכתב מגיסו הבעש"ט כי באותו ליל שבת קודש לא ראה אותו בארץ ישראל ורק בבקר ראה אותו ומבקש ממנו להודיעו סבת הדבר, ור' גרשון נזכר בדבר והבין כלפי מה הדברים מרמזין, ועיין מענין זה בספר דגל מחנה אפרים פרשת בראשית וז"ל: וירא אלקים את האור כי טוב. ואיתא במדרש, כי טוב לגנזו, וגנזו לצדיקים דבו משתמשין צדיקים בכל דור ודור (חגיגה י"ב.) עיין שם, ושמעתי מאא"ז נ"ע זללה"ה היכן גנזו האור ההוא, ואמר שהשי"ת גנזו בתורה (עיין בזוה"ק בהשמטות ח"א רס"ד.) ולכן משתמשין צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו על ידי התורה שיש בה אותו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות, מה שכתב לדודי זקני המנוח ר' גרשון קיטיבור ז"ל שנסע לארץ הקדושה, איך שראה אותו בשבת בחוץ לארץ, ומה זה עשה בחוץ לארץ, והשיב לו דודי זקני באגרת, שבאותו שבת עשה איזה גביר ברית מילה בחוץ לארץ ושלח אחריו להיות מוהל אצלו, עכ"ל.

בקנאו את קנאתי

לאחר תקופה קצרה חזר לחו"ל והתיישב בעיר מגוריו בראדי, בחדש אלול תק"ג קרה מעשה נורא שראו אז גדולתו הגדולה של ר' גרשון, שבאו שני אנשים לדין עם אשתו של אחד המכובדים בעיר, ורב העיר הגאון ר' יעקב יוקל הורוויץ זצ"ל, דן את האשה לחובה, משפחתה היתה מיוחסת ואנשים אלימים, הם העבירו את הדין תורה לפני גדולי התורה, ואעפ"כ רוב פסקו לחובה, וכל העיר היתה כמרקחה, והמשפחה לקחה לעזרה את

ימי ההילולא

כ"ו אדר

- **רבי ישכר בעריש עשקלס אב"ד ניקלשבורג ב"ר גבריאל תקי"ג**
- **רבי אליעזר ליפא מהאמעלניק ב"ר אלימלך מליזענסק תקע"ג**
- **רבי אהרן ב"ר שמשון** (ד"ר גארדן, תלמיד המגיד) **תק"ע [אד"ב]**
- **רבי איתמר הכהן מטשיזקאב**
- **רבי דוב בערצי מטליסט ב"ר יהודה מאיר משפיטיווקא תר"י**
- **רבי דוד אברהם משה קרויז מאונגוואר** (ר' דוד פייגעלעס) **ב"ר שמואל תרנ"א**
- **רבי שלום מקאמארנא ב"ר יעקב משה תרצ"ז**

כ"ז אדר

- **רבי יוסף שאול נאטאנזאהן ב"ר ארי' לייבוש** (שואל ומשיב) **תרל"ה**
- **רבי ישעי' שור אב"ד יאס ב"ר משה** (כלי' תפארת) **תרל"ט**
- **רבי אלטר מאיר דוד מוואלברום ב"ר יצחק מנחם תרע"א**
- **רבי אשר ישעי' מסטאשוב ב"ר מנחם מנדל מגלאגוב תרצ"ו**
- **רבי מרדכי זוסיא מהוצאלאס ב"ר מנחם נחום מטריסק תרצ"ז**
- **רבי יצחק יהודה טרונק אב"ד קוטנא ב"ר משה פנחס תרצ"ט**
- **רבי יהודא ארי' די מודינא מוויניציע ת"ח**

כ"ט אדר

- **רבי נחמן אויערבאך ב"ר דוד מאניסטרישין תרט"ו**
- **רבי שלמה הכהן מראדאמסק ב"ר דוב צבי (תפארת שלמה) תרכ"ו**
- **רבי אברהם שא אב"ד קויבערסדארף ב"ר יודא ליב (אהל אברהם) תרל"ו [אד"ב]**
- **רבי פנחס נתן מרידיק ב"ר אליעזר צבי מקאמארנא תרצ"ב**
- **רבי יהושע אשר (השני) מפאריסוב ב"ר אברהם דוד נפתלי ירחמיאל תרצ"ה**

הממשלה, והם תבעו את הרב בבית המשפט של הגויים, והם פסקו לטובת האשה, שכל מי שיהין לדבר סרה באשה יוטל עליו קנס מאה אדומים או יספוג מלקות, אז יצאו שלשה מגדולי העיר ה"ה הגאון בעל הנודע ביהודה, והגאון בעל מאיר נתיבים והגאון ר' גרשון קיטיווער זצ"ל והם קנאו קנאת ה' צבקות, והכריזו את דבר האיסור על האשה ברבים, הם נתפסו והואשמו והעמידום ברחבת בית המשפט להוציא לפועל את גזר דינם, הגאון בעל הנודע ביהודה שילם את מאת האדומים שזה ה' כל רכושו, הגאון בעל מאיר נתיבים לא הי' לו לשלם, והולקה מאה מלקות, והגאון ר' גרשון גם לא הי' לשלם, והי' כבר נכון לקבל אף הוא מאה מלקות, אלא שהתקרב אליו גוי אחד ואחזו בידו והראה לו מקום פירצה בגדר, והוא ברח משם למעזבוש מקם מגוריו של גיסו הבעש"ט, הבעש"ט קבל פניו בספר פנים ואמר לו הוי יודע כי אנכי שלחתי לך את אליהו הנביא בצורת גוי, להושיעך, ובשכר זאת שקנאתם קנאת ה', וקדשתם שם שמים ברבים, נעשה רעש גדול בשמים, ופסקו לכולכם גדולה מן השמים, הגאון בעל הנודע ביהודה יתמנה לכהן בעיר הגדולה פראג, והגאון בעל מאיר נתיבים יתמנה לרב בהעיר ואם בישראל לעמבערג, ואתה תזכה לעלות שוב לארץ ישראל, ולהתמנות לנשיא על כל התמנות שבקדושה, ר' גרשון רצה מיד לחזור לאה"ק, אולם הבעש"ט עכבו אצלו והחזיקו שלשה שנים על הוצאתו.

ויעל שנית

בקיץ שנת תק"ז חזר לארץ הקודש, להמשיך בשליחותו של מרן הבעש"ט, בדרך התעכב בקושטא וקבץ מעות עבור עניי ארץ ישראל, ואח"כ בא לא"י והתיישב בעיר האבות חברון, שמו התפרסם במהרה לתלמוד חכם גדול ולאיש קדוש, חכמי חברון אהבו אותו אהבה רבה, ובכל דבר קטן כגדול התייעצו עמו, ונהגו בו כבוד גדול, ודאגו לכל הצטרכיותיו, עד שלא הי' צריך לצאת מפתח החצר ולחוץ, גם הישמעלים כבדו אותו מאד, ואמרו כי מיום בואו לחברון הוטב מזלם, אפ' השר העיר בא לקבל פניו, ר' גרשון נתן לו מתנה מקטרת שקנה בקושטא, בערב ראש חודש אלול נסע לירושלים, ידוע ומפורסם על שברון לבו והרגשותיו שהי' לו בהגיע לירושלים וראה את ירושלים בבנינה, כמובא בספר "מאירת עינים" להגאון ר' מאיר תאומים זצ"ל אביו של ה"פרי מגדים" זצ"ל, וז"ל: (פר' נח) ראיתי כתב מארץ הקדושה, מה שכתב החסיד מוהר"ר גרשון נ"י לגיסו המפורסם בעל שם טוב מוה"ר ישראל נ"י, וז"ל: ואני בבואי לעיה"ק ירושלים, וראיתי שמבונה בכל טוב, נפלתי על אפי ובכיתי, ואמרתי: את ירושלים נמשלת כאלמנה, האיך לבשת בימי אלמנותיך בגדים נאים, הלואי שראיתי בחורבנך, כמ"ש בא"ח (סי' קנא ס"י) בית הכנסת שחרב תולשין עשבים ומניחים מפני עגמת נפש, וז"ש: ועיר אלוקים וכו' למטה נאה, אבל למעלה המכוון כנגד מטה, חושך ואפל, עכ"ל, ועיין בפרי מגדים (א"א סי' תקס"א סק"א) שמביאו בתוספות ביאור וז"ל: ושמעתי מאדוני אבי הרב ז"ל שאמר כמדומה בשם החסיד ר' גרשון קוטבר ז"ל שבא לירושלים וראה בשלותה עמים יושבים בה, ובכה ואמר שזה שאומרים [אזכרה אלקים ואהמיה] בראותי כל עיר (ירושלים של מטה) על תלה בנוי, ועיר ה' מושפלת, ירושלים של מעלה וכו' שם ניכר החורבן ודוממים כו', עכ"ל, חכמי ירושלים באו אליו תיכף עם ביאתו, וביקשו למנות אותו לרב ולנשיא, אבל הוא התנגד בכל תוקף, והחביא את עצמו בישיבת "בית א–ל", כדי שלא ימצאו אותו, ואח"כ מצאו אותו, וביקשו והתחננו אליו שיהיה להם לראש, כמו שכותב ר' גרשון לגיסו וז"ל: ואח"כ התחילו לבכות לפני ממש בדברים המשברים את הלב, אמרתי, רבש"ע, אינני יודע אם מן השי"ת יצא הדבר, או אם הוא מעשה פלוני [יצה"ר], בקיצור כל כך היו משברים לבי עד שלא יכלתי לסבול והסכמתי לדבריהם, ושמחו כולם שמחה גדולה, וצעקו: יחי המלך, יחי המלך, עכ"ל, אבל חזר בו אח"כ מזה, מסיבות שונות, ולמרות שחכמי ירושלים רצו לעכב את חזרתו לחברון, בזה ששיחדו את בעלי העגלות שלא יסיעו אותו, עכ"ז עלה בידו לחזור לחברון, שש שנים הי' גר שם, עד שנת תקי"ג שאז חזר לירושלים, וקבע מקום תפילתו ותלמודו בישיבת "בית א–ל" שעמד אז בראשות של המקובל האלקי הרש"ש זי"ע, והי' נמנה בין גדולי המקובלים, ואף כי הוכתר לנשיא העדה, כהבטחת הבעש"ט, המשיך להיות נחבא אל הכלים.

זכה ר' גרשון למלאות בקשת גיסו בהפצת תורת החסידות בא"י, וכמו שכותב להבעש"ט וז"ל: שמך כבר נודע בשערי ירושלים, והחכמים בכאן ביקשו ממני שאכתוב לך ואזהיר שתבוא לכאן לקבוע דירה ותאבים לראות פניך..., עכ"ל, אלא שכידוע, משמים נתעכב הדבר ולא יצא לפועל, ואכהמ"ל בזה.

הצנע לכת

בספר "שבחי הבעש"ט" מסופר, שפ"א הי' שנת בצורת, וגזר הרש"ש תענית ציבור, וקרא לתפלה בישיבתו "בית אל", ופנה אל ר' גרשון שיואיל לעבור לפני התיבה, ומאחר שהמנהג הי', שהעובר לפני התיבה אומר תחילה דברי כבושין לפני הקהל, התכונן גם ר' גרשון לעשות כן, אולם באשמורת הבקר הרגיש ר' גרשון כי ניחר גרונו, שלח את בנו להודיע להרש"ש, שאינו יכול לעבור לפני התיבה, ויעבור אחר במקומו, אכן באמצע שירת הים הרגיש הרש"ש שחזר הקול לר' גרשון, לאחר תפילת שמו"ע בלחש, ניגש הרש"ש להש"ץ שילך מן העמוד וירד ר' גרשון להתפלל שמו"ע בקול ולומר סליחות, ר' גרשון ניגש והתחיל להתפלל, ותיכף כאשר התחיל סליחות עזב את התיבה וחזר למקומו, והוצרך אחר להשלים את הסליחות, לשאלת בנו למה עשה ככה, ענה, כי בפתיחה הי' תפילתי שגורה בפי, והרגשתי מיד שאם אומר הסליחות, תיכף ומיד ירדו גשמים, ויראתי מגסות רוח, שיאמרו שפעלתי בתפלתי, ולכן לא המשכתי בתפילה, כי יודע אני שירדו גשמים ב' או ג' ימים לאחר זה..., וכן הי'.

מגדולתו

כל התנהגותו הי' בקדושה ובטהרה, והרבה פעמים הי' מתענה משבת לשבת, עיין בספר יסוד העבודה (סלונים) ח"ג פ"ה, וז"ל: שמעתי מרבותי שאין להרבות בתעניתים כי אם מי שגופו חזק מאד בבריאות, או שיודע בעצמו שיש לו נשמה גדולה, וכל

כוונותיו בכל מעשיו אינו כ״א לשם שמים, והרב הצדיק הגאון ר׳ גרשון מקיטוב ז״ל הי׳ מתענה כ״פ משבת לשבת, וראה אחד ולמד ממנו והתענה ג׳׳כ בכך עד שמת, והלך הר״ר גרשון ללוותו, ועל בית הקברות הרים את רגלו ובעט בהמת ואמר לו בפני כולם: רשע רשע מפני מה הרגת את עצמך ומדוע השווית א״ע ולמדת ממני ריבוי התעניתים שאינם לפי כוחך, עכ״ל,

מסופר שפ״א באמצע לימודו ביחד עם ריעו הרה״ק ר׳ נחמן מהורדענקע זי״ע בליל שב״ק כלה השמן שבנר, והתחיל לכהות ולכבות, פנה ר׳ גרשון להנר בטענה כי לא נאה שיכבה שעי״ז יפריע מלימודם, ופלא שהנר נשאר דלוק כל השבת קודש, עד שבמוצאי שב״ק כאשר שב ר׳ גרשון מביהכ״נ, אמר להנר ״די״, ומיד נכבה הנר.

ובא השמש

בשנת תקי״ז נפטרה עליו אשת נעוריו, ולפי תקנת חכמי ירושלים הי׳ אסור לגור בירושלים בלא אשה, וחכמי העיר אילצוהו לישא אשה אחרת, והציעו לפניו נשים שאינם לפי רוחו, אז חזר לחו״ל ונשא אשה אחרת שהי׳ לפי רוחו, וחזר תיכף לא״י, בדרך כאשר נסע על הספינה, ראה כי האני׳ היא בסכנה, ורצה להמתיק את הגזירה, וירד בים לטבול את עצמו וכמעט שטבע בים, וניצל ע״י נס, והגיע לא״י, ותקופה קצרה אחרי חזרתו, כעשרה חדשים אחרי פטירתו של גיסו מרן הבעשטה״ק זי״ע שנפטר ביום א׳ דחג השבועות תק״כ, נפטר גם הרה״ק ר׳ גרשון לבית עולמו, ביום כ״ה אדר א׳ תקכ״א, ומנו״כ בהר הזיתים בירושלים, מול חומת הר הבית המזרחי, מדברי תורתו נשאר זעיר שם זעיר שם, מה שמובאים בשמו בספרי החסידות, ונלקטו יחד בספר ״אור כי טוב״.

כ״ז אדר

הגה״ק ר׳ יוסף שאול נאטהאנזאהן זי״ע
בעמח״ס שואל ומשיב

מתולדותיו

ר׳ יוסף שאול נולד לאביו ר׳ ארי׳ לייבוש בשנת תקס״ח, ואביו הי׳ רבו מובהק, עוד במעלליו יתנכר נער, וכבר בילדותו, התחיל לכתוב חידושי תורה, כמו שכתב בספרו דברי שאול עה״ת, על פי מה שכתבתי בילדותי ממש כשהייתי כבר י״א, י״ב, פעם אחת בא עם אביו בביהמ״ד להתפלל תפלת המנחה, וראה שם ספר חדש מיד החתיל לעיין בו, ולא זז ממנו, וכולו הי׳ נתון בהספר, ובנתיים גמרו להתפלל מנחה, ואביו לא הפריעו, והתפללו תפילת ערבית והוא לא זז ולא מרגיש מהנעשה סביבו, וכה התמיד בלימודו בהספר, עד שבא אביו למחרת בבוקר לתפילת שחרית, ומצא אותו על מקומו בכל חושיו בהספר, וידע כל הספר בע״פ, לימים כשנתמנה לאב״ד בעיר הגדולה לבוב, סיפר אביו סיפור זה, ואמר כך הכין בני את עצמו לשבת על הרבנות בלבוב המעטירה.

האיש מקדש

בשנת תקפ״ח כשמלאו לו שש עשרה שנים, נשא את בת הרה״ג ר׳ יצחק אהרן איטינגא זי״ע חתנו של אבד״ק לבוב הגאון ר׳ מרדכי זאת אורנשטיין זי״ע (גיסו של הגאון בעל הישועות יעקב) וחותנו הגאון ר׳ יצחק אהרן השתדל לספק לחתנו כל צרכו, כדי שילמוד תורה בלי דאגות עול הפרנסה, ואחרי מות חותנו שנפטר בדמי ימיו, זמן קצר אחרי החתונה, השתדלה גם חמותו לפרנסו, וכשנפטרה גם חמותו, לקחה אשתו את עול הפרנסה כדי שבעלה ישב באהלה של תורה, בהרחבת הדעת, והיא היתה אשת חיל ועסקנית בצרכי ציבור, וביחוד להשיא בחורות עניות, חותנו הי׳ נמנה בין החסידים בלבוב, והי׳ מתפלל ב״קלויז לובלין״ שנוסד בשנת תקע״ב, עוד בחייו של החוזה זי״ע, וגם ר׳ יוסף שאול, אחרי נישואיו התפלל באותו קלויז.

שואל ומשיב

ובבית חותנו בהיותו כבן י״ז שנה, התחיל לכתוב ביחד עם גיסו ר׳ מרדכי זאב איטינגא שאלות ותשובות עם ד׳ גאוני עולם, ה״ה הגאון ר׳ מרדכי בנעט, הגאון ר׳ עקיבא אייגר, החתם סופר הגאון ר׳ צבי הירש באב״ד אבד״ק באנהייט, והתשובות אלו הדפיסו בסוף ספר ים התלמוד, מדודם הגאון ר׳ משה יהושע העשיל אב״ד טארניגראד, שהם הוציאו לאור, וגם חיבור על ספר ים התלמוד החיבור מפרשי הים, וגם הי׳ בכתובים ספר שו״ת בשם שבת אחים ונאבד, וברוב הימים נעשה למשיב הגדול שבדורו, וכל גדולי עולם מכל קצוי תבל, שאלו מאתו דבר ה׳ זו הלכה, ובמהדורא רביעאה ח״ב סי׳ קצ״ו כותב וז״ל.. ולהעתיק כל מה שכתבתי בזה אין הזמן מסכים, כי רבו הטרדות ויאמין לי השבתי היום תשע תשובות ולכל אחד כתבתי מעט ועל כן אקצר וכו׳, ואף למרות חולשתו בצאתו את העיר להנפש ולשאוב אויר צח לבריאות נפשו, ולא הי׳ לו שם ספרים, לא מנע עצמו מלהשיב לשואליו, מזכרונו הטוב, כמו שאנו מוצאים הרבה פעמים בתחילת תשובותיו בלשון הזה ״ואני יושב קרית חוצות לשאוף רוח צח ולשתות מי מעין הקשה למעיין ומחוסר ספרים ועוסק ברפואות״.

יראי ה׳ יכבד

אף שהתנהגותו הי׳ רחוק מדרך החסידות, אעפ״כ העריץ מאוד את גדולי החסידות, והתחלת התקרבו אליהם היתה בבית זקינו הגאון רבי דוב בעריש היילפרין זי״ע מבערזאן, שהי׳ חסיד וביתו הי׳ אכסניא לצדיקים שנזדמנו לעיר, ועי״ז הכיר כמה צדיקים שהתאכסנו שמה, ביחוד עשה עליו רושם חזק הגה״צ ר׳ אברהם דוד זצ״ל מבוטשאטש שראה אותו בילדותו, וזה מה שכותב עליו בהסכמתו לספר דעת קדושים להגאון הנ״ל וז״ל ״גם אנכי בילדותי זכורני, שהי׳ בבית זקיני מו״ה דוב בעריש היילפרין זצ״ל, ואף כי צעיר לימים הייתי בכל זאת ראיתי בעת פתחו את פיו הקדוש וחוזו מתורה לנביאים וכתובים ולמדרש וילקוט וספרי קבלה והי׳ כולל אותם יחד״ ומסיים שם ״דברי המדבר לכבוד מעלת קדושת הגאון החסיד אשר אור תורתו הי׳ זורח על אפסי ארץ״ הפגישה הזאת הראשונה השפיעה עליו מאד.

גם ה' בקי בתולדות והנהגות צדיקים, וסיפר הרבה סיפורי צדיקים מהם, ובספריו מביא הרבה פעמים, דבריהם של צדיקים גדולי החסידות שבדורות הקודמים לו כדברי אגרת הקדוש שבסוף ספה"ק נועם אלימלך, והרה"ק בעל קדושת לוי, והרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז ועוד, ועיין בספרו דברי שאול אגדות הש"ס עמוד ק' וז"ל "אנהרינהו לעיינין במה שמצאתי הבדל נפלא בין ששון לשמחה, בספר הקדוש והיקר מהרב המקובל אבד"ק דינוב זצ"ל וכו', ועיין בדברי שאול דרשות שמספיד את הגה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב וז"ל .. והנה הרב הצדיק המפורסם מ' יצחק אייזיק ז"ל הגן על דורו, והי' נהנין ממנו עצה ותושיה, וכל ימיו עבד עבודת השם, עבודה תמה ונקיה, ונאסף ממנו בחטאנו וכו', וגם הרבה מספרי חסידות נתעטר בהסכמתו הנלהבה, הי' בקשרי ידידות גם עם גדולי החסידות בדורו, ואף שלח להזכיר עצמו שמו ושם אמו לצדיקי הדור, פעם אחת כשנפרד ממנו הג"ר העשיל וואלערשטיין אבד"ק ריישא ז"ע ואמר לו שבדעתו לנסוע על ראש השנה להרה"ק מצאנז אמר לו הגאון ר' יוסף שאול כשתהי' בצאנז פרוס בשלומי בגיני והזכירני לפניו בשמי ושם אמי שיזכירינו בתפילותיו בימים הנוראים, וכן שלח להגה"ק ר' אייזיק מזידיטשוב ז"ע, ולא רק הגדולים העריץ אלא אפי' לנכדים ולניינים הי' נוהג כבוד, עיין בשו"ת שואל ומשיב תנינא ח"ג סימן קכ"ד וז"ל מכתבו מסר לי אחד ולא ידעתי אם הוא הבעל דין או לא, ולא רציתי להשיב רק אמר לי שהוא נכד הגאון הצדיק המגיד מלובלין זצ"ל אמרתי להשיב ובתשובה שכתב אל הצדיק ר' מאיר הורביץ מזידיקוב זי"ע בהיותו צעיר לימים וז"ל "אל כבוד המופלג החריף מו"ה מאיר וכעת הוא הגאון אב"ד דשם בהרב החסיד מו"ה אליעזר אבד"ק דיזיקוב וכו' ואם אמנם אותו לא ידעתי, שם משפחתו נודע לי, שמכותבי מכתבו ניכר שהוא נין ונכד להרב הקדוש המפורסם מו"ה נפתלי אבד"ק ראפשיץ ע"ה אמרתי להשיבו תיכף עכ"ל.

לאיש כמעשהו

מלבד גאונותו בתורה הי' גם בעל מדות, אוהב את הבריות, והי' מקבל כל אדם בספר פנים יפות ובכבוד הראוי לו אמנם כשנגע הדבר לכבוד שמים כגון מי שלא רצה לציית לדין תורה וכדומה, לא נרתע ועמד איתן על דעתו שהכל יקויים כדת וכדין וכמה פעמים הי' שקפידתו הזיקה למי שלא רצה לציית, פ"א שלח להזמין אדם אחד שלא רצה לחלוץ לזקיקותו, והלה התחצץ להעיז פניו ולא נעתר לבקשתו, ופנה עורף והלך לו, וכאשר אך יצא מביתו וירד מהמדרגות אחזתו קדחת נוראה והתחיל לצעוק זעקה גדולה ומרה שאינו יכול ללכת הלאה, ונאספו אליו המון בני אדם ע"י קולו, והתחנן לפניהם למהר להגיד להרב שימלא את חפצו ובלבד שיסיר ממנו חולי זה, והלכו לרבינו וסיפרו לו והשיב כי לקבלו ממנו תקיעת כף שיבוא למחר לסדר ושב ורפא לו.

עלותו למרום

בחדש טבת תרל"ה חלה את חליו אשר לא קם ממנו ונאספו כל אנשי העיר בבתי כנסיות להתפלל לרפואת רבן של ישראל ואף בעת חליו לא מנע עצמו מלהשיב לשואליו אם כי הרופאים אסרו לו לעשות את המאמץ, והוא לא שמע לקולם, בעת ההיא בא אליו הגה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע לבקרו, אמר לו ר' יוסף שאול כשהיית צעיר והתגבר עלי חשק לעלות לאה"ק, ודיברתי מזה עם אביכם הגה"ק ר' שלום זי"ע אמר לי לבוב צריכה לכם, וזה הי' הרבה שנים קודם שנתמניתי לרב, ועכשיו הלא לבוב בוודאי צריכה לי – שעה אחת לפני פטירתו, אמר לו בני ר' שמואל הלא העולם היהודי צריך לכם, והשיב לו "תמה אני עליך הלא שמואל אומר עילאי גבר" – ולערב אור ליום ה' פרשת ויקהל, החזיר נשמתו למרום, פטירת רבינו נתפרסם בכל העיר לבוב והסביבה ואלפים באו לחלוק כבוד האחרון של רבן של ישראל.

כ"ט אדר

הגה"ק רבי שלמה מראדאמסק זי"ע
בעל "תפארת שלמה"

בוצין בוצין מקטפי' ידוע

נולד בשנת תקנ"ה (ר"א תק"ס) בעיר וולשצאווא לאביו רבי דוד צבי מתלמידי החוזה מלובלין, כבר בילדותו התנכר הנער בפקחותו וחכמתו הנפלאה, וצדיקים הכירו בו כשהי' ילד קטן כי לגדול יתעבד, כמסופר דפעם בא היהודי הק' לשבות בעיר מולדתו וכאשר הלך היהודי הק' עם מחנהו והתפארת שלמה רץ לנגדו כדרך הנערים שרצים לקראת גדול בבואו לעיר, ופתאום נשא היהודי הק' את עיניו וצפה למרחוק ומורה באצבע על ילד קטן מבין בני הנעורים, אנשי היהודי הק' הבינו את רמיזתו והביאו לפניו את הילד בן ר' הירש זצ"ל, ושלח תיכף ומיד אחרי אביו וצוה עליו שישים עינו על בנו וישמרהו בשמירה מעולה וישיא אותו לאשה במוקדם האפשרי, וסיפר התפ"ש שפעם כששמע היהודי אותו בהיותו ילד כשאמר שיר השירים לפני אביו נשק לו על ראשו במקום הנחת תפילין ואמר התפ"ש שהרגיש אש כח הנשיקה הזאת עד שנעשה בן י"ג שנה והתחיל להניח תפילין.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא לאשה את בתו של ר' שמואל מקארזילוב הסמוכה לוולשצאווא, ואחר חתונתו אכל מזונות אצל אביו ר' הירש זצ"ל, ואמר התפ"ש שמעולם לא נהנה מכתרה של תורה ולמד עם התלמידים בחנם, רק פעם אחת מחמת מצות כיבוד אב ואם כשראה שמעב הפרנסה אצל אביו הוא בדוחק עד ככר לחם, השכיר את עצמו לעיר פשעדבארז ולמד עם נערים ומהשכר מלומדות פרנס את בית אבותיו עד שהיתה הרווחה.

רבותיו בנגלה ובחסידות

כבר במעלליו עלה ונתעלה על כל חבריו, עד שלא נמצא עבורו מלמד בעירו, ולקחו אביו לפיעטרקוב, בישיבתו של הגאון הגדול רבי אברהם צבי אב"ד דשם בעל שו"ת בית אברהם, שהי' מפורסם בעת ההיא כחריף ובקי וגאון ופוסק, ותיכף בכניסתו להישיבה עלה ונתעלה מעלות רמות בתורה ועבודה, עד שנעשה

מלא וגדוש בש"ס בבלי וירושלמי ראשונים ואחרונים ופוסקים הלכה ודרוש, ושמעו הולך בכל המדינה ויצא שמו כחריף עצום וכגאון מופלא, וכתב אז הרבה חידושים על מסכתות הש"ס, חיבור גדול על מסכת כתובות, וגם הרבה חידושים על מסכת קידושין, וכמו"כ חיבר ספר מיוחד על אחת מסוגיות הש"ס במסכת ע"ז ובהם י"ג קושיות חמורות, וסיים שם במליצה ושלשה עשר אני יודע ותירץ הכל בתירוץ אחד, (אבל כל הכתובים נאבדו רק מקצתם נשאר לפלישה, והתלמידים שלמדו אצלו הדפיסו את זה בספריהם), גם למד אצל הבית דוד מעיר הנ"ל.

בעת בחרותו הי' אצל הרה"ק ר' פישל מסטריקוב זצ"ל ובעת פרידתו קרא אליו באמרו בחור בא הנה ואברכך קודם החופה לפני חתונתך (כי נפטר הרה"ק הנ"ל תיכף אחרי זה) וברכו בסמיכת שתי ידיו הק' על ראשו, ומאז קראו התפ"ש רבו ומורו המובהק אף שלא ראה אותו רק פעם אחד, ופעם כשבא נכד של הרה"ק הנ"ל להסתופף בצילו של התפ"ש ציוה למשמשו שיקרבו אותו במאוד כי ע"י הברכה שקיבל מרבו הק' מסטריקוב מרגיש בכל יום הרגשה חדשה יותר מיום שלפניו בתוספת קדושה.

גם נסע להרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע שאמר עליו שחכמת שלמה בקרבו, גם הי' מסתופף בצל הרה"ק ר' ישעי' מפשעדבארז בהיותו שם כמסופר לעיל, והי' לו שם מעשה פלא כי פעם בהיותו בצל הרה"ק הנ"ל והי' הרה"ק חלש ומוטל על ערש דוי, בהבדלה במוצש"ק ציוה עליו לזמר לפניו פזמון המבדיל, והפיח רוח חיים בקרבו בזמירתו, בהתענגו לשמוע קול זמרה, ואח"כ הראה הרה"ק ר' ישעי' שהוציא מכיסו מטבע ואמר דמאין בא לו המטבע בבגד של שבת, ואי אפשר ששכח המטבע בכיסו בערב שבת כי מאז שלמד הל' שבת השו"ע וכל הנ"ב לא הי' לו שום מכשול של חילול שבת ח"ו, אלא דאליהו הנביא בא והניח המטבע הזאת בכיסו כדי שיתנו להאברך הזה ליישר כח על זמירת המבדיל, והושיט להתפ"ש המטבע ויהי לפלא.

גם הסתופף בצל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר והרה"ק הרבי ר' בער מראדישיץ והרה"ק ר' משה מלעלוב זיע"א.

התקרבותו אל האור לשמים מאפטא

בהיותו אברך בעיר מולדתו הצטרף לחבורת חסידים שנסעו על חודש אלול לבעל אור לשמים מאפטא זי"ע, כשהגיעו לאפטא גער בהם רבם על שהביאו אתם אברך חדש כי אין רצונו בחסידים חדשים והזהירם שיגרשם ממנו אם יביאם עוד פעם אתם, הרבי ר' מאיר'ל לא שאל בכלל למהותו וטובו וגם צוה על משמש שלא יתנו לו בשבת בעת עריכת השולחן שום תבשיל וככה ריחק אותו במאוד, והנה דרכו של הרר"מ מאפטא הי' שלא הניח שום חסיד להשאר אצלו על חג הסוכות רק תיכף אחר יוהכ"פ הכריז צו שכל החסידים יסעו לביתם, והתפ"ש שהי' בדעתו להשאר גם על חג הסוכות פנה מביהמ"ד של הרר"מ לביהמ"ד אחר כדי שלא יתראה לפני הרר"מ ולא ישמע פקודתו ליסע לביתו, אבל הרר"מ ברוח קדשו הרגיש בזה וציוה למשמשו שיחפש אחריו ויבואהו לפניו וגער בו הרר"מ כי התחבא עצמו מלפניו ויצו עליו ליסע לביתו כי אצלו אין איש זר בסוכות, ויען לו התפ"ש כי את פי המלך ישמור ולא יהי' אצלו בחג הסוכות רק שירשהו להשאר בעיר אפטא בסוכות, והשיב לו הרר"מ בקצת רוגז דבעיר אפטא אין זה עסק שלו רק שלא יהין לחשוב להכנס לסוכתו ובבית מדרשו ואסר עליו אפי' להיות באכסניא של החסידים.

פקודתו של הרר"מ שמרה רוחו והלך לחפש אכסניא אחר רחוק מבית מדרשו של הרר"מ, ובליל א' דסוכות ראה שסוכתו של הבעה"ב שהתאכסן אצלו מלא עם בעלי בתים פשוטים הם ובניהם התיישב בדעתו ואמר לבעה"ב שהתאכסן אצלו שיבוא לאכול אחר שיגמרו הם סעודתם והלך לביהמ"ד והתיישב ללמוד בחשק רב, בנתיים נכנס הרר"מ לסוכתו ועשה קידוש ונטל ידיו להסעודה ופתאום פנה למשמשו שילך לבקש את האברך מוולשצאווא ואמר לו שמן הסתם לומד הוא בביהמ"ד, המשמש הלך להביאו לפני הרר"מ ומתחלה לא רצה התפ"ש לילך אתו כי כן ציוה לו רבו שלא יתראה לפניו בחג הסוכות ורק כאשר הבטיח לו המשמש על אמיתות הדבר שהרר"מ קוראו אליו הסכים לבוא, וכשבא לפני הרר"מ השיבו מאחורי כסאו וצוה עליו לעשות קידוש וכן עשה לפני כל קהל הנוכחים, ואחר אכילת דגים ציוה עליו לנגן כל מקדש (כי חל אז יום א' דסוכות בשבת) כי שמע עליו כי הוא יכול לנגן (כידוע שידע לנגן בקול נעים ועיין להלן) והאור לשמים נתפעל מאוד מנגינתו אחר גמרו פנה אליו הרר"מ ואמר לו "אברך יישר כח" ולבנו הרה"צ ר' פנחס פנה ואמר "באופן כזה צריכים לזמר זמירות כמו האברך הזה שבשעה שהוא מזמר דעם שם הוי' ליגט איהם אויפן צונג, ואמר התפ"ש דבזה שכיבד אותו הרר"מ לזמר לאל עליון הי' מוכרח לקבל עליו עבודת הקודש הזה וב"ה שעלה יפה "עס האט אבער ב"ה גיט געראטין"

בצל מרן הק' מצאנז

פעם אחת נסע לצאנז להרה"ק בעל דברי חיים על חג השבועות בהיותו כבר רב ואדמו"ר לחסידים והיתה אהבה עזה ותעצומה ביניהם, למחר בשבועות בבוקר בא הרה"ק מצאנז להתפ"ש לבקרו בהיכלו ודיברו יחד כאחד ואח"כ כשהלך הרה"ק מצאנז ממנו אמר התפ"ש לאנשיו "הראיתם דבר פלא הרה"ק מצאנז הוא עמד כבר מוכן ומזומן לקבלת התורה ואני עדיין לא התחלתי", וכאשר הלכו החסידים לחצר ביהמ"ד פגשו בהם חסידי צאנז ואמרו להם השמעתם מה שאמר הרה"ק מצאנז על הרב שלכם הלא אמר "ראו נא דבר נפלא כי הרב מראדאמסק עומד מוכן ומזומן לקבלת התורה ואני עדיין לא התחלתי", ונבהלו משמוע כי איך ב' הצדיקים אלו כל אחד תולה הגדלות בחבירו ושניהם נתנבאו בסגנון אחד ובלשון אחד.

חסידי צאנז הלכו לרבם שיבקש מהתפ"ש שיתפלל שחרית לפני העמוד ויזמר האקדמות השיב הרה"ק מצאנז כי לצוות עליו בפקודה אין לו כח רק יבקשו אותו בשמו כי ישמח את לבבו ונשמתו אם יתפלל, והשיב להם התפ"ש כי הוא אינו אומר פייט, השיב הרה"ק מצאנז כי מסכים על זה והתחיל לומר נשמת לפני העמוד ובין כך נתאספו כל אנשי העיר מקטן ועד גדול ועלו על עליות ביהמ"ד ועל גגותיהם מבפנים ומבחוץ, והעיד חסיד אחד כי ראה בעיניו שמעת שהתחיל התפ"ש להתפלל לפני העמוד והעמוד הי' רחוק מן הכותל ומקום הרה"ק מצאנז הי' תחת העמוד אצל הכותל, אזי יצא הרה"ק ממקומו להפוך פניו להסתכל בפני

התפ"ש בהסתכלות עזה ועצומה עד שלא הוציא שום הגה ודיבור תפילה מפיו רק הסתכל בפני התפ"ש כל הזמן כן העיד החסיד בתורת עדות.

דביקותו בהרר"א מליזענסק

ענין נסיעתו לליזענסק כמעט בכל שנה הי' ענין נורא ופלא אצל כל העולם, והי' מרעיש מאוד בנסיעתו זאת ואף שהי' כהן ולא הי' יכול לילך על הציון ממש אעפ"כ הי' לו מקום מיוחד שם אצל אילן העומד כנגד החלון של האהל ושם העמידו לו ופרשו לו ג' מחיצות ביו ובין העם ושולחן וכסא, ומחיצה הרביעית היתה פתוחה כנגד החלון וישב ולמד שם, וכל העולם פרשו משם באימה ופחד ובעת שסיים לימודו עמד להחסידים ובאו כולם בפתקאות ושתו י"ש לחיים ושם הראה נפלאות ומופתים ופעל ישועות עד להפליא, ועשה שם תיקון גדול שתיקן מחיצות האהל בחומת בנין וגג, ותיקן שידליקו בפנים נר תמיד ועד היום הזה כן המנהג, ומאז התחילו לנסוע מכל מדינות גאליציע על ציון הנ"ל בקביעות, ואמר בזה"ל: ברוך השם אז מיד האבן דערהויבן דעם כבוד פון רבין ר' אלימלך'על, ופ"א אמר שהזקן הזה שכח לגמרי מאתנו בעולמות העליונים, וב"ה שהזכרנו אותו קצת שיזכור אותנו, מיר האבין איהם אביסל דערמאנט און אונז, פ"א אמר כל העולם בוודאי תמהים היתכן הרב מראדאמסק יסע לליזענסק על הציון ומ"ט דווקא על ציון הצדיק הזה ולא על ציון אחר, אבל מי שיודע מפני מה בארץ ישראל ישנן שם קברי נביאים, ומלכים, שופטים, תנאים, ואמוראים, ועל שום ציון אין עושים שם הילולא רק על ציון הרשב"י וציון האר"י הק', מי שיודע זאת יודע וגם יבין את זאת, עכ"ד, והוא פלא.

על כס הרבנות

כאשר שמעו הטוב הלך למרחקים ונתפרסם לגאון וצדיק נפלא, החליטו ק"ק ראדאמסק לקבלו עליהם כרב ואב"ד בעירם, אכן כאשר הציעו בקשתם אליו, דחה אותם ולא רצה בשו"א לקבל עליו את משרת הרבנות, עד שהרה"ק ר' ישכר בער מראדישיץ זי"ע צוה עליו שיקבל עליו את עול הרבנות, וברכו שבזכות זה יהי' לו זרע חייא וקיימא כי עד אז הי' לו צער גידול בנים, אז הסכים לקבל עליו את עול הרבנות, וכתב לק"ק ראדאמסק כי מוכן הוא לקבל עליו את עול הרבנות, וכותב שם בהמכתב בענווה מופלגת: כאשר ראיתי את ישרת וטובת לבם באמת ובתשוקה לבקש אחר יתוש כמוני, קטנתי מכל החסדים, ועד עתה הייתי נחבא אל הכלים לבקש גדולה לעצמי ובפרט כי צעיר אנכי לימים וירא אני לגשת אל הקודש וכו', ומתנה הוא עמהם: שאל תכבדו אותי ביום ביאתי שמה במשא הכבוד עלי ולא לעשות פרסום כי הצנע לכת הוא הדרך המובחר.

ואכן בשנת תקע"ב נתקבל לאב"ד בעיר ראדאמסק, והנה העיר הזאת היתה עיר קטנה והיהודים דרו שם בששה קטן ובשאר העיר הי' אסור להם לישב שם, ולעיר הזאת היו נשלחים המורדים והפושעים להממשלה לישב בית האסורים והי' המצב שם בשפלות בגשמיות וברוחניות והיהודים אסירי מלכות היו פושעים בנפשם, והמליץ התפ"ש בברכתו אשר ברך עיר רבנותו: כתיב (תהלים קל"ב) זאת מנוחתי וכו' פה אשב כי אויתיה פי' רצוני שפה אשב ופה אחזיר אנשים בתשובה וזאת תהיה מנוחתי, צדה ברך אברך אביוניה אשביע לחם, פי' דהשבויים והאסורים היושבים במצודה הנקרא צדה אותם ברך אברך בשתי ברכות ברוחניות ובגשמיות כי הפושעים צריכים לב' ברכות ואביוניה היינו הטובים שבהם עכ"פ הלא צריכים לחם לשבוע, וכהניה אלביש ישע, פי' הכהן שבתוכה הינו המרא דאתרא שהוא כהן אותו אלביש מלבוש של ישע שיהי' רבי ופועל ישועות וכאשר המשפט של רבי מן חסידים שיש להם מלבוש מיוחד, וכתב בעצמו כתב רבנותו וכתב בתוכו כעין תפילה קצרה בזה"ל: ויה"ר שהשי"ת יתן לי לב חכם לשפוט את עמו ישראל, ועל אותיות לב הי' נקוד עליהם מלמעלה, והי' לפלא כי הי' רב בראדאמסק ל"ב שנים.

ושנא את הרבנות

אף גם כשכבר הנהיג עדה לאלפים הי' בורח מן הכבוד, והחשיב את עצמו כחסיד, ונסע לצדיקי הדור, כידוע שנסע על חג השבועות להרה"ק מצאנז זי"ע כנ"ל, וכמו"כ ביקר אצל הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע, והתנצל לפניו באשר החלו אז לנסוע אליו לקבל ברכותיו וזהו מבלבל אותו ומטרידו הרבה מעבודתו ובפרט בביטול שיעורי לימוד תורתו, וברצונו למנוע א"ע מזה לגמרי ושלא להניח לבא אליו, השיבו הרה"ק מקאזמיר הלא ת"ח אתה ומדוע לא יעמוד לפניך הגמ' בסוטה, היכי דמי שוטה, כגון דקא טבעה איתתא בנהרא (שרואה אשה טובעת בנהר) ואמר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצילה (ואינו רוצה להצילה, שאומר שאינו מסתכל על נשים), וכי גם אתה תרצה להיות כזה חלילה, כי הלא אם יבואו אליך לדרוש אלקים, אולי תוכל להציל נפשות ישראל בעצתך או בתפלתך ולא תוכל להתעלם.

לפעמים צעק על החסידים, סעו לביתכם, עבירה הוא מה שאתם באים אצלי, ועד כדי כך הי' שפל בעיניו שהי' אומר על עצמו שמימיו לא עשה כלום בעוה"ז, פ"א נכנס לביהמד"ר ואמר יהודים תרחמו אפשר רוצה מישהו כוס תה, עכשיו הביאו נשמה בעלמא דקשוט ולא מצאו בו כלום, רק שפעם אחת הושיט לאדם כוס תה, אני יודע כי עוד לא עשיתי כלום בזה העולם, אפשר רוצה מאן דהו כוס תה וע"ז יהי' גם לי טובה.

גערת חכם

כשנעשה לאב"ד בראדאמסק התחילו לנסוע אליו חסידים מכל הגלילות ונתפרסם לבעל מופת גדול, ודרכו בקודש הי' כשבאו אליו להזכיר את עצמם בפתקא ופדיון הי' מקלל אותם בקללות בחירופים וגידופים אשר השומע תצלנה אזניו, אולם מי שנתקלל הי' לו הצלחה גדולה, וכשנשאל פעם מדוע הולך בדרך זה ענה ואמר כי כן הי' דרכו של רבו הרר"מ מאפטא ובאברהם אבינו כתיב ומקללך אאור ולא כתיב ומקללך אקלל כי אאור הוא מלשון אור והשי"ת אמר לאברהם שאפי' אותם שהוא יקלל ג"כ יאיר נרם ומזלם.

פעם אמר למשמשו (הי' לוקח אנשים תמימים ופשוטים לשמשו) ושמו הי' טובי' לפני שבת שיכין מטה כדי שלא יהא

מוקצה בשבת ויביאהו אליו כשיבקשהו, כי אם איני יכול לגרש את החסידים ע"י קללות וחירופים אגרש אותם ע"י הכאות במטה אשר בידי, ובשב"ק בסעודת שחרית בקש ממשמשו שיביא לו המטה והתחיל להכות בו את החסידים וכולם ברחו לנפשם, והוא רדף אחריהם ורק הלך לאטו כי הי' לו סיגוף שלא להרים רגליו בפסיעותיו רק גרדם בגרירה על הארץ, והי' איש אחד שהתיישב בעצמו למה לו לברוח בחוץ והלך והטמין את עצמו מאחורי דלת האכסדרה של הביהמ"ד, והתפ"ש הלך לשם והרגיש כי יש שם אדם וצעק מי כאן והדלת נפתחה ואמר התפ"ש החבאת את עצמך הלא מצאתיך אתן לך את חלקך כדין ונתן לו כמה מכות, ואח"כ קרא לכל החסידים שיבואו בחזרה אל השולחן, וזה האיש שקיבל המכות נשבר לבבו בקרבו כי רק הוא קיבל המכות ומסתמא הוא חוטא גדול ומרוב צערו נחלה, והלך אביו להזכירו לפני התפ"ש כי חלה מאוד והוא במצב של פיקוח נפש כי חושב שכל הרעש הי' בשבילו, ושחק התפ"ש ואמר הלא קי"ל כיון שנלקה אחיך הוא וציוה שיבוא תיכף לפניו, כמובן ששב לחסיד הזה רוח חיים ובא לפני התפ"ש בפתקא ובירכו בברכה והצלחה, ועודם מדברים הגיע "טעלעגראם" כי זכה בגורל בוואַרשא בסך ארבעים אלף, וכשבא לבשר לפני התפ"ש אמר: תחת מלקות ארבעים יש לך כסף ארבעים ויהי לפלא.

נעים זמירות ישראל

ידוע הי' לבעל תפלה ובעל מנגן נפלא, ודרכו הי' להתפלל בעצמו לפני התיבה בימים הנוראים, ובקולו הנעים קול שאגת ארי, אשר נשמע קולו בכל הביהמד"ר עשה התעוררות גדול מאד, כל תפלותיו הי' בבכיות ודמעות הרבה מאוד עד אשר עורר לבבות בני ישראל לתשובה, ובפרט כשהגיע לתיבת התפלה "הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו, רחם ארחמנו נאם ד' ", זלגו עיניו דמעות ואמר זאת בהתלהבות עצומה, ובהגיע אל דברי נחמות אז עורר שמחה גדולה בלב כל השומעים, – גם בימות החול הי' דרכו להתפלל בקול רם, ובפרט כשהגיע אל הפסוק "ביום ההוא יהי' ד' אחד ושמו אחד" הרים קולו מאוד, ואמר זאת בהתלהבות עצומה, – וצדיקי דורו אשר נסע עליהם, בכל פעם בואו אצלם כיבדו אותו להתפלל לפני התיבה, ואהבו לשמוע אל קול תפלתו.

חכמת שלמה

דרכו בקודש הי' ברוב שמחה ועליצות בפרט בעת פתחו בשיר ובזמירות אשר הפיח רוח חיים לכל המסתופפים בצילו, והי' דרכו בקודש בקבלו את קהל החסידים הכל הי' בדרך חכמה ומליצה ושמחה עליצה, ופעם בא אליו חסיד אחד ת"ח גדול שיש לו בת שהגיע לפרקה ולרש אין כל וכתב בהפתקא שהוא "עני" וכשקרא התפ"ש את הפתקא צעק עליו: עני, עני חשוב כמת הלא אני כהן צא מביתי, האיש נתבהל ורץ החוצה מחמת פחד וקרא אותו התפ"ש בחזרה ואמר לו הלא בוודאי אתה מת מצוה שמותר לכהן לטמא אליו, ושאל אותו במה יש לו לחם לאכול וענה שאשתו מפרנסת את ביתו ע"י שהולכת לחצירות של אדונים למכור להם ירקות, אמר לו התפ"ש "וחצירות ודי זהב" שאם הולכת בחצירות האדונים הלא די זהב לביתך והשי"ת יעזור לך, האיש שב לביתו שמח וטוב לב ולאחר זמן קצר בא אשתו לביתו והראתה לבעלה שמצאה בחצר מא' האדונים בבוץ תכריך ופתחה התכריך ומצאה בו שלש מאות זהובים ועשה מהכסף מסחר והצליח בו כל ימי חייו, האיש החזיק כל ימיו את המעשה בסוד עד שסיפרו פעם לבנו וממשיך דרכו של התפ"ש בעל החסד לאברהם, אמר לו: אבי הי' איש פלא עד האט אויסגעניצט זיין רוח הקודש און מופתים נאר מיט וועדטלעך פארשטעלט, למען לא ירגישו בזה.

מנהגו הי' שבשמחת תורה אחר שגמרו לקרות וזאת הברכה וקידשו על היין ואכלו לעקיך, הושיב בית דין ועברו לפניו כל הבחורים שהיו צריכים לעמוד לצבא, וכל בחור שעבר מישש את ידו של הבחור ושאל להבית דין מה עמו ענו "ער קען נישט זיין קיין זעלנער" והוא הוסיף ואמר "איך בין אויך מסכים" וכן עברו כל הבחורים, ונפטרו מהצבא.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בכ"ג אדר שנת תרכ"ו נסתלק הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, אבל היות שהי' קשור עם החידושי הרי"ם בעבותות אהבה, לא רצו לגלות לא כי נסתלק, אבל באמצע השבוע אמר כי בוודאי יקראו לו למעלה להתפלל תפלת קבלת שבת לכבוד האורח החשוב, ואמר לחתנו הרה"צ ר' ליפמאן ליטמאנאוויטש זצ"ל, הנך רואה, זקני כבר לבן, ומקובלני מרבותי הגדולים, כי בשעה שיסתלק צדיק הדור, יקראו גם לי לקבל שבת לפניו בעולם האמת – מסופר שהרה"ק בעל המאור ושמש זי"ע בא בחלום לבנו הרה"ק ר' ארון זי"ע שאם יסע לבקר את התפ"ש אזי יזכה עוד לראות פניו הקדושים, ואכן ר' ארון נסע לראדאמסק, והגיע ביום חמישי אור ליום כ"ט אדר תרכ"ו, ונכנס תיכף לקבל שלום, אמר לו התפ"ש ארון נושא את נושאיו ולא הבינו פירוש הדברים, אבל למחר נתגלה פירושו כי הוא נשא את ארונו הק', בחצות הלילה נטל את ספר הזוה"ק והתחיל ללמוד, ואחר כמה רגעים הניח ראשו על ידיו ונסתלק בליל שישי כ"ט אדר תרכ"ו, ונתקיים בו מה שאמר: דהוא מתמה על העולם שרואים זכות למות על מיטתם הלא יותר טוב להפטר מזה העולם מתוך דברי תורה.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספרו הקדוש תפארת שלמה ונתקבל בכל תפוצות ישראל כאחד מספרי היסוד בדרכי החסידות המקובל מפי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וכספר המעורר את הלב לעבודתו ית"ש, – הספה"ק נדפס ע"י בניו הק' זי"ע, אחר פטירתו, – צדיקי הדורות הפליאו את הספה"ק וכמו שכותב הרה"ק מצאנז זי"ע בהסכמתו, הנני מסכים להדפיס דבריו היקרים כי יהי' תועלת לעולם ובפרט לנאמני רוח הנוהים אחרי דרך החסידות, מרן רביה"ק הי' גם לומד ועיין הרבה בהספה"ק הזה והי' מזכירו הרבה פעמים בד"ת אף שהי' מהצדיקים בדורות האחרונים, ואירע הרבה פעמים כשהי' נוסע לדרך לקח עמו את התפא"ש לעיין בו על אם הדרך.

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין

סדר ליל שבת קודש (ב)

ברכת הבנים ◇ נישוק ידי אביו ואמו

ברכת הבנים

המברך מתברך

כשישים אדם ידו על ראש הקטן מתברך, שנאמר (בראשית מח, יד) וישלח ישראל את ימינו, וכתיב (שם) ויברכם ביום ההוא לאמר, כי ביד אדם ט"ו פרקים, כמנין ט"ו תיבות שבברכת כהנים, לומר יחולו על ראשך הברכות שבשלשה פסוקים אלו, שהם ט"ו.

(מעבר יבק - שפתי רננות פרק מג)

אז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד

מנהגם של ישראל לברך הילדים בליל שבת, אחד האבות ואחד הרבנים, אחר התפלה או בכניסה לבית, שאז חל השפע, וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד, שאין בכחם להמשיך שפע במעשיהם, אבל על ידי גדול אמצעי משובח, הוא יורד וחל ונאחז ביותר בקטנים, שעדיין לא טעמו טעם חטא, ועל ידיהם הוא מתפשט יותר, אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם. ונכון הוא. [ועיין פתח הדביר סי' רסב אות ד, ובכף החיים סי' רסב אות טו"ב].

(סידור יעב"ץ - מוסף השבת אות ז)

בשתי ידים ולא ביד אחת

ומניחין שתי ידיהם על ראשיהם, כמו שמצינו בכל המברכים, כדרך שנהג משה רבינו עליו השלום עין יפה (במדבר כז, כג) כך ראוי למברך לעולם, כי 'טוב עין הוא יברך' (משלי כב, ט), וכן כהנים בברכת כהנים בשתי ידים, וכך מצינו במלאכים ליל ערב שבת, שאמרו ז"ל (שבת קיט:) שמניחין ידיהם על ראשו של אדם כשמברכין אותו.

(סידור יעב"ץ - מוסף השבת אות ז)

ישימך אלקים יברכך ויוסיף כפי צחות לשונו

ואומרים המברכים, ישימך אלהים כאפרים וכמנשה. גם יברכך וגו'. וכל אחד יוכל להוסיף ברכה משלו כפי צחות לשונו.

(סידור יעב"ץ - מוסף השבת אות ז)

שאז לא יחול קטרוג על הברכה

ומנהג לברך בשבת קודש, ובפרט בליל שבת, סוד שבת מלכתא וכו' ועוד כי אין שטן ופגע רע בשבת שיקטרג על הברכה, שנדחו מערב שבת לנוקבא דתהומא רבה, וצורך גבוה הוא לברך האדם בניו בשבת, ואם יש לו בת גם היא יברכנה, ובפרט בליל שבת, והמשכיל יבין מעצמו כי כנים הדברים.

(מעבר יבק - שפתי רננות פרק מג)

כח הנשמה היתירה

מנהג ישראל, לברך את בניהם ובנותיהם בשבת קודש, ובפרט בליל שבת, לפי שעל ידי הנשמה יתירה השורה במברך ובמתברך, חלים הברכות, ועוד, כי אין שטן ופגע רע עומדים בשבת לקטרג על הברכה.

(מעבר יבק - שפתי רננות פרק מג)

המשכת השפע לבנים

עוד יש לפרש בטעם מנהג ישראל זה, שבליל שבת חל השפע, ולכך צריך להמשיכו על הקטנים, שאינם יכולים להמשיכו בעצמם על ידי מעשיהם, אך על ידי ברכת הגדול נאחז השפע בקטנים, ובפרט לאלו שלא טעמו טעם חטא, אמנם מכל מקום גם הבנים הגדולים מתברכים מאבותיהם.

(סידור בית יעקב - הנהגת ליל שבת אות ז)

ברכה בכוונה

לפי שבימות החול טרודים על המחיה ועל הכלכלה, אין הדעת מיושבת לברך את הבנים בכוונה. וברכה שלא בכוונה אינה מועילה, כי הברכה היא כעין התפילה שאינה עולה לרצון במחשבות זרות. לפיכך נוהגים לברך הבנים בשבתות וימים טובים, שכיון ששובתים ונחים בו ממלאכתם מיושבת הדעת לברך בכוונה.

(שו"ת חתם סופר - או"ח סי' כג)

בחינת צדיק

מנהג צדיקים הקדמונים, לברך את בניהם ביום השבת, לפי שכל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, והרי הוא כבחינת צדיק, לפיכך בידו להמשיך עליהם שפע ברכות, מכח מצות השבת, שהיא מקור כל הברכות.

(אמרי נעם – פרשת ויחי ד"ה א"י הגואל)

השי"ת מסכים ומברך את הבן

ה'סלקא דעתך' שבגמרא הם אמת ויציב, שאמרו (ברכות מז:) 'זכי שבת גברא הוא'. שהשבת הוא בחינת אדם אציליות אלהיית, המתלבש ומדבר מתוך גרונו. וע"כ מנהג ישראל תורה הוא שמברכין בניהם בשבת, שהקב"ה בכבודו ובעצמו מברך ומסכים על ידם. וזשה"כ וישבות בַּיום השביעי, שהשי"ת הוא שובת ונח בתוך בחינה השביעית, פי המדבר.

(מנחם ציון - פרשת המן)

לפי שצינורי הברכות פתוחים

נוהגים העולם, שהאב מברך את הבן והרב את תלמידו ביום הקדוש הזה [שבת קודש], לפי שצינורי הברכות פתוחים בו, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך.

(ספר החיים, לאחי המהר"ל – ח"ג פרק ו)

מקדים לברכם

עוד טעם אחר, לפי שדרך האב שכועס תמיד על בנו ומקללו כל ימי השבוע וכן הרב על תלמידו, ולכך מקדים לברכו בתחילת השבוע, ומשברכו לא יכול לקללו עוד, על דרך (במדבר כג כ) "וברך ולא אשיבנה".

(ספר החיים לאחי המהר"ל – ח"ג פרק ו)

מבטלין מה שקללו אותם בימות החול

כי בימות החול לפעמים האב והאם מקללין את בניהם מתוך צערן, לכן עתה בעת שמחה מבטלין אותן קללות ע"י הברכות, והזמן גרמא שגם המלאך רע יענה אמן.

(לקוטי מהרי"ח - ליל שבת בשם סידור נהורא השלם)

ט"ו תיבות "יברכך" כמנין אברי היד

וילמד אדם לבנו כשהוא קטן לנשק על ידי אביו ואמו ורבו ועל ידי הגדולים והחסידים, וכל מי שמנשק הקטן ידו צריך לשים את ידו עליו ולברכו, כי כשישים ידו על ראש הקטן המתברך, שנאמר (בראשית מח, יד) וישלח ישראל את ימינו וגו', וכתיב ויברכם ביום ההוא וגו', ובהנחת היד על ראש הקטן הוא מתברך, ורמז לדבר ביד האדם ט"ו אברים כמנין ט"ו תיבות שבפסוקי יברכך ה' וישמרך וגו', כלומר יהולו על ראשו הברכות שבג' פסוקים אלו, שהם ט"ו כמנין אברי היד.

(ראשית חכמה - פרק גדול בנים)

לשום הידים על ראש המתברך

כשמברכים, שמים את ידיו על ראש המברך, ויברך בפיו ג"כ, כי בשבת הוא עליית העולמות (הג"ת במקום חב"ד) נמצא ששם הוא בחי' הפה, לכך נאמר גבי יעקב אבינו ע"ה 'שכל את ידיו' ותרגום אחכמינין לידוהי, כי הידים הוא במקום החכמה.

(אמרי פנחס - שער ד אות י)

שבת בשבתן

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

השבת היא השער לכל הקדושות

ויהי ביום השמיני, נראה לי היינו טעמא כמו שכתב הט"ז בהלכות מילה בשם זוהר הקדוש דלכל הקדושות צריך לכנוס תחילה תוך שער של קדושת שבת, ושער קדושת שבת מכינו לקבל שאר קדושות, והיינו טעמא דמילא ביום ח' שתנוק נכנס תחלה לקדושת שבת ואח"כ לאות ברית קודש, כדי שיראה פני המטרונא תחילה כידוע. ומהאי טעמא י"ל גבי קדשים שבעת ימים יהי' עם אמו וביום השמיני כשר להקרבה, הוא ג"כ שיכנס תחלה בשער קדושת שבת ואח"כ יוכל לחול עליו קדושת קרבן.

ואמרתי לבאר בזה נוסח התפילה (מוסף ש"ק) תכנת שבת רציתי קרבנותי'ה, ר"ל משום קדושת שבת הבא תחלה רצית קרבנותי'ה. **ומה"ט גבי כהנים נמי 'ויהי ביום השמיני' שנכנסו תחלה לשער קדושת שבת כדי לחול עליהם קדושת כהונה, ואז נעשו ראויים ל'הקרב אותה לפני ה'".**

(זכור ושמור)

לברך דייקא אחר התפלה

לכך מברכין אחר התפילה, שבתפילה יש עליה וכו'. ויש מוחין לחג"ת (להידים), ולכך מברכין בהם.

(אמרי פנחס - שער ד אות יא)

לכוון שלא ישלוט בהם עין הרע

כשמברכים את הבנים ישימך אלקים כאפרים, יש לכוין שלא ישלוט בהם עין הרע.

(אמרי פנחס - שער ד אות יב)

טוב עין הוא יבורך

הטעם שנוהגין לברך הבנים בליל שבת קודש, משום דכתיב (משלי כב, ט) טוב עין הוא יברך, ובליל שבת כשבא לביתו ומוצא הכל מוכן ושלום עם בני ביתו, אזי הוא בטוב עין, לפיכך הוא יברך ותחול הברכה.

(מטעמים - ערך שבת)

על ידיהם יתברך הוא

לפי שכל הברכה של כל ימות השבוע נשפע משבת כדאיתא בזוהר (ח"ב פה.), והקב"ה נותן לו בכל ששת ימי החול ברכה עבורו ועבור אשתו ועבור בניו הקטנים, כדאיתא (חולין פד:) שהם תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם, ועל כן העת הזאת שנפתחין כל צינורי הברכות, מבקש מהשי"ת שיברך את בניו הקטנים, ועל ידיהם יתברך הוא, כי הם תלוין בו והשפע והברכה שלהם יהיה על ידו.

(מטעמים - ערך שבת)

צינורי הברכות פתוחים

הטעם, כי בשבת אין שטן ואין פגע רע שיקטרג על הברכה, וגם שאז צינורי הברכות פתוחים.

(מעבר יבק מאמר ג פמ"ג / בספר החיים ח"ג פ"ו)

אחר התפלה ראויים לברכה

היום תברכינו, בסוף התפלה מבקשים ברכה, וכן נוהגים בשבתות ובמועדים הולכים הנערים להמברכים כמו להרב או אצל אביהם, כלומר התפללנו לפני הקב"ה ראויים אנו לברכה.

(פי' המחזור לר"ו היינדהיים - על היום תאמצינו תברכינו)

שכינה מדברת מתוך גרונו

שבת הוא בחינת פה ושכינה מדברת מתוך גרונו וכו', על כן מנהג ישראל תורה היא שמברכין בניהם בשבת, שהקב"ה בכבודו ובעצמו הוא מברך ומסכים על ידם.

(מנחם ציון - פרשת המן ליל שבת פ' שמיני)

לפי שהמחשבה פנויה

מצינו באבות העולם שיברכו בניהם לפני מותם, וכן מרע"ה לפי שאז נתעלו בקדושה יתירה ומחשבה טהורה, ופנויה מעסקי העולם הזה, ולכן נהגו לברך הבנים בשבת לפי שאז המחשבה פנויה מעסקים.

(אלף למטה - סי' תריט סק"ה)

לפנים לא ברכו רק בעתותי רצון

לפנים בישראל היה דבר יקר מאד לברך איש את בנו או לאדם אחר, ולא כמנהג הבעלי בתים עתה שמברכין בניהם מדי שבת בשבתו פעמים ושלש, ואם כך היה בימים קדמוניות לא נעשה הקנאה בין יעקב ועשו.

(מנחם ציון - סעודת יום א דחוה"מ פסח)

ברכת האב לבנו ראוי יותר שתחול

ויברך אתהן (בראשית לב, א), כבר אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלהים המברך כאמרו בעבור תברכך נפשי.

(ספורנו - פרשת ויצא לב א)

אחר התפילה יותר מוכן להמשיך השפע

מנהג ותיקין לברך בכניסת השבת ויום טוב ובשחרית וביציאתו את בניו וקרוביו, והטעם נראה לי שענין ברכת הצדיקים הוא כמו שכתוב בספר דברי שום אצל ברכת יצחק ויעקב שהמברך הוא בצינור להמשיך ברכה על המתברך ובהיותו שמה יהיה יותר מוכן להמשיך השפע כי אין הנבואה שורה אלאמתוך שמחה, עכ"ל בקצרה. ונראה לי שמה שהמנהג לברכם אחר התפילה לפי שאז בוודאי הוא יותר מוכן להמשיך השפע מתוך קדושתו על ידי התפילה שראויה להיות בהפשטת הגשמיות.

(יוסף אומץ, לר' יוסף תלמיד הת"ה - אות ע)

ואפשר יוכל להיות אשר זה המעשה [שברך יעקב אבינו את בני יוסף בברכת המלאך הגואל] היה ביום שבת, כמנהג הצדיקים הקדמונים לברך את בניהם ביום שבת.

(אמרי נעם – פ' ויחי בד"ה א"י המלאך)

ושמעתי טעם נכון על מה שנוהגים כל ישראל לברך את בניהם ובנותיהם בכל שבת ויום טוב, מפני שלפעמים ביומי החול האב והאם מקללין את בניהם מרוב צער, או מחמת איזה סיבה שאירע, ולכן עתה בזמן השמחה מבטלין אותן הקללות על ידי הברכות, ויהפוך ה' את הקללה לברכה, והעת גורמת שגם המלאך רע יענה אמן על זה, ואגב נוהגין גם כן לברך שאר אנשים כגון דודים ודודות, זקנים וזקנות הכל מרוב שמחה, ולהראות שבשעת חדוה חדוה וגילה, ואין רע כי אם הכל טוב, ולהראות שהם כולם אהובים וריעים נאמנים זה לזה, ומברכים זה את זה.

(טהרת הקודש, הקדמון - הנהגות שבת ויו"ט פ"ד עמוד קכז)

אמר ר"י בר חנינא שני מלאכי השרת וכו'. בעקידת יצחק שער מז (דף קלח:) פרשת משפטים עה"פ (שמות כג, כ) הנה אנכי שולח מלאך וגו', כתב על זה הוא מבואר כי במלאכי עליון אין בהם רע בשום פנים, אבל המה השני כחות הנמצאות לאדם

תמיד אחד טוב והוא הכה השכלי [אשר מצד צורתו] ואחד רע והוא הכה (ההיוני) [התאוני] אשר מצד חומרו כמ״ש הרב המורה ח״ב פרק ו׳ והם נקראים בלשון חז״ל יצר הטוב ויצר הרע.

וכשאדם מכוין לעבוד יוצרו ויזכור את יום השבת ששקולה כנגד כל המצות לקדשו ולכבדו הנה כבר התחיל לענות היצה״ר (להרגיש) [להרגילו] אל רצון טוב, ומעתה כל אשר יאמר לעשות כמוהו יש לו כח עליו לעשותו ומוסיף עליו יום יום ויצה״ר כאשר החל לנפול לפניו לא יוכל לקום אבל יענה אמן בעל כרחו ויסייעהו ואם בהיפך להיפך.

(פרישה - סימן רסב סק״ב)

מה שמברכין הילדים אחר התפילות בשבת ויום טוב, עיין פירוש מהזור דפוס פראג סוף יום א דראש השנה. וצריך עיון אחר מנחה מאי טעמא לא, ואפשר משום דבימיהם שהיו בתי הכנסת בשדות לא הפסיקו בין מנחה לערבית בסעודה, אי נמי מטעם הנזכר בסימן רצא ס״ב בהגה. לכן לא נהגו לברך הילדים או לאמר איש לרעהו שבת טוב רק ביציאה מבית הכנסת, ונתפשט המנהג גם לדידן בשבת ויום טוב. אי נמי לא הביאו התינוקות לבית הכנסת רק בתפילת שחרית וערבית שיש בהם קבלת עול מלכות שמים לחנכם אף כי פטורים הם.

(מקור חיים, רי״ח בכרך - או״ח סי׳ ער)

שבת בשבתן

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

לכבד השב״ק בדגים בכל הג׳ סעודות

את זה תאכלו מכל אשר במים וגו׳, אותם תאכלו. נוכל לתת טעם על כופלו בדרך רמז עפ״י המבואר בספה״ק דמצוה לאכול דגים בכל ג׳ סעודות שבת, וזה יש לרמז במ״ש ׳את״ם תאכלו׳ אתוון אמ״ת, בחי׳ שבת, והנה הג׳ סעודות המה נגד אברהם יצחק יעקב, **ובא הרמז באתוון אמת דרגא דיעקב נגד סעודה ג׳ שאי׳ בספרים אשר אז הוא ׳נחלת יעקב אביך׳ כו׳.**

(אור למאיר)

נישוק ידי אביו ואמו

לנשק ידי אמו

אם אמך קיימת בחיים חיותה, תלך ותנשוק ידיה, והרמז בזה הוא כי כן ז״א נושק ידי אמו בכל ליל שבת.

(שעה״כ - ערבית ליל שבת דרוש ב)

ינשק ידי אמו בליל שבת כשהיא מברכת אותו, וסודו מבואר בדברי האר״י ז״ל.

(מ״א ריש סי׳ רעד / באר היטב סי׳ רסב סק״ב)

ינשק ידי אב ואם

כשינשק ידי אב ואם אחר ערבית באור שבת, יכוין לקיים מצות כבוד אב ואם, וכשינשק ידי אמו יחשוב שיש סוד בדבר.

(מורה באצבע, להחיד״א – פ״ד אות קמב)

נשק את ידה והיא את ידו

הגה״ק בעל מנחת אלעזר זי״ע, כל זמן שהיתה אמו ז״ל בחיים חיותה, נכנס אחר התפלה מיד לביתה לאמירת שבתא טבא, ונשק את ידה והיא את ידו.

(דרכי חיים ושלום – אות שפב)

יתאמץ לקבל ברכת אביו מדי שבת ולנשק ידיהם

יש לאדם להתאמץ ולהשתדל מאוד, לקבל ברכת אביו ואמו, ואפילו אם אינו סמוך על שולחנם, ורחוקה ישיבתו מהם, לא יתרשל מלילך בכל ליל שבת ויומו ובחגים לנשק ידיהם ולקבל ברכתם, שמלבד שהברכה היא קרובה להתקיים, על שהם מברכים אותו מלב ומנפש בלב שלם, כרחם אב על בנים, עוד בה כי למצוה תחשב לו על היותו מכבד אביו ואמו ובא בשכרו, ואמרו במדרש (אסת״ר ח, א) שכל הטובה והממלכה שיש לזרע עשו, היא על שהחשיב ברכת אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה באמרו (בראשית כז, לד) ברכני גם אני אבי.

(פלא יועץ - ערך ברכות)

מכלל הכבוד לנשק ידיהם ויתאוה לברכתם

בכלל הכבוד שינשק ידיהם בשבתות ובמועדים כנהוג, ויתאווה לברכתם וכו׳, לכן אם הם בעיר אחת, לא יעבור מלילך אצלם לנשק ידיהם.

(חסד לאלפים - יו״ד סי׳ רמ סי״ז)

זכור את יום השבת לקדשו, וסמיך ליה כבד את אביך ואת אמך. לומר שבשבת צריכין יותר לכבד את אביו ואת אמו, כמ״ש בספה״ק על רבינו האריז״ל שהיה מנשק ידי אביו ואמו ביום שב״ק.

(תפארת יעקב, ליפשיץ - פרשת יתרו בד״ה זכור את)

❦ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ❦

זאת הברכה אשר ברך משה בניו ונכדיו

כ' הגה"צ ר' פישל סופר זוסמאן: בליל שב"ק כאשר בא החת"ס ז"ל מביהכ"נ לביתו, דרכו היה לאסוף אז כל בני ביתו, בניו בנותיו וחתניו ונכדיו מקטן ועד גדול סביביו, לברכם בזאת הברכה אשר ברך משה איש אלקים. וגם במוצ"ש בירך את בניו. [[ובתו ע"ה סיפרה כי מעת בגרה הרגיש ברוח קדשו בכך ושוב לא הניח ידו על ראשה בעת ברכתו, ולגירסא אחרת רק כאשר טהרה בירכה]

(מנהגי חת"ס - פ"ה ס"ה. זכרון למשה - עמוד קלט)

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל אויף דעם, ער האט געבענטשט מיט איין האנט (ואמר שכן נהג כ"ק מרן דודו ז"ל), האט ער געזאגט 'מיט צוויי הענט נאר א כהן', ער האט קיינמאל נישט געבענטשט מיט צוויי הענט, מיט דעם ווייזט ער אז ער איז נישט ווי א כהן

(מתוך שיחת קודש של מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

עיין בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ק"ח) וז"ל: ...וקבלה בידינו שהגר"א זצ"ל הקפיד מאד לא לברך חבירו בשני ידיו על ראשו בברכת כהנים כשנפרד ממנו שיוצא לדרך, דחשש שעובר בזה בעשה דהוי נשיאות כפים (עיין בשו"ע ר"ס קכ"ח).

ואכן בסידור הגר"א בליל שבת כתוב שמעתי בשם הגר"א שאסור לברך בב' ידים לבד הכהן, וכן בתורה תמימה (פרשת נשא ו' כ"ג) מביא ששמע מאיש אמונים שהגר"א בירך חתן בשעת חופתו והניח רק יד אחת, ושאלוהו על ככה, ואמר כי לא מצינו ברכה בשתי ידים רק במקדש.

וז"ל בביאור הלכה (סימן קכח ד"ה דחר): ולכאורה לפ"ז יש לתמוה על מנהג העולם שנוהגין לברך אחד לחבירו בין שהוא כהן או זר בעת שמלוה אותו בלשון יברכך וגו', ואף דברכה כזו הוא שלא בשעת התפלה, וידוע הוא מה שאיתא בירושלמי (פ"ד דתעניות) לא מצינו נשיאת כפים בלא תפלה הלא זהו בודאי רק תקנתא דרבנן דקבעוהו בתפלה ומדאורייתא אינו תלוי בזה כלל, תדע דהלא תפלה גופא לרוב הפוסקים הוא דרבנן, וא"כ כיון דמדאורייתא יוצא בברכה בעלמא כשמברך אותם אפילו שלא בשעת תפלה, וע"ז אמרה התורה אתם ולא זרים, האיך מותר לזר לברך אחד לחבירו בלשון זה, וא"כ יש ראיה ממנהג העולם להא דקי"ל מצות צריכות כונה. ואולי יש לומר דטעם המנהג משום דס"ל כהב"ח דדוקא בפריסת ידים עובר הזר בעשה, א"נ דכיון דתקנו רבנן שלא לישא כפים בלא תפלה שוב מי שאומר פסוקים אלו של ב"כ בלא תפלה בין כהן בין ישראל הוי כמכוין בפירוש שלא לקיים בזה המצוה דברכת כהנים, ולכן שרי.

ברכת האם על יר"ש בליל שב"ק מועיל יותר מכל הסגולות

הגאון הגדול המפורסם רבי שבתי שעפטיל ווייס זצ"ל אבד"ק שימאני יצ"ו מח"ס הלכתא רבתא לשבתא, אשר כותב לאחד וז"ל: והנה ליראת שמים זוכען, אם האם מאד וואונטשט בשעה שמנשקין ידיה פרייטיג נאכט באמירת "גוט שבת", זה מועיל יותר מכל סגולות שבעולם, וע"כ תאמר לאמך שתחי', כאשר תנשק ידיה פרייטיק צו נאכט, זיא זאלל דיר ווינטשן דיא זאלסט אימער איין גוטער פראמער ייד זיין כל ימיך.

(ניצוצי אור - גליון א דף כג)

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כי כל פ"ה לך יודה

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, תומך נלהב למען מוסדותינו הקדושה, ברוח נדיבה ובמידה מרובה וגדושה, פנח"ס בדין הוא שיטול שכרו וכל ברכאן דנפישא

הרבני הנגיד החשוב והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר פנחס פראנקל הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בווילאמסבורג יע"א

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

בנישואי בנו הבחור החשוב המהולל בהילולים

יעק"ב איש תם יושב אהלים

החתן **יעקב פראנקל** הי"ו

עב"ג החשובה שתחי' למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים בתודה וקול זמרה

הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

דבר בעתו

שבת פרה | מברכין ניסן

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון מגדולי קדושת הימים ומגולהי

היום פרשת פרה הוא אצלינו במקום הזאת אפר פרה מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, ואיתא בספר הרב דפולנאה שזה רומז למדת גאוה וכו' עיי"ש, לכך צריך האדם קודם קריאת הפ' הנ"ל להיות שפל אצל עצמו וידע שהוא שפל ואז מטהרתו.

(אמרי פנחס)

◆◆◆

מהפטרת פרשת פרה שאינו מדבר כלל מטהרת הטומאות רק מטהרה מהחטאים ועונות, כמו שנאמר וזרקתי עליכם וגו' ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש וגו', ואחר כן ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם, ומה שייכות הפטרה זו לפרשת פרה, מזה מבואר כמו שאמרנו דעיקר הטהרה בפרה הוא משורש היצר הרע, ומטהר מכל טומאה אף מטומאת מת שהביא הנחש לעולם.

(פרי צדיק)

◆◆◆

איתא מהרב הקדוש איש אלקים ממעזיבוז, שאחר מחיית עמלק נצרך הטהרה, כי מזה שנתאבק עם ההיפוך, הגם שמנצחו ומכניעו, עם כל זה נדבק איזה שמץ ולזה צריכים ליטהר בפרשת פרה אחר הפורים.

(תורת אמת)

◆◆◆

הגה"ק מצאנז זי"ע אמר שמקובל אצלו שלשבת פרשת פרה צריכים לנסוע להצדיק הדור, וכשנסתלק רבו המובהק הגה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע התחיל לנסוע על שב"ק פרשת פרה לחתנו הגה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע, ואחר הסתלקותו נסע על שב"ק פרשת פרה להגה"ק רבי הערש מרימינוב זי"ע.

(כתבי צאנז)

◆◆◆

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע אמר: אם הייתי נוסע לרבי הייתי נוסע על שב"ק פרשת פרה.

(כתבי חסידים)

הטעם שקבעו פרשת פרה בשבת, כי קדושת השבת מסייע לטהרה

מה שקבעו פרשת פרה בשבת, נראה כי השבת מסייע לטהרה זו, דאיתא לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה, דוודאי יש טעם לפרה, רק שמי שטעם טעם חטא אינו יכול להשיג זה הטעם, כי הוא תיקון חטא העגל, שמקודם היו דבוקין בעץ החיים, ועל ידי החטא אינם יכולין להשיג טעמי פרה, ולכן מרע"ה השיג הטעם, **ולכן בשבת שמשה רבינו ע"ה מחזיר לישראל הכתרים של הקדמת נעשה לנשמע, שזוכין לקבל הארה מלוחות הראשונות, יכולין להשיג מעט מטעמי פרה, ולכן מבקשין יגלה לן טעמי, כי בחינת הטעמים שהם למעלה מגופי תורה מתגלין בשבת קודש**, וכפי מה שיכולין להשיג טעמי פרה באין לטהרה.

ועוד, כי הנשמה טהורה כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה, ועיקר הטומאה מחלק הגוף, **ולכן בשבת שהוא יומא דנשמתין שהנשמה גובר ביותר על הגוף, ונקראת נשמה יתירה, לכן זוכין בו לטהרה.**

שפת אמת

הנה בשבת פרשת פרה הקדימו לקרות פרשת פרה לפרשת החודש, שיש בה טהרתן של ישראל כמו שאמרו בגמרא [מגילה כט.], ופי' הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל כאילו קיימנו והקרבנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחניית לכבוד הרגל הבא עלינו, וזה הרמז איתא בפסוק, וידבר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דהיינו שיהיה זמן שדי באמירה לבד, כאשר אין בית המקדש קיים, וזה אשר צוה ה' לאמר.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

צריך להאמין שכשם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרבת הפסח ממש, כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פרשת פרה, כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה.

(בית אהרן)

◆◆◆

ובחודש אשר אז הוא התחדשות אורות הרגל צריך להקדים הטהרה שהיא אפר פרה, וכמו שאמר המגיד הק' ממעזריטש האיך מחפשים אש באפר, ומרומז להנ"ל שאפר פרה היא הכנה לקבל התלהבות רשפי אש שלהבת השם ואורות הרגל של יו"ט פסח.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

בכל שנה קודם ניסן יורד משמים טהרה לנפשות בני ישראל המצפים לטהרה, ולא לחנם קבעו חז"ל לקרות פרשת פרה בשבת זה, רק שיכולין עתה לזכות לטהרה.

(שפת אמת)

◆◆◆

הנה אמרו חז"ל [שבת דף יב.] שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, בשבת קודש זה נמשך רפואה, כי פר"ה הוא אותיות רפ"ה.

(תורת אמת)

שישו ושמחו בשמחת התורה

ברכת התורה, נשגר ברגשי שמחה ואורה, קדם מע"כ ידידינו האי צנתר דדהבא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו במסירות רבה, חבלים נפלו לו בנעימים להוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל כ"א בסבר פנים

הרבני הנגיד והנכבד רודצו"ח

מוה"ר יצחק צבי קליין הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל אשר זכה לשוש ולשמוח בשמחת התורה, ברוב שמחה ואורה

חגיגת הכנסת ספר תורה

אשר הוכנסה בקול רינה והמון חוגג ביום ראשון העעל"ט

לביהמ"ד המפואר "בנין בראך" בוויליאמסבורג יע"א

והנה כי כן נברכו בברכת מזל טוב

לרגל שמחת אירוסי בתו

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה לראות ולרוות
רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת,
ויתברך בכל הברכות
האמורות בספר התורה
הזאת, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת

הכו"ח ברגשי ידידות ושמחה

הנהלת המוסדות

ועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

המגיד הק' מקאזניץ היה רגיל לספר ג' סיפורים אלו בכל שבת מברכין חודש ניסן באומרו שסיפורים אלו מסוגל להשפיע לבני ישראל צרכי פסח בהרחבה

א

יהודי אחד עשה לפני חג הפסח חבית יין שרף, ונסע עמה למכירת היין, ולצורך כך היה צריך לעבור את גבולות הערים, כשעבר את הגבול תפסו אותו שומרי הגבול ולקחו ממנו החבית, כי היה אסור מחוקי המדינה לסחור עם יי"ש ללא רשות מיוחדת, היהודי בצר לו נסע תיכף להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ובכה מאוד על מר מצבו שלקחו ממנו את החבית שהיה מקור פרנסתו, אמר לו הרר"א שילך ויאמר לשומרי הגבול, שיטעמו מהחבית ויווכחו לראות כי בתוך החבית לא נמצא רק מים בלבד ולא יי"ש, וכן עשה היהודי, וכן לפלא היה כשטעמו שומרי הגבול מן החבית ראו שהיא מלאה מים והחזירו לו את החבית, היהודי שב להרר"א ושוב בכה על מצבו על שהחבית נהפכה להיות מים, אמר לו הרר"א שיטעם עכשיו הוא מן החבית ויראה שהיא מלאה יי"ש, וכך היה שהחבית חזרה להיות יי"ש.

ב

למלך אחד נאבדה ממנו טבעתו, והוציא צו שרוצה הוא שיחפשו את הטבעת, ומי שקיבל על עצמו את חיפוש הטבעת נתן לו המלך הרבה מעות כדי שיתאפשר לו לחפש אחר האבידה, בעיירה אחת שבממלכת המלך הזה היה גר איש יהודי עני ואביון, שלא היה בידו מאומה להכין את צרכי הפסח הקרב ובא, אמרה לו אשתו, הנה אתה רואה שהמלך נותן מעות למי שרוצה לחפש את טבעתו, לך איפוא גם אתה ותאמר שאתה ג"כ רוצה לחפש את טבעתו היקרה של המלך, ובממון שיביא לך המלך יהא לנו במה להכין את צרכי החג, נראתה בעיניו עצת אשתו והלך אל המלך והציע את עצמו לחיפוש האבידה, ואכן קיבל את הממון, נסע מיד לעיירתו והכין את כל צרכי החג, לה"סדר", אחד מיועציו של המלך היה כומר שונא ישראל וכראותו את היהודי מהין לקחת ממונו של המלך עבור חיפוש האבידה לא היה יכול לסבול זאת, איך רימה היהודי את המלך והוציא ממנו ממון, הלך הכומר בליל חג הפסח מתחת חלון ביתו של היהודי וראה איך שאוכל ושותה ואינו עוסק כלל בחיפוש הטבעת, מיהר אל המלך ואמר לו: יבוא המלך עמי ואראה לו מה עשה היהודי עם המעות, הלך המלך עמו, וראו את היהודי יושב כמלך בגדוד, כשעמד המלך מתחת חלון ביתו אמרו אז אצלו את החרוז של "דיינו" ושמו של הכומר ג"כ היה "דיינו", ואמר המלך הנה עכשיו עושה היהודי חקירה מי גנב טבעת המלך, וכולם אומרים "דיינו", הבין המלך שהכומר הוא הגנב הנוכל, וצוה המלך לאסור את הכומר ולהכותו עד שיודה ואכן נודע הדבר שהוא שלח ידו בטבעת המלך.

ג

יהודי אחד עבד אצל פריץ, פעם התפאר הפריץ לפניו שאלולא היה נותן לו פרנסה היה גווע מרעב ח"ו, היהודי ענה לפריץ: הלא יש אלוקים בשמים הזן ומפרנס לכל, ואתה הנך רק השליח, כששמע הפריץ את דיבוריו של היהודי חרה לו מאוד ונטל ממנו את פרנסתו, היה זה לפני חג הפסח והיהודי העני לא היה בידו איך להכין צרכי החג, לאותו פריץ היה קוף שהיה חביב עליו מאוד, פעם נכנס הפריץ לנקות את אוצר מטבעות הזהב שלו, וכשראה הקוף איך מנקה הפריץ את המטבעות עם הרוק שבפיו, עשה גם הוא כמעשהו, אלא שהקוף בלע את המטבעות, עד שהתמלא כריסו במטבעות זהב ונפל פגר מת, הפריץ שלא ידע על סיבת המוות החליט לזרוק את הנבילה לבית היהודי, כשראה היהודי את הנבילה בביתו הבחין שנבקע בטנה ומטבעות זהב נוצצים מתוכה, נטלם והוציאם להוצאות החג, בליל פסח שלח הפריץ לקרוא להיהודי ובירר אצלו מנין לו כל זה, סיפר לו היהודי את כל המעשה, או אז הודה הפריץ כי ה' הוא הזן לכל.

העתיד של פאלאסטינע

העמוד התווך שעבד והציע אודות רעיון הדעקלעראציע (ההצהרה) היה דר. חיים ווייצמאן שר"י, ממנהיגי הציונים הידועים בענגלאנד ולאחמ"כ נשיא המדינה, ווייצמאן היה דיפלאמאט מנוסה שהצליח להתיידד עם המנהיגים הגדולים בממשלת בריטאניע, ולקח לעצמו את הקרעדיט וההצלחה של ההצהרה, אבל חוקרי ההיסטוריה מציינים שממשלת בריטאניע הסכימו לפרסם את ההצהרה בשביל אינטרסים אישיים ומהלכים דתיים וסטראטעגיים עצמיים, עוד בתחילת המלחמה דנו במבואות הפאליטיקע האנגלי, על היכולת לכבוש את פאלאסטינע וכל מזרח התיכון, ושצריכים להשתמש בזה לטובת ענגלאנד, סיר הערבערט סאמועל, פוליטיקאי יהודי בענגלאנד ומקורב אל מנהיגי הציונים, פרסמו מיד בפרוץ המלחמה "מעמאראנדום" (מאמר פנימי) אל שותפיו בקאבינעט האנגלי, תחת השם "העתיד של פאלאסטינע", ושם מוציא תכניתו שענגלאנד יכבוש את פאלאסטינע כקאלאניע בריטי, ובהתאמצות איטית למלאותו בתושבים יהודים, עד שבמשך הזמן יתהפך לארץ יהודית עצמאית, וכמובן מקושר לעגלאנד.

הבטחות קודמות להערבים

אבל במשך שנות המלחמה היו הפוליטיקאים האנגליים מחולקים על הנושא וההתחייבות אל מזרח התיכון, באתו זמן שהאינטערעסן הציוניים שמו כל כובד משקלם שענגלאנד יתקשרו עם הציונים, מצד שני היו פאליטיקאים אנגליים שעבדו עם כמה מדינות ידידיים להערביים, ששם פרצו מרידות נגד שלטון הטערקן דבר שנתהווה על ידי פעולות הענגלאנדער, והוא גרם להתפוררות האימפעריע האטאנאמית מבפנים, דבר שהביא לניצחון האומות המאוחדות, אודות תמיכת הערביים הובטח להם ע"י הענגלאנדער, שאחר המלחמה יקבלו עצמאית, ומזרח התיכון יתחלק לכמה מדינות ערביים.

הידוע ביותר היא חליפת המכתבים הנקרא בשם "מעקמעהאן-חוסעין", והוא ט"ו מכתבים שנכתבו ונשלחו בין היו"ר האנגלי שבמצרים "סיר הענרי מעקמעהאן" והמנהיג הערבי "אלי אבו חוסעין", המושל על חיגאז ושערוף שבעיר המוסלמי המפורסם מעקא, ובה דנים על עתיד עצמאות הערביים.

מעקמעהאן כתב את המכתבים באמצע שנות מלחמת העולם הראשונה בשנות תרע"ה-תרע"ו, כשהענגלאנדער ניהלו מגעים מיוחדים עם חוסעין שיתמוך בפלישה הבריטית, ובתמורה יקבל מענגלאנד שטח ענק שישמש כמלוכה ערבית תחת הנהגתו, ובמכתבים גם הבטיח מעקמעהאן בברירות שהערבים יקבלו עצמאות בכל מדינות ערב שבמזרח התיכון, חוסעין תבע לקבל תחתיו את איראק, סיריע, לבנון ופאלאסטינע, ומעקמעהאן הסכים כמעט לגמרי עם בקשותיו, חוץ משינויים קטנים ליד גבול טערקי.

הסכמי "חוסעין- מאקמעהאן"

כדי להבין יותר ברור מה שכתבנו נבאר קצת יותר את מהלך העניינים בקיצור העניינים:

באמצע שנות מלחמת העולם הראשונה, הבינו הענגלאנדער, שיכולים להשתמש בתושבים ערביים

האזרחים הפשוטים למרוד באלו הרודים והשולטים עליהם, ושילחמו עמהם לצידם, ובזה ירוויחו מחנה צבא חינם של מורדים מתנדבים שילחמו נד האמפריה האטאנאמית מבפנים.

באמת הכינו עצמם הערבים, תחת הנהגתו של המושל דמעקא, סאעיד בן-עלי (לימים מלך סאודי אראביו), למרידה, עוד לפני פרוץ המלחמה, ופנו הענגלאנדער עוד בפעברואר 914' לראות אם בריטניה הגדולה יתמוך במרידה כזאת, אבל קבלו תשובה מצוננת.

לאחר זמן מועט בפרוץ המלחמה, וטערקיי נכנסה למלחמה לצד דייטשלאנד, ואז הבינו הענגלאנדער שיעזור להם מאוד, מרידת הערביים, שיכריח את הטערקן לשלוח כוחות גדולים להשליט את הסדר בכל המדינות ולכן יפריע מאוד להטערקן במלחמה, בנו השלישי של חוסעין, עמיר פייסאל, נסע ברחבי מצרים וטערקיי והבין שההמון עם הערבי מוסת מאוד נגד שלטון הטערקן, ובביקורו בדמשק, באו יליו נציגים של ב' פלוגות מחתרתיות והביאו לו את ה"דמשק פראטאקאל", שבו הוסכם שאם ענגלאנד יתמוך בפעולתם, מוכנים הערביים להתחיל במרידה והשתוללות נגד הטערקן להוריד מאתם את עולם הקשה.

הסמל של האימפעריה האטאנאמית

וכל רצונם היה, שבגמר המלחמה לטובת האומות המאוחדות נגד דייטשלאנד וטערקיי, יקבלו הערביים את עצמאותם בכל השטח הכוללת את סאודי אראביע, תימן, אמאן, קוואויט, סיריע, לבנון, ירדן, מדינת ישראל, פאלאסטינע, יונייטעד ערעב עמירעיטס, קאטאר, באכריין, וחלקים באיראן ואיראק וכו'.

אחרי הפראטאקאל התקיימה אסיפה סוערת חברי ופעילי שעריף בן-עלי הפנימיים, שהיו חילוקי דעות קשים, אם יתחילו כלל במרידה נגד הטערקן, ולמעשה הוחלט להתקשר אל הענגלאנדער ולבקש את עזרתם.

שעריף חוסעין כתב אז לסיר הענרי מעקמעהאן את תכניתם ובקשתם, כפי שהוזכרנו שראשי הממשל בענגלאנד שמחו מאוד על העזרה שנפלה עליהם, ואז בתאריך 24 באקטאבער 1915, השיב מעקמעהאן לשעריף חוסעין שחוץ משינויים קטנים בגבול טערקיי מוכנים לתת את העצמאות להערביים.

אצל הערביים נתקבלה התשובה בשמחה גדולה מאוד וביוני 1916 למס' התחיל מחנה צבא של 70,000 לוחמים ערביים במלחמתם נגד הטערקן, דבר שעזר מאוד לבריטניה הגדולה (כפי שנקרא אז) לנצח במזרח התיכון ולשבור ולפורר את האימפעריה האטאנאמית.

וכמובן שהערביים היו נחרצות נגד הקמת מדינה יהודית במשטח שחושבים אותו ששייך להם עד היום הזה, והבינו מהענגלאנדער שפאלאסטינע לא יהפוך למדינה יהודית.

הגם שהיתה וויכוחים גדולים אם הענגלאנדער הבטיחו את פאלאסטינע להערביים או לא, ואין כאן המקום להאריך, אבל הערביים הבינו שזה יישאר אצלם, ולכן כשראו את הסכמים הבאים וכפי שנכתוב בעזהי"ת וכן את הצהרת באלפור, ראו בזה בגידה גדולה והתנהלות שקרית נגדם.

וכן היה זה מחלוקת פנימית אצל הפאליטיקאים האנגליים בין הליבעראלן להקאנסערוואטיוון, שהם ובאלפור ביניהם תמכו להעביר את פאלאסטינע להיהודים, בזמן שהליבעראלין תמכו לצד הערביים, מחלוקת פוליטי המתקיימת עד היום בין הליבעראלן להקאנסערוואיטוון בנוגע התמיכה למדינת ישראל.

המשך יבוא אי"ה

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא והגדיא יא"ה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה וכנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה יואל עפשטיין הי"ד

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול
להינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לראש שמחת נישואי בתו הכלה שתחי'

שפ"ש החתן החשוב המופלג בתורה, נועם התנהלה והתנהגות

כמר שמעון הי"ו הילברון הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה, מוה"ר צדוק הי"ו הילברון הי"ו

למצל טוב ובשורה טובה ומועלמת

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתידותינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול להינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

פנימי תרפ"א בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מדינוב שליט"א
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת פקודי תשפ"ב לפ"ק

כ"ק האדמו"ר מדינוב שליט"א בא לבקר בהיכל קדשו של כ"ק מרן רבינו שליט"א בשעה מאוחרת בלילה, לרגל התמנות דומ"ץ לבית מדרשו החדש בקר"י, ה"ה הרה"ג ר' יואל יצחק שטערן שליט"א מו"ץ בקהלתינו ור"מ במתיבתא הק' פניף קדושת יואל, בקרית יואל יצ"ו.

רבינו שליט"א קיבל פניו בברכה ובידידות

האדמו"ר מדינוב: ס'איז אפשר א חוצפה פון מיר צו קומען אזוי שפעט.

רבינו: ס'איז נישט אזוי שפעט.

האדמו"ר מדינוב: דער רבי האלט דאך אין איין דרש'נען אז מ'זאל אויפשטיין פריה, זעהט אויס אז דער רבי איז מקיים תרתי לטיבותא, מ'לייגט זיך שפעט און שטייט אויף פריה.

רבינו: ב"ה דער עולם לייגט זיך פריה, און מ'שטייט אויף פריה.

ושאל רבינו: ווי אזוי שפירט זיך דער דינוב'ער רבי?

האדמו"ר מדינוב: ברוך ה', דער באשעפער וועט העלפן ווייטער.

עם איז ביי אונז במסורה אז וועגן דעם איז פרשת ויקהל נישטא קיין תורות אין נועם אלימלך ווייל דער רבי ר' אלימלך איז דעמאלטם נסתלק געווארן, מען רעדט דערפון?

רבינו: אזוי זאגט די וועלט.

האדמו"ר מדינוב: דער זיידע ז"ל (המנחת אלעזר) באשטעטיגט דאס אין זיין ספר דברי תורה (חלק ה, אות לה), און ער לייגט נאך מער צו אז די זעלבע זאך טרעפט מען אז פרשת בלק איז נישטא קיין תורות פונעם עטרת צבי (בספרו בית ישראל) וווייל ער איז דעמאלטם נפטר געווארן י"א תמוז.[1]

---

1 עיין בס' דברי תורה (מהדורא תמינאה אות ל"ה) שגור בפי העולם הת"ח וחסידים, בשם רבותינו ראשי העמודים, כי לכך לא נזכר שמו של משה רבינו בפרשת תצוה (עי' שאגת מהרי נא מספרך אשר כתבת, ומקויים על כל פנים בפרשה א') כי בפרשה זו תצו"ה חל לעולם ז' אדר יום פטירת משה רבינו, [ובשנת העיבור חל בפרשה זו ז' אדר ראשון אשר הוא העיקר ז' אדר הראשון לדברי השאילת יעב"ץ כנודע] ואכמ"ל.

וכן מראים לפלא כי בספר נועם אלימלך לרבינו הק' מליזענסק זי"ע אשר יום פטירתו הוא כ"א אדר חל לעולם בפרשת ויקהל, [ובשנת העיבור חל בו כ"א אדר ראשון אשר יום היא"צ הוא אז פעמיים יען שנת פטירתו תנצב"ה מספר תקמ"ו כן חרות על מצבתו הקדושה] היתה שנה פשוטה לא נמצא כלל בנועם אלימלך על פרשת ויקהל, וכן הראיתי גם אני כי יום פטירת קדוש זקיני זי"ע מדינוב ח"י טבת כנודע הוא חל או בפרשת ויחי או בפרשת שמות, ובשני הפרשיות האלו לא נמצא רק מעט מזעיר בספרו אגרא דכלה, ובפרשת שמות אשר בה חל יומא דהלולא הנ"ל רובא דרובא נדפס "חסר הסיום חבל על דאבדין ולא משתכחין ולא נמצא יותר בכתי"ק", (ובכל הפרשיות שם נמצא הרבה עשרה פעמים ככה ויותר).

וכן יותר לפלא כי בספר בית ישראל עה"ת להה"ק בעל עטרת צבי זי"ע מזידיטשוב לא נמצא כלל על פרשת בלק, ומקובל ונודע בפי חסידים כי מעולם לא הגיד תורה בפרשת בלק, תמור אשר הגיד בכל שבת ושבת ובפרט בסעודה ג' כמה שעות ומספרים מד"ת שלו נוראות, ואז בפרשת בלק לא הגיד מאומה, והטעם שהתנצל שאומרים בשמו מדוע אינו אומר לא ניתן להאמר ובפרט לכתבו בספר בזה, אמנם באמת יום נלקח השמים י"א תמוז חל בפרשת בלק תמיד, והיינו הך כמו הסי' מספרי שארי הקדושים הנ"ל, והטעם שהגיד הוא כנראה בטח רק כדי להסתיר טעם העיקרי הלז, והמבין יבין.

רבינו: יא, ביי משה רבינו זאגט מען אויך אזוי, ער האט געזאגט מחני נא מספרך, און ער ווערט נישט דערמאנט אין פרשת תצוה ווייל ס׳פאלט אויס ז׳ אדר.

האדמו״ר מדינוב: יא, אבער ס׳איז א גרויסע קשיא אויף דעם, ווייל עם איז יא דא א תורה אויף פרשת ויקהל. אין פרשת פקודי איז דא אויפן פסוק ׳ויעש למזבח מכבר׳ (שמות לח, ד) וואם דאם איז א פסוק אין ויקהל.

דאכט זיך אז דער פשט איז אזוי אפשר, אז באמת אין די וואך פון פרשת ויקהל האט ער נישט געזאגט קיין תורה אויף פרשת ויקהל, נאר ווען האט ער עס געזאגט? פרשת פקודי האט ער געזאגט תורה אויף פרשת ויקהל, פארדעם איז עס טאקע געדרוקט אין פרשת פקודי, לויט דעם שטימט אלעס, עם קען דאך נישט זיין אז די צדיקים וואם האבן געזאגט אז ס׳איז נישטא קיין תורה אין פרשת ויקהל האבן פארזעהן אזא זאך.[2]

א׳ הנוכחים: אין נצבים וילך איז אויך נישטא.[3]

האדמו״ר מדינוב: אפשר האט מען עס נישט פארשריבן. אונז האמיר דאך דא געהאט א גרויסער גרויסער רבי, דער סאטמאר רבי, ער האט געוואונט אין ארשוואא, נאכדעם אין קראלי, ער איז געווען רבי אין סאטמאר, רבי אין ארץ ישראל, אסאך צענדליגער יארן אפשר זעכציג יאר האט מען זיינע תורות נישט געשריבן.

רבינו: מ׳האט געשריבן אינדערהיים די תורות, מ׳האט יא געשריבן.

האדמו״ר מדינוב: יא, אבער ס׳איז דא זייער ווייניג תורות פון דעמאלטס.

רבינו: מ׳האט געשריבן, ס׳איז נאר נישט פארבליבן.

האדמו״ר מדינוב: עם איז דא א שטיקל לימוד זכות פארוואס מ׳האט נישט געשריבן אלע זיינע תורות, ווייל ווי אזוי קען מען שרייבן תורות וואם הייבט זיך אן מיט אכצן קשיות.

רבינו [בצחות]: מ׳קען שרייבן די אכצן קשיות.

כ׳וויים נישט צי ער האט געזאגט אינדערהיים אזוי לאנג. אינדערהיים האט ער נישט געזאגט אזעלכע לאנגע תורות.

האדמו״ר מדינוב: נו, איז דאך מער די קשיא, אז ער האט געזאגט קורצע תורות, וואלט דאך עס געדארפט פארשריבן ווערן.

רבינו: די תורות וואם זענען יא דא פונדערהיים איז טאקע קורצע.

ער האט נישט געזאגט אינדערהיים אזוי לאנג, דאהי האט ער לענגער געזאגט.

הררש״ה: בעיקר אין די כ׳ יארן.

רבינו: יא, דאהי האט ער אויך מתחילה קורץ געזאגט. ביז צו די כ׳ יארן האט ער אויך געזאגט קורצע תורות. אין די יונגע יארן האט ער געזאגט אנדערע תורות ווי אין די עלטערע יארן, אין די עלטערע יארן האט ער געזאגט אויף אן אנדערן סגנון, ער האט געזאגט אמאל מער חריפות׳דיגע זאכן.

האדמו״ר מדינוב: אויף די עלטערע יארן האט ער געזאגט מער אין השקפה.

רבינו: יא, אין די יונגע יארן האט ער אנדערש געזאגט. ער האט געהאט אן אנדערן דרך.

האדמו״ר מדינוב: כ׳וועל זאגן פארץ רבי׳ן א זאך, ס׳קען זיין אז דער רבי וויסט דערפון, אבער כ׳האב עם געהערט פונעם בעל השמועה, ס׳איז געווען א איד ר׳ אברהם שטערן, ער איז געווען ר׳ חיים שטערנ׳ס זוהן, ר׳ חיים שטערן איז געווען דער פרעזיעם פון די וויענ׳ער ישיבה.

רבינו: ר׳ חיים שטערן האט געוואונט אין קווינס, ער איז געקומען פון פעסט מיין איך.

האדמו״ר מדינוב: יא יא, ער האט זייער געהאלפן מיין טאטן אין די ענינים די הצלה אין פעסט אין די יארן פאר די מלחמה, ער איז געווען זייער א חשוב׳ער מענטש, זיין זוהן ר׳ אברהם האט געדאוועט ביי מיין שוואגער ווען ער האט געוואוינט אין קווינס, דער נאדוועדנער רבי (כ״ק הגה״צ רבי

---

2 בספר אהל אלימלך (אות רפ״ט) כתב וז״ל: ״ושמעתי מאיזה חסידים שעל כן אין בספר נועם אלימלך דברי תורה בפרשת ויקהל יען בשבוע זאת נפטר לחיי העוה״ב הרבי ר׳ אלימלך זי״ע״. ועיי״ש שהקשה ע״ז קושיא הנ״ל מהד״ת שנדפסה בפרשת פקודי עה״פ ויעש למזבח מכבר, ומסיים שם שאכן הקושיא הוא על בנו הרה״ק רבי אלעזר זי״ע, מדוע באמת הכניס דבר תורה של פרשת ויקהל שלא במקומה בסוף פרשת פקודי, אלא ע״כ שכוונתו הי׳ לציין את החסרון הגדול ויציאת צדיק מן המקום אשר אירע בפטירתו של הרה״ק הרבי ר׳ אלימלך זי״ע, וז״ל שם: ״לזכרון שבפרשה זו נכבה אורו של עולם מרן המחבר ז״ל נהורא דאורייתא, ויציאת צדיק מן המקום עושה רושם להיותה נדפסת שלא במקומה״.

3 עיין בספר שבחי רבי ר׳ אלימלך (דף תקל״ו) מובא בענין זה בשם הרה״ק רבי יהודה מסטיטשין זצ״ל, כי אצל הרה״ק הרבי ר׳ אלימלך מליזענסק זי״ע התלקטו סביביו גדולי ומאורי החסידות, והי׳ נקרא בפי כל ״דער רבי פון אלע רבי׳ס״, ולכן במשך השנה היה רגיל לומר ד״ת לתלמידיו הגדולים, אך לקראת הימים נוראים כאשר גדולי תלמידיו נשארו בעריהם עם קהל עדת מרעיתם, לא אמר אז הרה״ק הרבי ר׳ אלימלך דברי תורה. ולכן לא נדפס בנועם אלימלך ד״ת על פרשת נצבים וילך.

שלמה לייפער שליט"א אדמו"ר מנאדבורנא בב"פ), האט ער דערציילט א מורא'דיגע מעשה, ער האט דערציילט אז ער איז געפארן מיטן סאטמאר'ער רבי'ן קיין שווייץ, און אינמיטן פארן איז אנגעקומען די ידיעה אז מ'האט נישט באצאלט דאם גאנצע גלעלט, במילא דרייט מען אוים דאם באהן און מ'פארט קיין אוישוויץ, איז געווארן א גרויסע בהלה אין דעם באהן, א גרויסע בהלה, וואם טוט מען? מ'האט געוואוסט אז מ'האט א גרויסן רבי'ן א צדיק אין דעם באהן, דארף מען גיין צו אים, האט ר' אברהם שטערן פארציילט, איך בין געווען דארט, און איך בין אריין צום רבי'ן, האט ער געזאגט, אז דער רבי איז געווען אקעגן א אייזערנע טיהר, און ער איז געווען אנגעטוהן אין טלית און תפילין, און מ'האט אים געזאגט אז מ'דרייט אוים די באהן קיין אוישוויץ, האט ער געזאגט, אז דער רבי האט אנגעפאנגען אזוי צו קאפען אויף דעם אייזערנעם טיהר מיט די פוס, און ער האט געשריגן קולי קולות אזוי, 'עם קאהן נישט זיין', ער האט מיר פונקטליך געזאגט דאם לשון, 'עם קאהן נישט זיין, עם קאהן נישט זיין, איך האב נאכנישט קיין תשובה געטוהן, עם קאהן נישט זיין...'. א חשוב'ע מעשה. 'עם קאהן נישט זיין, כ'האב נאכנישט קיין תשובה געטוהן...'.

רבינו: כ'האב געקענט דעם ר' חיים שטערן, עס איז געווען אמאל א דינער פאר די מוסדות נאך בחייו פון פעטער ז"ל ס'איז געווען צוזאמען מיט די סעודת הודאה כ"א כסלו, און דער ר' חיים שטערן איז מכובד געווארן צו רעדן דארט פארן ציבור, און דער ר' חיים שטערן איז צוגענאנגען צום מייק, ער האט געוואלט זאגן אזוי בדרך מליצה, האט ער געזאגט אזוי, ער קען דעם רבי'ן בכוסו בכיסו בכעסו... אזוי האט ער געזאגט, ר' שמואל וועט דאם געדענקען.

הרש"ח: יא, דער רבי האט זיך זייער צושמייכלט, דאם איז געווען ביים גרויסן דינער. ער האט געמיינט צו זאגן אז ער האט געקענט דעם רבי'ן סיי ווען דער רבי האט געהאט הרחבה, און סיי ווען ער האט נישט געהאט, אפילו ווען ער איז געווען אין א שווערן מצב...

האדמו"ר מדינוב: יעצט דערמאן איך מיך אויך, אז דער ר' חיים שטערן האט אמאל געמאכט א טיי אוועקט פאר סאטמאר אין קווינס, איז געקומען א שיינער עולם, ער האט איינגעלאדענט בעיקר די קווינסער מענטשן, און דער רבי ז"ל איז אויך געווען דארט, האט דער ר' חיים שטערן זיך אויפגעשטעלט, און ער האט געזאגט, רבותי, כ'וועל אייך ווייזן דעם חילוק צווישן ענק מיט מיר, א גרויסער חילוק, זאגט ער, איך בין געווען אין פעסט, און דער רבי איז צו מיר געקומען, ער האט ארויס געגומען א רשימה פון פינעף און צוואנציג משפחות, וואם נעבעך מ'האט געשיקט די מענער צו די מונקא–טאבור (לעבוד עבודת הפרך בכפי' ע"י הרשעים ימ"ש) און אין שטוב איז נישטא ממש גארנישט, האב איך געפרעגט דעם רבי'ן, טא, וואם ווילט איר פון מיר? האט דער רבי געזאגט, איך וויל האבן פופציג טויזענט פענגא'ס, א גרויסע מטבע, דאם איז ביי מיר געווען א גרויסער סכום, פופציג טויזענט פענגא'ס, שוין, בין איך אריין געגאנגען אין צימער, כ'האב געטראכט ווי אפט האב איך א זכיה צו האבן אזא גרויסן רבי ביי מיר, האב איך אראפ געברענגט פופציג טויזענט פענגא'ס. גייט דער רבי צום לינקן טאש, ער נעמט ארויס א צעטל מיט נאך פינעף און צוואנציג נעמען, ר' חיים איר מוזט האבן רחמנות, די מענטשן האבן נישט גארנישט, האט ער זיך געטרויעט צו זאגן, רבי, איך בין טאקע א גרויסער גוטער פריינד, איך בין זייער מעריין דעם רבי'ן, אבער איך חיים נישט פון די סאטמאר'ע חסידים, האט דער רבי געזאגט, אמת ר' חיים, איר זענט נישט מיין חסיד, אבער איך בין אייער'ס א חסיד!. ווי ער האט עם גהערערט האט ער געגעבן נאך א פופציגער. האט ער געזאגט ביים דינער, דער חילוק צווישן מיר און ענק איז אזוי, עטיץ זענטם אלע סאטמאר'ע חסידים, עטיץ זענטם חסידים פונעם רבי'ן, ביי מיר איז דער רבי מיין חסיד, דאם האט ער געזאגט דארט ביי די מסיבה.

רבינו: כ'געדענק אים, דער טאטע ז"ל האט אים מספיד געווען דעם ר' חיים שטערן, אין די וויענער ישיבה איז געווען די לויה, דער טאטע איז געווען אויף די לויה, און ער האט אים מספיד געווען.

האדמו"ר מדינוב: ס'איז א חכמה נפלאה צו נעמען די צוויי צעטלעך און דאם צוטיילן, ווען ער גיט אים ווען ביידע אויפאמאל וואלט ער וועק גארנישט געגעבן.

דער זיידע ז"ל דער מנחת אלעזר האט אמאל געזאגט, ער פלעגט פון זיך קיינמאל נישט רעדן, אמאל האט ער זיך צורעדט אזוי, האט ער געזאגט, כ'וועל אייך זאגן רבותי, איך האב אויך אמאל דעם כח וואם דער הייליגער צאנזער רב האט געהאט צו געבן כל אשר לו, אמאל האב איך אויך אין מיר דעם כח, אבער דעם כח צו באוייזן צו קענען נעמען געלט פון מענטשן, דעם כח האב איך נישט...

רבינו: דער דברי חיים פלעגט דאך אויסבעטן ביי מענטשן געלט, ער פלעגט צו בארגן געלט, און ס'איז געווען וועק ער

האט געבארגט און ער האט נישט געהאט צו באצאלן, און ער האט נאכאמאל געבארגט, ער האט געבארגט פון איינעם צו באצאלן פאר א צווייטן, ביז ער האט באקומען געלט און דעמאלטס האט ער באצאלט, אזוי איז געווען א גרויסע עבודה. איז געווען איינער וואס דער דברי חיים האט געבארגט פון אים געלט און ער האט נישט געהאט צו באצאלן, האט יענער געזאגט, אז ער וועט עס אפנעמען אויף יענעם עולם, ער האט נישט געמוטשעט מ'זאל אים באצאלן, ווייל ער וועט עס אפנעמען אויף יענעם עולם.

האדמו"ר מדינוב: ס'איז געווען אין ארץ ישראל דער בארנוב'ער רב, רבי אברהם שמחה.[4]

רבינו: יא, ער איז נאך געפארן קיין צאנז אלץ אינגערמאן, דער דברי חיים האט אים זייער מכבד געווען אלץ ראפשיצער אייניקל.

ער איז געווען צוויי מאל א ראפשיצער אייניקל, זיין מאמע איז אויך געווען אן אייניקל.[5]

דער קיוויאשד'ער רב (כ"ק הגה"צ רבי אלעזר שפירא ז"ל, אבד"ק קיוויאשד, בעמח"ס למטה ישישכר) פון דאהי איז געווען זיינם אן אייניקל, די מאמע איז געווען א טאכטער.

דער קיוויאשד'ער רב איז געווען עטליכע מאל א ראפשיצער אייניקל, ער איז געווען אן אייניקל פון אלע קינדער פונעם ראפשיצער רב.

האדמו"ר מדינוב: יא, האט ער טאקע דערציילט אזוי, אז ער האט געהאט א מנהג יעדעם יאר, ער פלעגט צו פארן קיין צאנז און בלייבן דארט אויף פיר וואכן, ער האט געוואלט זיין א תלמיד, און ער האט געגעסן די סעודות, און איז מיט געגאנגען אין מקוה,[6] מיטן צאנזער רב, ער האט

---

4 נולד בשנת תר"ץ לאביו הרה"ק רבי ישראל ז"ל אבד"ק בארנוב בנו של הרה"ק רבי אליעזר"ל דזיקוב'ער ז"ל בנו של הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ ז"ל, בשנת תר"ל מילא את מקום אביו כאבד"ק עיר בארנוב, ובשנת תרס"ט קבע את מושבו בעיה"ק ירושלים ונסתלק שם בשנת תרע"ו לפ"ק, דברי תורתו נדפסו בספרו 'חמרא טבא' עה"ת, 'אורה ושמחה' ו'נאות דשא' על המועדים, ועוד ספרים.

5 כי אמו היתה בת הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק ז"ל בן הרה"ק מראפשיץ ז"ל, והתדבק בהרה"ק מצאנז ז"ל שהתבטא עליו שנמצא בו דם מדמו של זקנו הרה"ק מראפשיץ ז"ל.

6 עיין תיאור נורא ומחריד בס' כל הכתוב לחיים (עמ' קט"ז) וז"ל: ידוע היה שהרבי מצאנז נגב"מ היה ניעור תמיד עד חצות לילה ובחצות לילה הלך למקוה ואח"כ ערך תיקון חצות בקולות ובכיות נוראות, והרה"ק מבארניב זצוק"ל רצה פעם אחת לראות במו עיניו עבודת רבו הקדוש בתוך המקוה [כי כן דרכו בקדש היה אשר לכל צדיקי הדור שנסע לאורם לא זז מהם יומם ולילה מלתהות על קנקנם ולראות בכל סדרי היום והלילה עבודתם והתנהגותם] לכן בערך חצי שעה לפני חצות לילה הלך לבית המקוה והטמין עצמו בבית הטבילה תחת ספסל אחד היותר קרוב אל המקוה, ואשר משם יוכל לראות ולשקוע מה הרבי עושה במקוה, וכן היה שעבר חצי שעה נשמע קול פסיעותיו מהרבי שבא, והמשב"ק לפניו עם פנס בידו להאירה, ונכנס המשב"ק והעמיד הפנס ויצא לחוץ להדר החיצוני, והרבי מצאנז כרגע פשט את בגדיו ועליו נפל אימה ופחד אשר ממש ששיניו מזדעזעות וארכבותיו דא לדא נקשן, ומפחד אשר היה לו היה מתחרט למה נכנס לפני ולפנים, אבל אמר בלבו יהי' מה שיהי' וכיון שהוא בפנים שאם יצא מחוץ להספסל אזי יבלבל ח"ו את רבו הקדוש, לכן החליט בדעתו למסור נפשו וגופו ואל יבלבל ח"ו את עבודת רבו הקדוש.

גם ידוע היה כי הרבי מצאנז היה לו רגל אחת חולנית, מרוב עבודתו כל היום היתה הגרב של רגל זו מלאה דם ומוגלה, והרבי מצאנז שלף ברגע אחד הגרב של רגל זו מלאה דם ומוגלה, והיה נשפך על הארץ רבת זוב דם ומוגלה, וגם זאת נגע ללבו וכל נימי גופו נתכווצו לו מצער הזה אשר ראה בעיניו מרבות הסבל של רבו הקדוש. והרבי מצאנז נכנס למקוה עם הכובע הקטן ירא מלכא על ראש קדשו, והתחיל בתעניות קדשו להתנענע במקוה ודפק ברגליו ובידיו על פניו ומצחו, פתח רבי פיו קדשו ואמר בקול רעש מחניק ועצור: הריני מקבל עלי ארבע מיתות בי"ד "סקילה" "סקילה", ורבת פעמים אמר מלת "סקילה", אח"כ אמר בלשון ז'רגון "פערשטיינען" "פערשטיינען", ג"כ רבת פעמים אמר כן, ושוב הגביה קול קדשו יותר גבוה ואמר "רעכט פערשטיינען", "איך לאז מיך שוין פערשטיינען פאר דעם אין סוף ברוך הוא", והרבה פעמים חזר באלו הדברים, וטבל עצמו והוציא את ראשו, [ואמר הרבי מבארניב זצוק"ל אשר בכל מלה ומלה מה שאמר רבי "סקילה" אין "פערשטיינען" וכנ"ל הרגיש הוא בהיותו תחת הספסל טעם סקילה ממש, וכן בשאר מיתות בי"ד כדלהלן הרגיש הוא כולם ממש ולא בדמיון].

ורבי נשם בכבידות רב אחר טבילה הראשונה מקבלת מיתת סקילה, ושוב רבי פתח פיו קדשו בקול רעש יותר גדול ואדיר ומחניק ועצור, ואמר "שריפה שריפה", ואח"כ בלשון ז'רגון "פערברענען" "פערברענען", ואחר רבת פעמים שאמר כן אמר, איך לאז מיך שוין פערברענען פאר דעם אין סוף ב"ה, והרבה פעמים שחזר על דברים האלו בהתלהבות ודביקות עילאה ונפלאה מאד, ועד שטבל עצמו עוד הפעם והוציא ראשו ונשם בנשימות כבדות ותכופות אחר טבילה השניה מקבלת מיתת "שריפה", ושוב פתח רבי פיו קדשו בקול רעש יותר גדול מחניק ועצור ואמר "הרג" "הרג" רבת פעמים כנ"ל, ואח"כ בלשון ז'רגון "שאכטענ" "שאכטענ" רבת פעמים כנ"ל, וגם העביר יד קדשו על גרונו כמו שמעבירים סכין שחיטה, וכל פעם ופעם שהעביר את ידו על גרונו אמר שוב פעם "שאכטענ שאכטענ", ואח"כ אמר איך לאז מיך שוין שאכטענ פאר דעם אין סוף ב"ה.

ואמר הרב מבארנוב זצוק"ל אשר בעת ששמע שיוצא מפה רבו מלת "שאכטענ" שכמעט פרחה נשמתו ממנו, ורצה לצעוק גיוואלד, יען שלא הי' יכול יותר להתאפק מחמת שהרגיש טעם שחיטה ממש על צווארו, אבל בכל כוחותיו התאמץ שלא יבלבל את רבו הקדוש בעבודה הקדושה הזאת, והרבי טבל עצמו פעם השלישית, והוציא ראש קדשו מהמקוה והתחיל שוב לנשום בנשימות כבידות ותכופות אחר הטבילה השלישית מקבלת מיתת "הרג".

זיך נישט אוועק געריבט קיין ד׳ אמות, ווייל ער האט געוואלט זיין א תלמיד. אמאל איז געווען א מעשה, א משלחת פון רבנים האבן זיך איינגעמאלדן אז זיי ווילן קומען צעהן אזייגער, ס׳איז געווען עפעס א זאך וואס איז געווען עומד על הפרק, וואס מ׳האט צו דעם געדארפט האבן די עצה און די הדרכה פונעם צדיק הדור, נו ווער איז דער צדיק הדור? דער צאנזער רב, האבן זיי זיך אפגעשמועסט אויף צעהן אזייגער, דערווייל איז די באהן שפעט געקומען, און זיי זענען אהנגעקומען צוויי אזייגער פארטאג׳ס, און דער רבי אברהם שמחה דער בארנובער רב איז געווען דארט, שוין, זיי האבן זיך נישט געזארגט, מ׳קען קומען צוויי אזייגער, ביים דברי חיים איז דאך לילה כיום יאיר, אויף דעם האבן זיי זיך נישט געזארגט, און מ׳קומט אריין צום צאנזער רב, אה, ברוך ה׳ אזעלבע חשוב׳ע רבנים, ער הייסט זיי זיך אראפ זעצן, נאכדעם זאגט ער צום בארנובער רב רבי אברהם שמחה, זיי אזוי גוט ברענג מעי״ד (משקה של דבש) מכבד צו זיין פאר די חשוב׳ע רבנים, ער גייט אריין אין די קאך און ער טרעפט גארנישט, ס׳איז באמת נישט געווען גארנישט, אמאליגע צייטן איז געווען אזא קרעטשמע וואס איז אפן געווען א גאנצע נאכט, האט ער געזאגט פאר רבי אברהם שמחה, גיי קוק, האט ער געווארט אז דער רב זאל אים געבן געלט, האט ער געטאפט אין אלע טאשן, און ס׳איז נישטא אפילו א פרוטה אחת, האט ער אים געזאגט, גיי אריין אין צימער קוק אין די לעדלעך און זעה צי די טרעפסט עפעס, ער איז געגאנגען און אויפגעזוכט, קיין איין פרוטה איז נישט געווען דארט, האט דער צאנזער רב געזאגט, אברהם שמחה׳לע אפשר וועסטו מיר בארגן אפאר רייניש צו קויפן די מעי״ד, זאגט ער, זייער גערן, זייער גערן, און ער גייט אין געשעפט און ער ברענגט מעי״ד, און דער צאנזער רב גיסט אהן פאר די מענטשן, און ער האט זיך מחיה געווען, ער האט געהאט א זכיה צו בארגן געלט פאר״ן צאנזער רב, האט דער בארנובער רב געזאגט אזוי, דער רב האט מיר קיינמאל דאם געלט נישט אפגענעבן, געלויבט דעם אויבערשטן, ווייל אויף יענע וועלט איז נישטא קיין איסור צו געבן ריבית... דער רבי וועט מיר געבן ריבית מיט ריבית, ער וועט מיר דאך נישט בלייבן שולדיג, ווען ער גיט מיר ווען צוריק וואלט איך געהאט די פאר אריינע זלאטעם צוריק, נו וואם האב איך דערפון?

רבינו: דער דברי חיים פלענגט זיך בארגן געלט, און ער פלענגט זיך צו בעטן מ׳זאל אים בארגן, אבער די בעלי בתים איז שטאט האבן אים נישט געוואלט בארגן, מ׳קען זיך עס היינט נישט פארשטעלן, ער האט זיך ממש געבעטן, האט ער געגעבן א משכון, אויף דעם האט מען אים שוין יא געבארגט, ער האט געפלענגט צו געבן דעם בעכער, ער האט געהאט זיין בעכער, און ער האט עם פארמשכונ׳ט, מוצאי שבת האט ער געבארגט פאר דעם געלט, און פרייטאג האט ער עם אויסגעלייזט.

האדמו״ר מדינוב: דער זיידע רבי שלום אליעזר׳ל (מראצפערט) האט אלעמאל געצינדן חנוכה לעכט אין אן האלצערנע מנורה, פארוואם? זאגט ער, ווייל דער טאטע האט אוועק געגעבן זיין זילבערנע מנורה אלין א משכון, האט דער טאטע געמוזט צינדן אין די האלצערנע מנורה, במילא ווען ס׳איז געקומען צו די ירושה האט ער באקומען די האלצערנע מנורה, דאם איז געווען ביי אים מער וועדר ווי כאטש וועלכע זילבערנע מנורה, עס איז ביי אים געווען א גרוים חשיבות.[7]

רבינו: יא, ער פלענגט זיך צו בעטן מ׳זאל אים בארגן געלט. עס פלענגן צו קומען ארימעלייט בעטן געלט, די עבודת הצדקה איז געווען ביי אים אזוי אינגעטיילט אין צוויי ערליי, עס איז געווען וואם ער האט געגעבן גרויסע נדבות, אסאך געלט, באצאלט און פארטיג, און ס׳איז געווען פארווען ער

ושוב פתח רבי פיו קדשו בקול רעש מחניק ועצור ואמר "חנק" "חנק" רבת פעמים כנ״ל, ואח״כ בלשון ז׳רגון "ווארגן" "ווארגן" רבת פעמים כנ״ל, ולא די באמירה לבד אלא ביד קדשו תפס בגרונו ובסימניו, ובקול מחניק ממש צעק רבי כברוכיא "ווארגן" "ווארגן" כנ״ל רבת פעמים ׳פארן אין סוף ב״ה׳, וטבל עצמו פעם הרביעית אחרי קבלת מיתת "חנק". וכרגע יצא הרבי מהמקוה, ולבש בגדיו בזריזות נפלא מאד, וקרא להשמש והלך הביתה לעבודתו הקדושה אמירת תיקון חצות כנהוג בכל לילה ולילה אשר העומדים בחוץ לחדרו גער בבכיה ובדמעות שליש. והרה״ק מבאריב זצוק״ל העיד על עצמו שבכל פעם בזכרו את מחזה עבודת המקוה הזאת הוא נרעד ונפחד וטועם מעין טעם ארבע מיתות ב״ד, ככה נחקקו דברי קדשו מלהבות אש אל לבו בזכרון תמיד, ובאורו נלך גם אנו למקוה במסירות הנפש הזאת, עי״ש.

---

7 עיי׳ בס׳ י״ג אורות (ח״א) בשם כ״ק רבי איציקל מפשעווארסק ז״ל שלכן נשארו כמה וכמה מנורות מהרה״ק מצאנז זי״ע, כי במשך השנה היה ממשכן את המנורה, וכשהגיע ימי החנוכה קנו לו מנורה חדשה, וכן חזר הדבר ונשנה במשך כמה פעמים, עי״ש. ומסופר מפי עדי ראיה שהרה״ק מהרש״א מראצפערט זי״ע היה מדליק בא׳ מימי החנוכה במנורה ישנה של פח, באמרו שפע״א מישכן אביו הק׳ את המנורה שלו לצרכי צדקה, וכיון שלא היה לו במה להדליק הדליק במנורה של פח זו ואמר שגם זו כשרה להדלקה, וכיון שאביו העיד ע״ז שהי״א כשרה ע״כ הדליק בה עד סוף ימיו.

האט געגעבן קליינע סכומים, און האט געזאגט קום היינט, קום מארגן, קום איבער מארגן, ביז ער האט געענדיגט צו געבן דעם סכום וואס ער האט געוואלט. און ס׳איז געקומען ארימעלייט אז זיי דארפן שיך, ס׳איז געווען אנהייב ווינטער, זיי דארפן שיך, ער האט געגעבן עפעס און געזאגט ׳כ׳האב נישט דאס גאנצע, קום מארגן׳, אזוי איז מען געקומען אפאר טאג, מ׳איז אלץ געקומען, און ער האט אלץ געגעבן, ביז ס׳איז געווארן אויסגעצאלט, האט זיך געמאכט מ׳איז געקומען ווען ער האט שוין נישט געהאט, און זיי האבן געבעטן, ׳רבי, איך דארף׳, זאגט ער ׳כ׳האב נישט׳, איז געווען וואס האבן געזאגט ׳איך גלייב נישט׳, האט מען אים אריין געלייגט די הענט אין די טאש, און מ׳האט געקוקט צי ער האט טאקע נישט... ער איז געשטאנען אזוי און זיך געלאזט טאפן, קוקט׳ס וועט עטץ זעהן.[8]

ער איז אמאל געזיצן אזוי אין שטוב, און ס׳איז אויך געקומען אן אריימאן און געבעטן געלט, ער האט שוין נישט געהאט, האט ער זיך אויפגעשטעלט און אויסגעטוהן די בעקיטשע, און דאס אהין געגעבן. ער האט אוועק געגעבן די בעקיטשע, ביז מ׳איז אריין געקומען און מ׳האט אים געפרעגט וואו איז די בעקיטשע, האט ער גזאגט אז ער האט נישט געהאט וואס צו געבן, האט ער עס אוועק געגעבן.[9]

האדמו״ר מדינוב: דער גאנצער ענין פון צדקה ביים צאנזער רב איז א זאך וואס מ׳פארשטייט נישט, עס איז א גרויסע פלא, אין די הקדמה פון דברי חיים על התורה שרייבן די בני המחבר, – וועל זענען די בני המחבר, דער שינאווער רב און די ברודערס, –עכ״פ שרייבן זיי, כמדומה לי שהיה מחלק מדי שנה בשנה אלפי אלפים דינרים לצדקה לעניים, יעצט איינער וואס האט עס געשריבן איז געווען דער שינאווער רב, און דער שינאווער רב האט דאך נישט משנה געווען בדיבורו, איז דאך אוודאי בכתב, האט ער געשריבן אלפי אלפים, יעצט וויפיל איז דאס אלפי, מועט אלפי איז דאך שנים, דאס מיינט כאטשיג צוויי מיליאן מאל די מטבע פון יענעם דור.[10]

רבינו: ער האט טאקע אויסגעטיילט אסאך. ס׳איז געווען לעת זקנתו איז געקומען זייער אסאך געלט. מענטשן האבן געשיקט געלט מיט די פאסטן, אויסער וואס ער האט געזעגנט, האבן מענטשן געשיקט – ווי דאהי הייסט עס א ׳פאסטל מאני–ארדער׳ – דארט האט עס געהייסן א ׳פאסט איינווייזונג׳, אזוי האט מען עס גערופן. און ס׳איז געקומען אסאך געלט יעדן טאג אויף די פאסטן, ער האט געהאט געלט פון וואס ער האט אויפגענומען דעם עולם, אבער חוץ דעם וואס ער האט פערזענליך פון מענטשן באקומען, איז געקומען אויף די פאסטן פון אידן וואס דארפן ישועות, מ׳האט געשיקט א טעלעגראם אן א פאסטן איינווייזונג, אזוי האט עם געהייסן, און ס׳איז געקומען גרויס געלט, און גארנישט האט נישט געענטפטיגט ביי אים.

האדמו״ר מדינוב: אז זיי שרייבן אז ער האט געטיילט אלפי אלפים, דאס קען מיינען צוויי מיליאן, און ס׳קען מיינען דריי מיליאן, צען מיליאן, אבער לכל הפחות צוויי מיליאן פון די מטבע פון יענע מדינה, איז א מענטש וואס טיילט צוויי מיליאן א יאר לכל הפחות, דאכט זיך אז אזא מענטש האט פרנסה, אז ער טיילט צוויי מיליאן האט ער פרנסה, דערווייל ווען ער איז נפטר געווארן שרייבן די קינדער, אז ס׳איז נעבעך נישט געבליבן, און זיי האבן געמוזט חתונה

---

8 עיי׳ בס׳ נפלאים מעשיך שהגה״צ מפאיע הי״ד סיפר שאביו הגה״צ מבאגאד זצ״ל היה מתאר בהתרגשות איך היה נראה המחזה כשהרה״ק מצאנז זי״ע היה מחלק מדי שבוע בשבוע מעות לילדי העיר צאנז שיהיה להם כדי להחיות נפשם [והיה נקרא ״אבש-געלט״], והוא היה עומד ועושה חשבון עם כל אחד כמה היה נותן לו, והם היו מתווכחים עמו שיוסיף להם, והיו צועקים: רבי, עס קומט מיר מער, והרה״ק טען לעומתם: איך האב ענק שוין געגעבן, והם טענו: ניין מ׳דארף מער, וכולם עמדו מן הצד ולא העיזו להתערב כי ראו שיש להרה״ק ענין נשגב בזה, והיה מחזה נורא לראות איך שמרן הק׳ שכל בית ישראל נשען עליו עומד שעה ארוכה ומחלק ממון לצדקה. וכן סיפר שהבני עניים בצאנז היו רצים אחר מרן הק׳ כשהלך להתפלל והיו נתלים בבגדיו כדי שיתן להם מעות.

ועיי׳ בס׳ שיח זקנים (ח״א) שהרה״ק רבי אלעזר מקאזניץ זי״ע היה פע״א בצאנז ושמע איך שנשים ענייות באו להתווכח עם הרה״ק שצריכים עוד כסף, כי הקיכלעך שאפו נשרפו בתנור וכו׳, והרה״ק מהר״א נחרד ואמר שלולי שהיו מכירים אותם הייתי נשבע שהם מלאכים בדמות נשים.

9 עיי׳ בס׳ י״ג אורות (ח״א) שפע״א נכנס הגבאי באישון לילה וראה את הרה״ק ז״ל יושב בלי הבעקיטשע, ולתמהונו סיפר לו שלא היה לו מעות ליתן לאלמנה, ע״כ העניק לה את הבעקיטשע, והגבאי נתרגז וטען

היתכן עד כי כך, השיב לו הרה״ק ומה היית אומר אם האלמנה הזאת היתה אשתך, עי״ש.

10 וזה לשו״ק: ... ״יצדקת פזרונו אשר מידיו הטהורות פרנס למאות ולאלפים עניים ואביונים אלמנות ויתומים, ועד אשר נתן להם את חוקם דבר יום ביומו לא נתן מקודם טרף לביתו, ועלתה צדקתו לאלפי אלפים כסף לשנה...״, עי״ש.

מאכן זייערע קינדער, אז מ׳שטעלט צוזאמען דאס געלט, מ׳האט געדארפט גיין נאך געלט פאר הכנסת כלה.

רבינו: זיי שרייבן אז ער האט גארנישט איבער געלאזט נאר ״צדקתו וקדושתו״.[11]

האדמו״ר מדינוב: ס׳איז א מורא׳דיגע זאך, דא טיילט ער אלפי אלפים, און דא איז נישטא מיט וואס צו התונה מאכן די קינדער, דאס איז עפעס מורא׳דיג.[12]

רבינו: ער האט אסאך אויסגעטיילט, און פאר די אייגענע קינדער האט ער נישט געגעבן.[13]

---

11 עי׳ בס׳ בני שמעיה שמעתיק מכתב קודש מהגה״ק רבי אהרן אב״ד קרייז-צאנז זי״ע להגה״ק מנאסאד זי״ע שיסייע לאסוף כספים להוצאות נישואי הרה״ק רבי שלו׳ אליעזר זי״ע ובתו״ד כותב: ״...כי אתם יודעים מכל אשר לאבינו הקדוש זצלל״ה זי״ע נשאר בידינו מאומה לבד צדקתו וקדושתו שהיא עומדת לעד״.

בקשה להגה״צ מאינטרדאם, לסייע לחוצאת נישואי חרח״ק מרצפרד׳

ב״ה יום ג׳ מ״מ תרל״ו לפ״ק צאנז.

החיים והשלום לכבוד ידידינו ה״ה הרב הגאון הגדול חו״פ המפורסם לשם ולתהלה האב״ד דק״ק אינטערדאם יע״א[2].

הנה אחר דרישת שלום כמשפט לאוהבי ד׳ הנני לעלות למעכ״ת צערינו, ינן כי הזמן הנשואין אחי החריף השנון ר׳ **שלום אליעזר** לעבין שי׳ ממשמש ובא אי״ה ד׳ ימים בחדש אלול הבע״ל, ועל הצאה רבה כזו ובפרט לדרך מרחק כזה למדינת רוסיא אין מהשיג ידים, כי אתם יודעים מכל אשר **לאבינו חקדוש** זצלל״ה זי״ע הכ״מ לא נשאר בידינו מאומה לבד צדקתו וקדושתו שהיא עומדת לעד. לכן הנני לחלוחו למען השם זכרו נא צדקתו שהי׳ כהררי וכו׳ ואשר החי׳ אנשים למאות ולאלפים וכל העולם אשר ניזון בשבילו ואשר האיר את פני תבל בצדקתו ובתורתו, ולכן לזרעו היום ברוחמים תזכרו לעשות להם אמת וצדקה, ובפרט מעכ״ת שהי׳ חביב ואהוב אצלו מאד־מהישבים ראשונה במלכות ונשא אותו על אברתו והרבה תפלה בעדו, יאבה נא בטובו ויחמול על זרעו להשתדל ולהתחיל אצל הנדיבים הטובים הישרים בלבותם אשר חסו ואשר הסתופפו בצל הקדושה לקבץ מהם סך מסוים לסייע בצרכי הנשואין הלזו בסיוע שיש בו ממש שיהי׳ לכבוד ולתפארת ולנ״ר לאבינו הקדוש זצלל״ה בג״ע מנוחתו כבוד. ותכס לב יקח מצות וכיו״ב אין מהצורך להאריך ולהגדיל גדל הרחמנות הילדים היתומים יחי׳ ויספיק הקיצור. ונא מאד לזרז בהמצוה, כי הזמן קצר והכנה רבה, לשלוח מהר, ובטוחים אנחנו בזכות המצוה וזכות אבינו זלה״ה מסייעתן שיתן לכם השי״ת חיים ארוכים ושל ברכה ושלום וחבלו ימיכם ושנותיכם בטוב ובנעימים ע״ע.

ידידו ואוהבו הדו״ש ומצפה להרמת קרן ישראל דגל התורה,

הק׳ אהרן בהרב הגאון הצדיק זצלל״ה אבדק״ק צאנז

אגרת בקשה לסייע בחוצאת נישואי חרח״ק מטשחויב׳

החיים והשלום ושמחה וששון לכבוד ידידנו הנאמן ה״ה הרבני המופלג בתורה ויראה הנגיד החסיד המפורסם כש״ת מוה״ר **חיים** נ״י.

חסדי ה׳ כי לא תמנו ולא כלו רחמיו מאתנו וזכינו ב״ה גם לנשואין אחינו העלם החריף ושנון ר׳ **יצחק ישעי׳** נ״י עם ב״ג נכדת הרב הצדיק שליט״א **מבעלוא**, ואתם ידעתם אשר עמדתינו ה״ה בני **אבינו הקדוש** זצללה״ה דלים ורקים כי לא נשאר מאבינו הקדוש זלה״ה שום רכוש, [זולת] אומץ חסדו וצדקתו אשר עומדת לעד, ולע״ע אין שום מבוא על הצטרכות הנשואין כי רבה הוא, ובטחוני אל ה׳ הנותן בלבות ב״א לחנון אותנו בצדקה איש איש כמתנת ידו כברכת ה׳ עליו ומצב ב״י במדינתנו נורא הוא מאוד, יאבה גם הוא בטובו ויזכור אהבת וקדושת אבינו מרן הגאון הקדוש זלה״ה ויזכור אהבת אבות לבנים ולסייע לנו בצרכי הנשואין כי רבה הוא בסיוע שיש בו ממש ולשלוח מהר, ואל תחמצו המצוה כי הזמן קצר. ובטוחים אנו שכל המסייע להשיא יחום ז״ק בלי אב ואם ירוחם מן השמים ויחברך בעושר וכבוד וחיים עד בלי די ותזכו להשיא בניכם מתוך נחת והרחבה.

דברי ידידו ואהובו הנאמן הדו״ש ומצפה הצלחתו,

הק׳ אהרן בהרב הגאון הקדוש זצללה״ה זי״ע

ועי׳ בס׳ ילקוט אגרות חיים (מכתב נ״ה משנת תרל״ג) שמעתיק מכתב מהרה״ק מצאנז להמעגלי צדק מדעשע זי״ע שיסייעהו בנישואי בתו הצדיקת נחמה׳לי ע״ה, וזלש״ק: **״...הנה אנכי זקנתי ושבתי לא אוכל לצאת ולבוא, ועמוס עלי סבל כ״ב יחי׳ וצריך אני כעת להשיא בתי... ולא נמצא בידי מאומה וההצטרכות והוצאות ירבו למאוד...״**

ועיין עוד בס׳ הנ״ל (מכתב י״א משנת תרכ״א) וזלש״ק: **״הנה לעת זקנתי נחליתי ונדכיתי, כלוא בבית ולא יראו פני חוצה, והוצאות ביתי הם**

מרובים, ולא אוכל לשית עצות בנפשי מה לעשות...״, עי״ש שמבקש שיאספו דמי מעמדות להוצאות ביתו.

12 ויש לציין שבס׳ אור לוי מביא עדות שמעו בעצמו פע״א כשנפגשו אחים הקדושים הרה״ק מהרש״א מראצפערט והרה״ק רבי ישעי׳לע מטשעחויב זי״ע בימי זקנותם, והעלו זכרונות ביניהם מימי ילדותם והיה מחזה הוד לשמוע איך שמדברים מאביהם הקדוש ומהתנהגותו, ובתוך הדברים שאל א׳ מהם לאחיו: האם הנך זוכר כשהיינו ילדים קטנים ותפרו לנו בעקיטשע׳ס החדשים לכבוד חג הפסח, והיינו קושרים את הבעקיטשע׳ס החדשים שלנו תחת המיטה, כדי שאבא זי״ע לא יבחין בהם, וימשכנו לצדקה.

13 עיין בס׳ י״ג אורות (ה״א עמ׳ נ״ד) שהרה״ק מצאנז זי״ע נתן כסף למעגלים לאחותו של הגה״ק רבי איציקל מפשעווארסק זי״ע ולבתו לא נתן.

בהדמנות אחרת תחת אחד השיחים סיפר רבינו שליט״א באריכות בזה״ל: אויף די עלטערע יארן האט ער געהאט אסאך קינדער, האט אמאל איינע פון די טעכטער מ׳האט געדארפט א קליד׳עלע מ׳האט געדארפט שיך וכדו׳, ער האט געוואגט ״ער האט נישט ער קען נישט געבן״, איז געווען א מלמד וואס האט געדארפט געלט, ער האט געהאט א שטוב מיט קינדער, איז ער אריין געקומען מיט די קינדער, און ער האט אים געגעבן געלט וואס ער האט געהאט, נאכדעם איז אריין געקומען זיין מאכטער און זי האט אויך געבעטן, האט ער געוואגט אז ער האט נישט, האט זי אנגעהויבן צו ווייטנן, פריער איז דא געווען איר חבר׳טע א אנדערע מיידל און יענער האט געבעטן און ער האט איר געגעבן, און פאר איר געבט ער נישט, האט ער געוואגט, ״כ׳וויס נישט וואס דו ווילסט, יעדער איז דאך א קינד פון דעם, ער איז דאך א תלמיד חכם, איז זי דאך א בת תלמיד חכם, אוודאי האב איך איר געמוזט געבן..״, איז געשטאנען דארט דער גבאי, ער האט געהייסן משה יהושע, האט ער זיך אנגערופן, מ׳וואגט אויף איר אז זי איז אויך א בת תלמיד חכם, האט ער זיך צושמייכלט, און ער האט געוואגט אויב אזוי בארג מיר געלט וועל איך איר געבן.

רבי יודא׳לע וייס איז געווען דא (ה״ה הרה״ח ר׳ משה יודא וייס ז״ל מגדולי חסידי נאסאד והוניאד ומחשובי תלמידי רבה״ק בעל דברי יואל ז״ל בעיר סאטמאר), **ער האט** געוואוינט אין קלויזענבורג פאר די קריג – כ׳מיין אז ער האט געוואוינט אין א דארף נעבן קלויזענבורג - און ער איז איריינגעפארן קיין קלויזענבורג זיך אינקויפן מעבל - ער האט דעמאלטס געהאט חתונה געהאט – און ער האט געהערט אז די גלינא רעביצין איז דא, דעם **צאנזער רב׳ס א טאכטער** (ה״ה הרבנית הצ גיטטא ע״ה זו של הרה״ק ר׳ בצלאל יושע אב״ד גלינא ז״ל נכד הרה״ק רבי מיכל מזלאטשוב ובן בתו של הרה״ק הרבי ר׳ מאיר׳ל מפרעמישלאן ז״ל), ווען ער גיין צו איר, איז ער אריינגעקומען אין שטוב, זיהט ער אז זי איז צוגעלייגט, פרעגט ער, ״פארוואס איז די רעביצין צוגעלייגט?״, האט זי געוואגט אז זי איז געקומען אהער ווייל זי דארף

דער דברי חיים האט זיך משדך געווען מיטן בעלזער רב ר׳ יהושע׳לע, רבי ישעי׳לע טשעחויבער איז געווען אן איידעם אין בעלזא,[14] און דער שידוך איז געשלאסן געווארן אין צאנז, און דער בעלזער רב איז געקומען קיין צאנז שליסן דעם שידוך, דער דברי חיים האט געהאט א טאכטער די רביצין נחמה׳לע,[15] זי האט געפירט די שטוב, איז זי אריין געקומען צום דברי חיים און זי האט געזאגט פאר״ן טאטן אז עם קומט דער בעלזער רב, ער איז א גרויסער רבי, מ׳גייט מאכן א שמחה, ס׳גייט דאך זיין א תנאים, און ס׳איז נישטא קיין בעכער׳ס, מ׳דארף אויפגעבן בעכער׳ס פאר די מהותנים, ס׳איז נישטא קיין כלים, ס׳איז נישטא גארנישט, ווי אזוי קען מען אויפגעבן כיבוד, האט ער געזאגט, גוט, מ׳וועט גיין בארגן, איז מען געגאנגען צו די שכנים אן מ׳האט געבארגט עסצייג און טעלער׳ס, א טישטוך, אלעם וואס מ׳האט געדארפט, אלעם האט מען געבארגט, און דער בעלזער רב איז אנגעקומען, און מ׳האט געדעקט צום טיש, א שיינעם טיש אזוי מיט אלעם וואס מ׳דארף, און דער דברי חיים איז אריין געקומען מיטן בעלזער רב, און ער זעהט א שיינעם געדעקטן טיש, זאגט ער, ׳מחותן, כ׳וועל אייך זאגן, מיין טאכטער איז געקומען צו מיר און זי זאגט מיר עם קומט דער בעלזער רב א גרויסע רבי׳, און ער הייבט אים אן איבער צו זאגן אלעם וואס זי האט אים געזאגט כלשונה, ׳א גרויסער רבי און ס׳איז נישטא גארנישט, מ׳קען נישט מכבד זיין, איז מען געגאנגען און מ׳האט געבארגט, וויל איך זאגן פארץ מחותן, אז אלעם וואס דער מחותן זעהט דא, גארנישט איז נישט מיינם, אלעם איז געבארגט׳.

א׳ הנוכחים: ער האט נישט געוואלט זיין קיין גונב דעת, האט ער דאס געזאגט.

רבינו: וועגן גונב דעת האט דער שינאווער רב אמאל געזאגט, מ׳האט געגעבן פארץ שינאווער רב עפעס א חפץ, א זילבערנע כלי, אדער א בעכער, וואס איז נישט געווען עכט זילבער נאר ס׳איז געווען ׳זילבער–פלעיטעד׳ האט דער שינאווער רב אויסגעקלאפט ביים טיש, להוי ידוע, דאס איז נישט זילבער, דאס איז נאר ׳כמו זילבער׳, ער האט געזאגט, מענטשן זעען אז כ׳האב א זילבערנעם בעכער, און כ׳וועל בעטן אמאל פאר א מענטש צו בארגן געלט, וועט ער מיינען אז איך פארמאג דאך א זילבערנעם בעכער, במילא האט ער פון וואו איינצומאנען, וויל איך מודיע זיין ס׳איז נישט זילבער, איך וויל זאגן אזוי אז יעדער זאל וויסן ס׳איז נישט זילבער, ס׳איז נאר ׳כמו זילבער׳! ער האט אויך מורא געהאט אז ער וועט זיי א גונב דעת.

דער דברי חיים האט געזאגט אז ער איז מקנא דעם רבי ר׳ הערש פון רימנוב, ער איז געווען א גרויסער בעל צדקה, און ביי אים האט אויך נישט גענעכטיגט קיין פרוטה, ער האט דאך אויסגעבעטן געלט, דער רבי ר׳ הערש האט געפלעגט אויסצובעטן גרויס געלט, אידן האבן געדארפט ישועות האט ער געבעטן גרויס געלט, און ער האט עם אויסגעטיילט פאר צדקה, האט ער געזאגט, דער רבי הערש ווען ער האט געהאט געלט האט ער אויסגעטיילט, און ווען ער האט נישט געהאט איז ער געווען צופרידן אזוי, ער האט דאך שוין נישט במילא איז ער פטור, זאגט ער אויף זיך, ׳אז איך האב שוין נישט וואס צו טיילן, פאלט פון מיר שטיקער פלייש אז איך האט שוין נישט וואס צו געבן׳.

ס׳איז געווען אמאל ערב פסח האט ער געשיקט בארגן געלט וויל ער דארף האבן פאר א ארימאן, האט מען אים געפרעגט, דער רבי האט דאך אים שוין פארזארגט אויף יו״ט, וואס זארגט מען יעצט פריש, אונז וויסן מיר אז דער רבי האט אים שוין פארזארגט, ער האט שוין מצות, ער האט שוין ווין, ער האט שוין אויף יו״ט. האט ער געזאגט, וואס פארשטייט עטץ נישט, אן איד א ארימאן שטייט אן

געלט, און זי האט נישט געמאכט קיין געלט, האט ער געמוסן דאס גאנצע פעקל געלט, און געזאגט ׳דעביצין נעמט׳ס׳...

האט זי אים געזאגט, ׳יונגערמאן, איך וועל דיר פארציילן א מעשה׳, ווען זי איז געווען א קינד און זי איז אויפגעוואקסן געווארן אין צאנז ביי איר טאטן אין שטוב, און ס׳זענען געקומען אריימע קינדער וואס האבן נישט געהאט קיין קליידונג, און דער דברי חיים פלעגט געבן פאר זיי, זי האט אויך נישט געהאט, און זי האט אויך געווייניט צום טאטן, און פונקט איז אריינגעקומען צום טאטן א אריימע מיידל, אפגעריסן, און זי האט געבעטן, ׳רבי, איך דארף געלט אויף קליידער׳, האט דער דברי חיים אריסגענומען געלט, און מיר געזאגט, ׳גיי מיט איר צוואמען, און קויפט פאר ענק׳, אבער זי האט זיך געשעמט צו גיין מיט איר, וויל זי איז געווען אזוי אפגעריסן, אז זי האט זיך געשעמט צו גיין מיט איר אויף די גאס, און דער דברי חיים האט איר געזאגט זי זאל גיין מיט איר, און זי האט זיך אזוי צוריק געהאלטן, האט דער דברי חיים געפילט אז זי וויל נישט, און האט פארשטאנען פארוואס זי וויל נישט, האט ער איר געזאגט ׳דו שעמסט דיך צו גיין מיט א ארים אידיש קינד אין די גאס?!׳, און האט איר געגעבן א קניפ אין פנים, האט זי געזאגט, ׳יעדעס יאר, אין דעם טאג ווערט עס געשוואלן׳. די מעשה האט זי פארציילט פאר ר׳ יודעלע׳ן, לכבוד דעם וואס ער האט איר געגעבן א גרויסן סכום.

14 שבזיווי״ר נישא את בת הרה״ק רבי יחיאל העשיל מקרילאוויץ ז״ל חתן הרה״ק מהר״י מבעלזא ז״ל.

15 א״ח הגה״צ רבי יצחק טוביה רובין ז״ל מגזע ראפשיץ.

טראכט, כ׳האב שוין ווייַן, כ׳האב שוין אלעס, איך ווייס, אבער וואס וועל איך טוהן נאך יו״ט, נאך פסח, פון וואו וועל איך האבן צו עסן נאך פסח, וואספארא יו״ט האט ער אז ער וויסט נישט פון וואו ער וועט האבן נאך פסח, מוז איך אים יעצט געבן אזוי אז ער זאל זעהן אז ער דארף זיך נישט זארגן אויף נאך יו״ט, ער זאל האבן א רואיגן פרייליכן יו״ט.

א׳ הנוכחים: די וועלט זאגט א ווערטל אז וועגן דעם איז ער אוועק כ״ה ניסן.

רבינו: אזוי זאגט די וועלט, אז ס׳איז אסאך צדקה אויסגעטיילט געווארן ביי די יארציַיט, אז פארדעם כדי נאך יו״ט זאלן אידן האבן געלט.[16]

האדמו״ר מדינוב: ס׳איז דא א מעשה, דאכט זיך מיר אז כ׳האב שוין פארציילט פארן רביַן די מעשה, אבער ס׳איז זייער א חשוב׳ע מעשה, ס׳איז ארוים געקומען אין בני ברק א קונטרס, כ׳האב עם אינדערהיים, און דארט שטייט אז די באבע רבי שלום אליעזר׳ס רביצין, זי איז נפטר געווארן אין נירעדהאז אין גענטא, און מ׳האט געוואלט פועל׳ן ביי די רשעים אז זיי זאלן לאזן איר פירן צום בית החיים, און זיי האבן געזאגט ׳לא׳ מיט אן אל״ף, בשום אופן נישט, האט מען נישט געהאט קיין ברירה, און מ׳האט אויפגעזוכט א ווינקל אין די גענטא, און מ׳האט איר דארט מקבר געווען, אבער יענעם טאג זענען דארט געווען נאך דריי פרויען וואס זענען אוועק, האט מען אלע פיר אריין געלייגט אין איין קבר, ווען די מלחמה האט זיך געענדיגט האט מען געוואלט איר פירן צום בית החיים, אבער מ׳האט זיך גזאארגט אז דארט ליגן פיר נשים, ס׳איז שוין א יאר און א האלב צי וויפיל, איז שוין נעבעך נישטא וויזוי צו זעהן ווער דאס איז, האט מען געטראפן אז דריי פרויען האבן האר, און איינע האט נישט קיין האר, האט מען פארשטאנען אז דאס איז דעם רבי שלום אליעזר׳ס רביצין, דאס איז אזא חשוב׳ע מעשה.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

האדמו״ר מדינוב: דער רבי זאל געבן א ברכה פאר״ן דיין (הרה״ג ר״י שטערן שליט״א), דאס איז דאך דעם רבי׳נס פירות (מתלמידיו החשובים של כ״ק רבינו שליט״א).

רבינו: יא, כ׳וויל זאגן, מ׳נעמט אויף זייער א חשוב׳ן דיין.

האדמו״ר מדינוב: יעדער ווייסט אז ער איז חשוב, נאר איינער ווייסט נישט, ווער איז דאס? ער אליינס.

וכירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳געפינט זיך יעצט אין חודש אדר, משנכנס אדר איז דאך מרבין בשמחה, מ׳זאל קענען זיין א גאנץ יאר בשמחה, ס׳זאל זיין ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא, בריאות השלימות און אריכות ימים ושנים, מ׳זאל קענען זיצן על התורה ועל העבודה מיט הרחבת הדעת.

האדמו״ר מדינוב: אמן, יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, דער רבי זאל קענען מרביץ תורה זיין מתוך נחת והרחבה על מי מנוחות, זוכה זיין צו ביאת המשיח, אקעגן צו גיין משיח׳ן בקרוב.

וכירך רבינו לחדומ״ץ: לחיים, הצלחה רבה, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט סייעתא דשמיא און גרויס הצלחה להגדיל תורה ולהאדירה, ולהורות דבר ה׳ אן א מכשול זאל דער אויבערשטער העלפן.

א׳ הנוכחים: כ׳וויים נישט צי ס׳איז דא נאך א דיין וואס האט אויך א פייער לעשער אפאראט (חברה מצילי אש) אונטער זיך,[17] דאס איז א שווערע אויפגאבע, ס׳איז דא שבת שאלות און אנדערע שאלות, ס׳איז נישט אזוי פשוט, כ׳מיין ס׳איז נישטא אין די וועלט.

האדמו״ר מדינוב: דאס מיינט נישט נאר אז דער דיין איז זייער חשוב, דאס ווייזט אויף עולם אויך, אז דער עולם פרעגט שאלות. אז ס׳איז דא אן עולם וואס זוכט צו פרעגן.

א׳ הנוכחים: דער דיין גיט שיעורים פאר אסאך ענינים פון די צרכי העיר און דער עולם קומט צו די שיעורים.

האדמו״ר מדינוב: מ׳דערציילט אז דער מלבי״ם איז געווען רב אין בוקארעסט פיר יאר,[18] און ס׳איז שוין געווען

---

16 עיין בס׳ אוצר ישראל (אות נ״א) שמביא בשם החסיד רבי מרדכי הערש שמערלער ז״ל שאמר בשם הבעל דברי יחזקאל משינאווא זי״ע שאמר שאביו רבינו בעל דברי חיים מצאנז זי״ע רצה לעשות טובה לנכדי הרבי רבי אלימלך זי״ע אפילו לאחר הסתלקותו, כי לפני חג הפסח נוסעים בעיירות לקבץ מעות לצרכי פסח, ולאחר יו״ט כשתמו כל המעות מצרכי חג הפסח צריכים עוד הפעם מעות וקשה לנסוע עוד הפעם בעיירות לקבץ מעות, לכן בחר להסתלק בכ״ה ניסן לאחר יו״ט ונוסעים נכדי הרר״א עוד הפעם בהעיירות, ולמראה עינים הוא שנוסעים לצאנז על ההילולא, עי״ש.

17 הרה״ג ר״י שליט״א נתמנה בשנים האחרונים מטעם הגאון הדומ״ץ שליט״א, לעמוד על המשמר ההלכה בכמה ענינים מצרכי העיר, ובתוכם חברה ׳מצילי אש׳ ו׳חברה הצלה׳ שבעיר קרית יואל יצ״ו.

18 הגאון הנודע המלבי״ם רבי מאיר לייביש וויסר ז״ל נולד בי״ט אדר שנת תקס״ט בעיירה וולוציסק שבוואהלין, ונפטר ביום א׳ ר״ה שנת תר״מ, ושמות העיירות הרבות ששימש ברבנות מובא להלן בפרטות, כאשר א׳ מהם היתה עיר בוקארעשט (להלן תצלום מכתב הרבנות ששלחה קהלת בוקארעשט להמלבי״ם).

זייער א נאכגעלאזטע שטאט און ס׳איז אים נישט געפעלן, האט ער געזאגט אז ער ציהט זיך אוועק, איז מען אים נעכאנגען פרעגן, רבי פארוואס לאזט איר אונז איבער? זאגט ער, ווייל דאס איז די ערשטע שאלה וואס מ׳האט אים געפרעגט אין די פיר יאר.

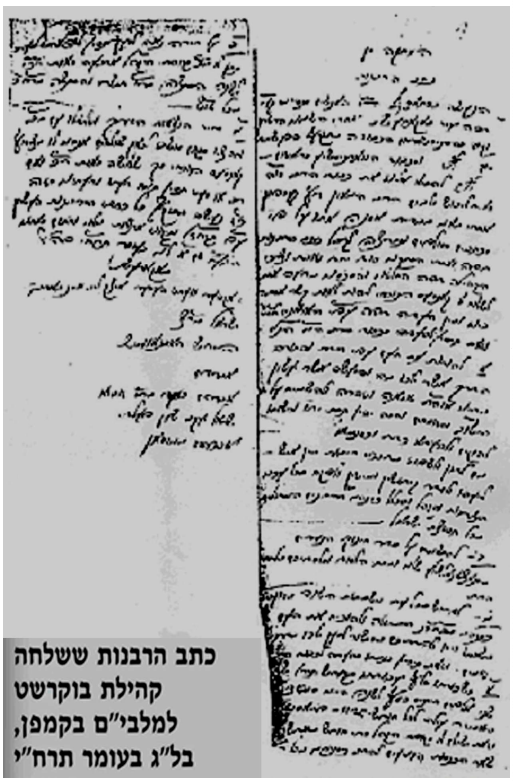
א׳ הנוכחים: פאר די חברה הצלה געט מען שיעורים איינמאל א וואך.

האדמו״ר מדינוב: יא, אז מ׳פרעגט שאלות דאס ווייזט אז דער עולם איז א חשוב׳ער עולם...

רבינו: דער מלבי״ם האט געוואוינט אין בוקארעסט, ער האט געהאט אסאך עגמת נפש דארט אין בוקארעסט, מ׳האט אים ארעסטירט אינמיטן זאגן א דרשה, אום שבת, מ׳האט אים פארמסר׳ט.

האדמו״ר מדינוב: יא, ער האט געהאט צו טוהן דארט מיט די משכילים אין יענע צייט.

רבינו: ר׳ משה מאנטיפיורי האט געשתדל׳ט פאר אים ביז מ׳האט אים באפרייט,[19] בתנאי אז ער וועט מער נישט דרשנ׳ן ברבים.[20]

כתב הרבנות ששלחה קהילת בוקרשט למלבי״ם בקמפן, בל״ג בעומר תרח״י

19 יש לציין שקהילת בוקארעשט שיגרה מכתב אל השר משה מונטיפיורי לפעול להחזרתו של המלבי״ם, וכך נכתב בו:

״לכ׳ השר הקדוש רועה אמונה עטרת עמו, נאמן בית ישראל מגינם ומושיעם מו״ה משה עבד ה׳, מרום יחלימיהו ויחזקהו יאריך יומהו, עד ביאת משיחהו, נבוא גם אנחנו ראשי קע״י (קהילת עדת ישורון) מפה בוקערשט בשם כל אחינו בני העיר בתוך הרבנים וגדולי עמנו ה׳ אלהים יחיו... לאחר דברי השבח ממשיכים הם וכותבים ...ואשר נאלמנו שפתותינו אל הלקח מאתנו לדאבון רוחנו כבוד רבנו ומאור עינינו הרה״ג מו״ה מאיר ליבוש מלבי״ם הראב״ד מפה אשר יצאו אנשים בני בליעל מקרבנו ויחרצו לשונם בפני הממשלה, ויעלילו עליו שקרים וכזבים עד אשר רוח אפינו המורה אתנו בדרכי ד׳ נלכד בשחיתותם, וירבו עינינו דמעות כמים כי ביום ו׳ פ׳ זכור פתאום שלחה הממשלה אנשי צבא ולקחוהו בחזקה ויוציאוהו מן המדינה כאשר בארנו בהבקשה הערוכה פה, אל מי נפנה ואנה נגוסה לעזרה?... משה משה אבינו הטה נא אזנך, ושמע קול נאקת בניך, ישראל צועקים לך ממצוקותיהם, קומה והושיענו כי חסינו בה׳ וכך, קנא קנאת ד צבאות ותורתו להשיב לנו את כבוד גאונו הרה״ג ובל תבולע נחלת ד׳...״

20 כן מתואר בספר פונעם רבינ׳ס הויף (תולדות הרה״ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זצ״ל בן הרה״ק מרחוין זי״ע): בשנת תר״כ עזב המלבי״ם את רבנותו בדייטשלאנד והתמנה לרבה של בוקארעסט, ובגלל אי התפשרותו בעניני יהדות ואי וויתור לבעלי עבירה העשירים, קנה לעצמו אויבים מושבעים בתוך הקהילה, וסבל מהם מחלוקת ורדיפות רבות, כך נמשך הדבר במשך חמש שנים רצופות, בהזדמנות מסויימת סיפרו חסידי סדיגורא מבוקארעסט להרבי ז״ל את צרותיו ואת סבלו הקשה של הרב מקעמפנא [המלבי״ם] מאת רשעי הקהילה, הרבי חקר אותם על דרכיו, ואחרי שהרהר קמעא העיר שמצוה גדולה לחזקו, מאז התחילו חסידי סדיגורא לתמוך בו, ועודדו אותו שיוכל לעמוד איתן נגד מציריו.

מתנגדיו של המלבי״ם שהיתה להם השפעה רבה בממשל החליטו אחת ולתמיד להיפטר ממנו בכל אמצעי שיודמן, בעסם הגדול הי׳ בגלל שלא חסך את שבט פיו ולשונו נגד הגבירים גסי הרוח והמותירנים, וקרע מהם את מסיכות הצביעות, הגיע הדבר עד שהלשינו נגד המלבי״ם שבדרשותיו הוא מסית את העם נגד המלוכה, עד שבשבת באמצע דרשתו התנפלו עליו שוטרים והשילו מעליו את טליתו, וסחבו אותו בבזיון למעצר.

כל הטירחא והקשרים של חסידי סדיגורא לשחררו לא הועילו, ואי לכן הודיעו על המאורע תיכף לרבי על ידי שליח מיוחד, חסידים מספרים שכאשר השליח הגיע לחדרו של הרבי הי׳ לפני הרבי ספר תהלים פתוח כאשר סיים לקרות הפרק המסתיים בפסוק ׳וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק׳, מקורבי הצדיק הסיקו מכך שהרבי אוחז את המלבי״ם לצדיק שבקרוב יחזור לגדולתו וכבודו כאשר שוואיו יחלו מפלה מוחצת.

המציאות היתה שהרבי כתב מכתב בקשה אישי לר׳ משה מנטופיורי שינצל את קשריו עם הממשל הרומאני לשחרר את הגאון הנודע מאסר, ואכן מנטופיורי השתדל היטב אצל הממשלה הרומנית והגאון השתחרר בתנאי שיעזוב מיד את רומניה. המלבי״ם בנסיעתו ערך ביקור בסדיגורא בכדי להודות עבור דאגתו שדאג לטובתו במשך הזמן ששהה בבוקארעסט ועל השחרור, הרבי חלק אז כבוד גדול למלבי״ם הוא ביקש שיישב לידו וציווה למקורביו שיעזבו את החדר שכן רצונו לבלות אתו בארבע עיניים במשך שעה, מאורע שהוא נדיר מנדיר בתולדות סדיגורא,

זיינע דרשות האבן זיי נישט געקענט סובל זיין.

אבער למעשה האט ער נישט מאריך ימים געווען דארט, שפעטער האט מען אים איננאנצן פארטריבן פון רומעניע.[21]

ער האט זייער אסאך געליטן דארט, ער האט אליינם באשריבן זיינע צרות און עגמת נפש פון דארט אין בוקארעשט, און ס׳האט זיך נישט גוט געענדיגט מיט די אלע צום סוף.[22]

א׳ הנוכחים: ער ליגט אין קיעוו.

רבינו: יא, ער האט נאך אסאך געוואנדערט אינצווישן, ער האט איבערגענומען זיין שווער׳ס רבנות אין א שטעטל אין רוסלאנד, מ׳האט אים פון דארט אויך פארטריבן, ער האט דארט אויך געהאט צוטוהן, שוין מיט חסידים האט ער דארט געהאט עגמת נפש.

צום סוף איז ער געווען רב אין א שטעטל ערגעץ אין אוקריינע.[23]

ער איז אוועק אום ראש השנה, דעם ערשטן טאג יו״ט, אוז ער ליגט טאקע אין קיעוו.

האדמו״ר מדינוב: שוין איך וועל נישט אויפהאלטן מער, אנטשולדיגט נאכאמאל אז מ׳איז געקומען אזוי שפעט... א גוטע נאכט.

רבינו: א גוטע נאכט, מ׳זאל זיך זעהן מתוך שמחה לאורך ימים, מ׳זאל הערן בשורות טובות.

ונפרד רבינו ממנו בידידות וברב ברכות

וליווהו רבינו עד רחובה של עיר

ועד היום לא נודע תוכן הדברים ששוחחו ביניהם... עכ״ד התיאור בס׳ הנ״ל.

ועיין בספר ישישים חכמה (עמ׳ רצ״ב) מובא שבעיר לינטשיץ התגורר חסיד קאצק זקן שהיה גביר גדול והיה רודף עד חרמה את הרב דמתא הגאון המלבי״ם זצ״ל, עד שקללו המלבי״ם וירד מנכסיו ונעשה עני מרוד ובעל יסורים גדול ממש, ור״ל ירד לטמיון עם כל בני בתו, הלך ובא האיש לפני הגה״ק בעל חידושי הרי״ם זצ״ל וקבל לפניו על אשר נעשה לו, השיב לו החידושי הרי״ם מה אתה רוצה מדוע רדפת את המלבי״ם, הלא הוא איש גאון גדול וצדיק ואתה מבקש עוד שיהיה לך טוב, אלא מפני שסוף הנך ירא שמים משלמים לך זאת בעולם הזה, כדי שלכל הפחות לא תטרד בעולם הבא.

21 בעש״ק פר׳ זכור שנת תרכ״ד גורש המלבי״ם מרומעניע, כפי שכתב המלבי״ם בעצמו כשמתאר במרירות על דבר גירושו, וז״ל: ״אנשי חייל מזויינים הקיפו את ביתי בלי לתת איש לצאת ולבוא, לקחוני בחזקה אל העגלה אשר הביאו.., ויביאנו בליל ש״ק לעיר גיורגיו, שם השלכוני אל הבור..., וביום השבת הובילוני על ספינת דגוה, ואלפים יונים מלויים אותי בלעג ובוז.. ויניחו אותי מעבר לגבול טורקייא...

22 ויש לציין שיום עזיבתו של המלבי״ם את בוקארעשט הפך ליום זיכרון מר לתושבי העיר שזכרו יום זה במשך שנים רבות לאחר מכן, וב׳הלבנון׳ שיצא לאור בפאריז פורסם מכתבם של בני בוקארעשט בו הם כותבים ״אנו תושבי בוקארעשט נזכיר בכל שנה ושנה את אשר עשה לנו עמלק החדש, ואת אשר נגזר עליהם כהיום הזה, לפני שנתיים ימים הוציא צורר היהודים השר מיכאל קוגלניציאנא שהיה סגן נשיא מולדוביע אז ונעשה ראש הממשלה צו לשלוח מעבר לנהר דאנוי את מרן הרב הגאון ר׳ מאיר לייבוש מלבי״ם, הוא חרק אז את שיניו כחית טרף וצעק על הרב כשהיה כבול בשלשלאות לפניו, האמנם כי כל אשר לא יעצום עיניו יראה כי מאת ה׳ היתה זאת, הוא סבב פני הדברים כי כל אלה נקרו ויאתיו באותו יום שנה אחר שנה, למען יכירו וידעו כולם כי ה׳ יתן לכל איש חלקו כפי פעלו״... עכ״ל.

וגם המלבי״ם פירסם בעצמו בעתון ׳הלבנון׳ פאריז את כל פרשת בוקארעשט ואף קללה נמרצת נתקיימה ברודפיו, אכן עונשם של אלו לא איחר לבוא, ראש הממשלה מיכאיל קוגלניציאנו סולק מתפקידו וירד מגדולתו באופן פתאומי, גם הנסיך הודה מכיסאו בתקופה שלאחר הגירוש, אויביו ומחרחרי הריב מראשי המשכילים קיבלו את ענשם כל אחד כגמולו, חלקם לא הוציאו את שנתם, וכמה מהם לקו במחלות אנושות, ומהם שיצאו מדעתם. ובהקדמה לס׳ ארצות החיים (ירושלים תש״כ) מספר רש״א מרגליות בשם אביו ריא״ז ז״ל שגר בבוקארעשט

23 בשנת תרע״ד והתאכסן באחת האכסניות, ופגש באותה אכסניה את אחד מבני העיר שהיה לבוש כאחד מעשירי העיר, אולם פניו הביעו בהלה, ובמשך כל היום ישב ושתה כוסות משקה חם הוא לא פסק מלשתות כוס אחר כוס, התנהגותו המוזרה עוררה אותו לשאול את בני המקום את פשר הדבר, וענו לו, שהוא נכד מא׳ שרדף את המלבי״ם והלה נענש ויצא מדעתו, והקללה רודפת את צאצאיו.

יש לציין שנות נידודיו, ובשבע קהילות כיהן המלבי״ם, הוא נדד מוורשנה שבמחוז פויון שבמדינת דייטשלאנד שם כיהן שלש שנים, לעיירת קעמפען שבאותו מחוז שם חנה שמונה עשרה שנה, ואח״כ הגיע לכהן בעיר בוקארעשט שבמדינת ראמעניא, ממנה גורש לאחר שש שנים, ומשם עבר לעיירת רוסציוק, ומשם עבר לקושטא, ומחודש אלול שנת תרכ״ד שהה משך ששה חדשים בפאריז, משם בא בחודש אדר שנת תרכ״ה ללונטשיץ שבדינת פולין, שם לא כיהן ברבנות והקדיש זמנו לפירוש התנ״ך שנה אחת, עד שכיהן ברבנות ב׳הארסון׳ שבאוקראינע, ושנה נוספת בלונטשיץ שבפולין, ומשם עבר לעיירת מוהילב שבאוקראינה בה שימש כרב ראשי שלש שנים, ומשם עבר לבית חתנו ובתו בסמולנסק, ולאחר מכאן המשיך בקניגסבערג שבמדינת דייטשלאנד בה כיהן כארבע שנים כרב עדת יוצאי פולין ורוסיה, לבסוף קיבל משרת הרבנות בעיירת קרעמענצוג שבאוקראינה, אולם בדרך למקומו החדש חלה נפל למשכב בעיר קיעב ונפטר שם ביום א׳ ראש השנה שנת תר״מ בגיל שבעים.

ובטרם נסע לקרעמענצוג קיבל הזמנה בכתב מאת ועד הקהילה בניו יארק להיות רב הכולל לכל מדינת אמריקא, אבל כיון שהמלבי״ם הגיע לגיל שבעים ובריאותו היתה רופפת, בני משפחתו מנעו ואת ממנו, ובדרכו לשמש ברבנות קרעמענצוג חלה את חליו ונפטר בקיעב ושם מנו״כ.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שבע ברכות רבתי לנכדת כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

בת הגאון הצדיק רב דקהל עצי חיים סיגוט שליט"א

בבית המדרש הגדול בוויליאמסבורג יצ"ו

מוצש"ק פרשת ויקרא-זכור תשפ"ב לפ"ק

די משנה אין אנהויב מסכת קידושין, הייבט זיך אן די משנה, האשה נקנית בשלשה דרכים, מ׳קען מקדש זיין א אשה מיט דריי אופנים, די משנה זאגט, בכסף בשטר ובביאה, אזוי הייבט זיך אן די משנה, נאכדעם איז די משנה מפרש, דער שיעור פון כסף.

די גמרא איז מדייק אויפן לשון המשנה, די גמרא שטעלט זיך פארוואס שטייט האשה נקנית בשלשה דרכים, פארוואס ס׳שטייט נישט בשלשה דברים, דאס איז איינס פון די דיוקים אין די גמרא דף ב׳ עמוד ב׳, עס וואלט געדארפט שטיין האשה נקנית בשלשה דברים, זאגט די גמרא, קידושין איקרי דרך.

האב איך געקלערט ס׳קען זיין בדרך אגדה, האשה נקנית בשלשה דרכים, פארוואס עס שטייט נישט ׳דברים׳, נאר ס׳שטייט בשלשה ׳דרכים׳, און אביסל בדרך רמז. ס׳שטייט אין אוהב ישראל פרשת ראה, זאגט דער הייליגער אפטער רב ז"ל, דער מספר שם הקדוש יב"ק, ס׳איז דא א שם, א הייליגער שם יב"ק, וואס יב"ק איז די ראשי תיבות י׳עננו ב׳יום ק׳ראנו. דער מספר פון שם יב"ק פארשטייט יעדער איינער דאס איז קי"ב, הונדערט און צוועלף, זאגט ער אז ס׳איז בגימטריא פון די צוויי שמות, שם הוי"ה וואס איז בגימטריא כ"ו, זעקס און צוואנציג, און שם אלהי"ם וואס איז בגימטריא פ"ו, צוזאמען די צוויי שמות שם הוי"ה און שם אלהי"ם איז בגימטריא קי"ב, דער שם יב"ק, דאס איז דער סוד פון המתקת הדינים, חלילה אז ס׳איז דא דינים איז מיט דעם שם יב"ק וואס איז דא אין דעם שם הוי"ה און אלהי"ם, דאס איז דער שם וואס איז ממתיק דינים, דאס איז איין שם יב"ק.

נאכדעם איז דא נאך א שם יב"ק, דאס באטרעפט אויך קי"ב, אבער דאס איז דריי אנדערע שמות, דער שם אהי"ה, אהיה אשר אהיה, וואס ס׳באטרעפט כ"א, דעם שם הוי"ה וואס באטרעפט כ"ו, און דער שם אדנ"י וואס באטרעפט ס"ה, צוזאמען: כ"א, כ"ו מיט ס"ה באטרעפט אויך קי"ב, דער שם יב"ק, און אויף דעם איז דא נאך א פסוק י׳ענך י״י ב׳יום צ׳רה וואס די ראשי תיבות איז אויך בגימטריא קי"ב, אבער ער זאגט - אזוי שטייט אין אוהב ישראל, דער שם יב"ק איז דער ׳שורש ומקור לכל הברכות והטובות׳, דער שם יב"ק איז דער שורש פאר אלע ברכות און אלע טובות, אזוי שטייט אין אוהב ישראל, די ערשטע שם יב"ק איז המתקת הדינים, און די צווייטע שם יב"ק איז די שורש פון אלע ברכות און אלע טובות.

שטייט אין ערוגת הבושם אין פרשת כי תשא, ברענגט ער צו פון אר"י הקדוש, וועז מ׳בענטשט לייגט מען ארויף די האנט אויף יענעם׳ס קאפ, וועז מ׳בענטשט א איד, לייגט מען ארויף די האנט, אין די האנט איז דא ה׳ אצבעות, פינעף פינגער׳ס, די ראשי תיבות פון די ה׳ אצבעות, אזוי שטייט פון אר"י הקדוש, איז גודל, די ערשטע פינגער הייסט גודל, אצבע, אמה, קמיצה, זרת, דאס זענען די פינעף פינגער׳ס, די ראשי תיבות פון די פינעף פינגער׳ס פון ג׳ודל,

א׳צבע, א׳מה, ק׳מיצה, ז׳רת, איז בגימטריא קי״ב, אז מ׳בענטשט איינעם לייגט מען ארויף די חמש אצבעות, די פינעף פינגער׳ס, אזוי ברענגט ער אראפ פונעם אר״י הק׳.

די גמרא זאגט אין מסכת יבמות דף ס״ב, כל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה בלא טובה בלא ברכה, וועי ס׳האט נישט חתונה און ער איז אהן א אשה, איז ער שרוי בלא שמחה בלא טובה בלא ברכה, האב איך געקלערט אזוי, וועז איינער איז מקדש א אשה, איז דא דער מקדש שטרעקט אויס זיין האנט מקדש צו זיין די אשה, האט ער פינעף פינגער׳ס אין די האנט, און ער שטרעקט אויס זיין האנט מקדש צו זיין די אשה, די פינעף פינגער׳ס איז די ראשי תיבות קי״ב, דער שם יב״ק, די אשה המתקדשת זי שטרעקט אויך אויס די האנט מקבל צו זיין די קידושין, איז שוין ווידער אמאל דער שם יב״ק, קומט אויס דער ערשטער שם יב״ק איז המתקת הדינים, און די צווייטע שם יב״ק איז דער שורש פון אלע ברכות און אלע טובות, קומט אויס השרוי בלא אשה, האט ער דאך נישט מקדש געווען קיין אשה, פעלט אים דאך דאס וואס זי איז פושט איר יד מקבל צו זיין קידושין, פעלט אים דאך דער שם יב״ק, איז ער שרוי בלא ברכה בלא טובה, ווייל אז ס׳איז דא צווי מאל יב״ק זאגט דאך דער אוהב ישראל אז ס׳איז דער שורש פון אלע ברכות און פון אלע טובות.

או מ׳איז מקדש אן אשה איז דא צווי מאל יב״ק, דאס איז בגימטריא דר״ך, צווי מאל יב״ק, צווי מאל קי״ב איז בגימטריא דר״ך, קומט אויס וועז מ׳איז מקדש א אשה מיט כסף איז דא דער יד פונעם מקדש, און דער יד פון די מתקדשת, איז דאך צווי מאל יב״ק, דאס איז בגימטריא דר״ך, וועגן דעם בייַ קידושין שטייט נישט דברים, נאר האשה נקנית בשלשה דרכי״ם, קידושין איקרי דר״ך. וועגן דעם וועז א חתן האט חתונה איז א זמן וואס מ׳קען מתפלל זיין, א זמן צו עוסק זיין אין המתקת הדינים, און עס איז א זמן צו משפיע זיין כל הברכות והטובות.

האב איך געקלערט אזוי, אין פרשת תרומה שטייט ויקחו לי תרומה, זאגט רש״י ויקחו לי תרומה, לי לשמי. ס׳איז באקאנט פון אר״י הקדוש, דער אר״י הקדוש זאגט וועז איינער גיט צדקה, די פרוטה וואס ער גיט דאס איז א י׳, די פינעף אצבעות פונעם נותן איז די ה׳, ער שטרעקט אויס זיין האנט צו געבן וועט א ו׳, און די פינעף אצבעות פונעם מקבל איז די צווייטע ה׳, במילא איז דא דער שם הוי״ה, אז מ׳גיט צדקה, יעדע פרוטה איז מייחד דעם שם הוי״ה, און אויף דעם זאגט דער חיד״א ויקחו לי תרומה, ויקחו לי לשמ״י, אזוי זאגט ער. דער אר״י הקדוש זאגט אזוי, און דער חיד״א ברענגט דאס אראפ אז דאס מיינט לי לשמ״י, זייער א הייליג ווארט.

לדרכינו קען זיין, וועז איינער גיט צדקה, איז דא א נותן צדקה, און ס׳איז דא א מקבל צדקה, ער שטרעקט דאך אויס די האנט, קומט דאך אויס אז ס׳איז דא דער יד פונעם נותן און ס׳איז דא דער יד פונעם מקבל, איז דאך דאס אויך צווי מאל דער שם יב״ק, וואס דער שם יב״ק איז דאך אזוי, דער ערשטער שם יב״ק איז בגימטריא הוי״ה און אלהי״ם, און דער צווייטער שם יב״ק איז אהי״ה הוי״ה אדנ״י, דאס איז אלעם שמות הקדושים, ויקחו לי תרומה, איז לי לשמ״י. דאס האב איך אזוי אינזין געהאט לכבוד די שמחה.

מרדכי הצדיק האט מתקן געווען משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, קומט אויס וועז א איד איז מקיים פורים מתנות לאביונים, קומט אויס גיט ער צדקה וועט נתעורר דער שם יב״ק. האב איך געקלערט אזוי, מרדכי הצדיק איז געווען דורש טו״ב לעמו, פארוואס איז מרדכי הצדיק געווען א דורש טו״ב לעמו? ווייל מיט דעם וואס מרדכי הצדיק האט מתקן געווען מ׳זאל געבן מתנות לאביונים, קומט אויס איז דאך דא צווי מאל דער שם יב״ק, אזוי ווי דער אפטער רב זאגט, אז דער צווייטער שם יב״ק איז כל הברכות וכל הטובות, קומט אויס וועז א איד גיט מתנות לאביונים אין פורים, וועט אים נשפע כל הברכות וכל הטובות, איז מרדכי הצדיק א דורש טו״ב לעמו, אז ס׳זאל זיין פאר אידישע קינדער כל הברכות וכל הטובות.

דער אויבערשטער זאל העלפן, מ׳גרייט זיך עס גייט זיין די וואך דער הייליגער יו״ט פורים, אידישע קינדער דארפן דעם י׳ענגו ב׳יום ק׳ראינו, און אידישע קינדער דארפן דעם י׳ענך י״י ב׳יום צ׳רה, אידישע קינדער דארפן שטארקע ישועות אין אלע ענינים, אין אזא געהויבענעם טאג כל הפושט יד, ווער ס׳שטרעקט אויס די האנט, די ה׳ אצבעות, איז נותנין לו, גיט מען אים פון הימל י׳ענגו ב׳יום ק׳ראינו, און י׳ענך י״י ב׳יום צ׳רה.

דער אויבערשטער זאל משפיע זיין פאר אלע אידישע קינדער אין אזא טאג אלעס וואס מ׳דארף, אלע צרכים וואס אידישע קינדער דארפן האבן, זה בכה וזה בכה, כ׳האב שוין אמאל געזאגט, דער קדושת לוי זאגט משלוח מנות איש לרעהו, משלוח מנות מיינט מען, איש איז הקב״ה, לרעהו פאר אידישע קינדער, הקב״ה גיט משלוח מנות, יעדער בר

דעת ווייסט אז דער דרך העולם איז וועו א איד שיקט משלוח מנות, א פשוט׳ער איד שיקט א פשוט׳ע משלוח מנות, א בעל בתי׳שער איד וועו ער שיקט א משלוח מנות שיקט ער א בעל בתי׳שע משלוח מנות, אזוי איז דער דרך העולם. קען מען זיך פארשטעלן וועו דער רבונו של עולם שיקט משלוח מנות פאר אידישע קינדער, דארף עס צו זיין לפי ערכו פונעם משלח, מידו המלאה הפתוחה הטובה והרחבה, דער אויבערשטער האט א גרויסע האנט, ער איז א גרויסער בעל יכולת, ער האט צו געבן פאר יעדן איינציגן איד, לכל איש ואיש, הקב״ה איז א כל יכול, און פאר יעדן איינציגן איד בכל מקומות מושבותיהם איז דער אויבערשטער ביכולת צו געבן די מחסורו אשר יחסר לו, אלעס וואס אים פעלט, און דער איין איינציגער באשעפער וייסט פאר יעדן איד וואס אים פעלט, וואס דער אויבערשטער דארף אים געבן, וואס זיינע בקשות איז, וואס ער בעהט, דעם י׳ענגו ב׳יום ק׳ראינו וואס ער בעהט פאר׳ן רבונו של עולם אין אזא געהויבענעם טאג.

דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל געבן פאר יעדן איינציגן איד בהרחבה גדולה, בני חיי ומזוני רויחי, גוטע שידוכים, און אלעס וואס מ׳דארף צו האבן, צרכי עמך ישראל מרובים, דער אויבערשטער וויסט אלעס, דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל שיקן א בריטע משלוח מנות פאר יעדן איינציגן איד, מ׳זאל זוכה זיין צו ישועות און רפואות, כל הברכות והטובות און אלעס וואס מ׳דארף, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מסיבת לחיים אחר התפילה יחד עם תלמידי ישיבת 'אהבת התורה' שע"י מוסדותינו הק' וויליאמסבורג יצ"ו

ערש"ק פרשת ויקרא-זכור תשפ"ב לפ"ק

בביהמ"ד עצי חיים סיגוט וויליאמסבורג יצ"ו

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך. די גמרא זאגט אין אנהייב מסכת קידושין תורה איקרי דרך, די תורה וועט אנגערופן דרך.

דער טאטע ז"ל אין ברך משה רעדט ער וועגן לערנען פארן דאוונען, זאגט ער וועו אז מ׳דאוונט טאמער האט מען בעפאר גערעדט עפעס א ווארט שלא כהוגן, האט מען פארשמירט דאס מויל, אז מ׳האט פארשמירט דאס מויל ווי אזוי קען מען גיין מיט דעם מויל זיך שטעלן דאוונען פארן היילגן באשעפער, נאר די תורה איז דאך הלא כה דברי כאש, די תורה איז פייער, און א טאפ אז ס׳איז טריפה געווארן, אז מ׳כשר׳ט עס, מ׳גליהט דאס אויס, וועט עס כשר. במילא זאגט ער, תורה איז דאך הלא כה דברי כאש, איז א מויל אז ס׳איז פארשמירט געווארן מיט א דבר איסור, אז מ׳לערנט פארן דאוונען, דאס לערנען די תורה הק׳ דאס כשר׳ט דאס מויל, במילא קען מען זיך שטעלן דאוונען. אזוי זאגט דער טאטע ז"ל, ער טייטשט אזוי דעם פסוק (משלי כה, ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה, אזוי טייטשט ער.

עמלק איז דאך אשר קרך בדרך, ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה, אז מ׳זאל נישט לערנען אינדערפרי, במילא קומט אויס אז מ׳האט נישט געלערנט, מ׳איז נישט אויפגעשטאנען אינדערפרי לערנען, איז דאס דאוונען נישט געווען קיין דאוונען, מ׳האט נישט געדאוונט געהעריג, מ׳האט געדאוונט פארשלאפן, עס האט געפעלט א חיות דקדושה, ווייל מ׳האט נישט ג׳כשר׳ט דאס מויל פאר׳ן דאוונען.

מ׳זעהט די מלחמה פון עמלק איז געווען אויפן כח התורה מיטן כח התפילה, שטייט אין פסוק והיה כאשר ירים משה את ידו, כאשר ירים משה איז דער פשט בתפילה, אברהם אבינו האט געזאגט (בראשית יד כב) הרימותי ידי אל ה׳ [ותרגומו ארמית ידי בצלוי]. והיה כאשר ירים משה, משה רבינו האט מתפלל געווען, איז וגבר ישראל, מ׳האט געדארפט מתפלל זיין מ׳זאל מצליח זיין אין די מלחמה קעגן עמלק, און אויף כדי צו מתפלל זיין דארף מען קודם עוסק זיין בתורה, קומט אויס, איז געווען די גאנצע קונץ פון עמלק, אשר קרך בדר"ך, אז ס׳איז געווען רפו ידיהם מן התורה, במילא האט מען נישט געקענט מתפלל זיין, מ׳האט נישט געקענט דאוונען געהעריג, אזוי האט עמלק געהאט א כח. און דער כח אנטקעגן עמלק דאס איז דער כח התפילה, כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל.

דאס וויל איך זאגן דא פאר די בחורים, יעדער איד איז מקיים מחיית עמלק, דער כח פון עמלק, דאס איז דער יצר הרע דער ס"מ, יעדער איד וואס האלט מלחמה מיטן ס"מ איז ער מקיים מחיית עמלק מיט דעם וואס ער איז מנצח דעם כח פון עמלק, און צו דעם דארף מען מתפלל זיין, אבער כדי מ'זאל מתפלל זיין ווי ס'דארף צו זיין דארף מען קודם לערנען. דאס וויל איך אייך מעיר זיין דא, מ'זאל לערנען פאר'ן דאוונען, אויפשטיין פארטאג'ס לערנען, און נאכדעם קען מען זיך שטעלן דאוונען, דאס דארף זיין א פעסטער יסוד.

און צו דעם דארף מען זיך לייגן צייטליך, אז מ'לייגט זיך צייטליך קען מען אויפשטיין צייטליך, מ'שטייט אויף אינדערפרי, אזוי איז געווען אין אלע דורות מקדמת דנא, אלע חסידישע אידן זענען אויפגעשטאנען פארטאג'ס און מ'האט עוסק געווען בתורה, דערנאך האט מען זיך געשטעלט דאוונען ווי א חסידישער איד דאוונט, מיט א חיות און מיט א ברען, דאס איז דער כח פון מחיית עמלק, מיט דעם האלט מען מלחמה קעגן עמלק.

זאל דער אויבערשטער העלפן, **כ'וויל אייך זאגן בחורים, כ'הער זייער פיינע גריסן, מ'הערט ברוך ה' די בחורים זיצן און מ'לערנט, מ'הארעווט אין תורה, מ'דאוונט און מ'לערנט, מ'לערנט אינדערפרי, מ'לערנט בייטאג, א גאנצן טאג מן הבוקר עד הערב, מ'פילט אויס דעם טאג, חס ושלום שרפו ידיהם מן התורה, מ'פילט אויס דעם טאג אין תורה,** דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען וויטער ממשיך זיין זיצן און עוסק זיין בתורה מיט הרחבת הדעת, האט'ס אלע הצלחה און לערנט'ס פלייסיג, מ'זאל מצליח זיין אין תורה, זיין ערליכע אפגעהיטענע בחורים, אפגעהיטן מיט יראת שמים, מיט מידות טובות, מיט אלעם גוטן תמיד, דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן אלע זוכה זיין מקיים צו זיין טאקע מחיית עמלק, מ'זאל זוכה זיין צו די גאולה שלימה בב"א.

מסיבת לחיים אחר התפילה יחד עם תלמידי ישיבת 'קנין תורה' שע"י מוסדותינו הק' מאנסי יצ"ו

ערש"ק פקודי ר"ח אדר ב' תשפ"ב לפ"ק

בביהמ"ד רב טוב בקרית יואל יצ"ו

מיר שטייען ראש חודש אדר, די גמרא אין מסכת מגילה דף י"ב, זאגט ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים. היינט איז באחד באדר, איז משמיעין על השקלים.

דארף מען צו פארשטיין, דעמאלטס ווען ס'איז געווען די גזירה פון המן, איז דאך געווען אין גלות בבל, איז דאך נישט געווען קיין בית המקדש, דאס ביהמ"ק איז געווען חרוב, מ'האט נישט געגעבן קיין מחצית השקל, מ'האט נישט מקריב געווען קיין קרבנות, הקדים שקליהם לשקליו, מ'האט דאך נישט אנגעהויבן צו געבן קיין שקלים.

נאר עס קען זיין דאס ענין איז אזוי, דער חיד"א ברענגט אראפ בשם רבינו אפרים, ונתנו איש כופר נפשו לה', איש כופר, כפ"ר אן די ו' איז בגימטריא תור"ה.

דער אור החיים הק' זאגט אויך אויפן פסוק זה יתנו, אין פרשת כי תשא זאגט ער אויך, זה יתנו, וואס מיינט מען ז"ה, זאגט דער אור החיים הק' אז דאס גייט ארויף אויף די תורה, ווייל עס שטייט, לא ימוש ספר התורה הז"ה מפיך, במילא זאגט ער, רופט ער אן ז"ה יתנו, ז"ה מיינט מען די תורה, לא ימוש ספר התורה הז"ה מפיך, זאגט דער אור החיים הק' מיט זיינע ווערטער, זה לשון קדשו: "לימוד תורה הקדושה מגינא ומכפרת עון ומרבה זכיות", זיצן און לערנען תורה דאס איז מגין אויף א חטא, ס'איז מכפר די עון וואס מ'איז חלילה נכשל געווארן, און ס'איז מרבה זכיות.

קומט אויס אזוי, אז ס'איז געווען א גזירה להשמיד להרוג ולאבד, אוודאי המן האט גוזר געווען א גזירה און ער האט געהאט א כח פון הימל, ווייל די אידן האבן זיך נישט אויפגעפירט ווי עס דארף צו זיין, צי ס'איז געווען השתחוו לצלם, צי ס'איז נהנו מסעודתו של אותו רשע, ווי אזוי

ס׳זאל נאר נישט זיין אידן האבן חוטא געווען. מרדכי הצדיק איז געזיצן און עוסק געווען בתורה, ונתנו איש כופר נפשו, די כופר נפשו איז געווען די תורה הקדושה ווי דער חיד"א זאגט, ער ברענגט עס פון רבינו אפרים, פון א ראשון, איש כפ"ר איז בגימטריא תור"ה, און ז"ה יתנו איז טייטש תורה, איז דאך פשט אזוי, וועז ס׳איז דא א ביהמ"ק און מ׳גיט מחצית השקל, איז דער מחצית השקל מכפר, אז ס׳איז נישטא קיין ביהמ"ק און מ׳קען נישט געבן קיין מחצית השקל, איז נישט דער פשט אז ס׳איז נישטא די כפרה, ס׳פעלט, דורך לימוד התורה אז מ׳זיצט און מ׳איז עוסק בתורה, דאס איז מכפר פונקט אזוי ווי די שקלים, אזוי ווי מחצית השקל איז מכפר, האט טאקע המן געזאגט, ער האט געזעהן מרדכי הצדיק זיצט, ער האט צוזאם געזומען תינוקות של בית רבן און עוסק בתורה, ער האט עוסק געווען אין הלכות קמיצה, האט ער געזאגט (מגילה טז.) אתא מלא קומצי דידכו, אז ער זעהט מ׳איז עוסק בתורה, ודחי עשרה אלפי ככרי דידי, מיטן כח התורה דאס איז פונקט אזוי ווי די שקלים, עס האט גאר א שטארקן כח.

גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, ער וועט זאגן ואת דתי המלך אינם עושים, המן האט מקטרג געווען אויף די אידן, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, זייערע שקלים מיינט מען ונתנו איש כופר נפשו, דאס איז דער כח התורה, די תורה דאס איז קדים, דאס איז נאך פאר בריאת העולם, כמה וכמה דורות פאר בריאת העולם איז שוין די תורה באשאפן געווארן, הקדים שקליהם לשקליו, ער האט מקדים געווען די שקלים, דורך די תורה הקדושה.

דאס איז וואס איז נתקשה משה במחצית השקל, משה רבינו איז קשה געווען, ער האט אויך געזעהן דעם מימרא פון ריש לקיש, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, איז ער קשה געווען, וואס הייסט הקדים שקליהם לשקליו, דאס איז דאך געווען נאכ׳ן חורבן, בזמן החורבן גיט מען דאך נישט קיין שקלים, האט אים דער אויבערשטער געוויזן מטבע של א"ש, דאס מיינט מען די תורה הקדושה, הלא כה דברי כאש, די תורה האט א כח אזוי ווי שקלים, די תורה הקדושה האט א געוואלדיגן כח.

כ׳רעד יעצט דא צו די בחורים, חשוב׳ע בחורים וואס זיצן און לערנען אין ישיבת קנין תורה אין מאנסי, מ׳איז געזיצן ביז יעצט די פאר חדשים פונעם ווינטער זמן, און מ׳האט עוסק געווען בתורה בהתמדה רבה, און ס׳האט א קול, מענטשן ווייסן, מענטשן הערן, מענטשן זאגן, אז די בחורים זיצן און זענען עוסק בתורה. ס׳איז געווען א לענגערע זמן, ס׳איז אן עיבור יאר, איז צוגעקומען נאך א חודש, האט מען געקענט נאך מער קונה שלימות זיין. ונתנו איש כופר נפשו, מיט די תורה הקדושה, דאס איז כופר נפשו, אזוי ווי דער רבינו אפרים זאגט, די תורה הקדושה איז מגינא ומכפרת עון ומרבה זכיות.

דארף מען זעהן צו זיצן ווייטער ביז ענדע זמן, בפרט יעצט די וואך-צוויי ביז פורים, עס איז א זמן פון הדר קבלוה בימי אחשורוש, דארף מען זעהן צו לערנען ביתר שאת, פונקט פארקערט ווי ס׳איז דא אנדערע מקומות אין אזא צייט איז דא אן התרשלות, דארף מען זעהן חלילה נתרשל צו זיין, אדרבה, נאך מער פארשטארקערן דעם הדר קבלוה בימי אחשורוש, מאהבה ומרצון, לערנען שעות רצופות, לערנען מיט התמדה יתירה, אזוי גייט מען צו צום יו"ט פורים, פורים איז א הייליגע יו"ט, ס׳איז נישט קיין יו"ט פון הוללות, פורים איז א יו"ט פון שמחה, שמחה של מצוה און שמחה של קדושה, ס׳איז א הייליגע יו"ט מ׳זאל זיהן עס צו האלטן הייליג.

דער זיידע ז"ל זאגט אין ייטב לב אין פרשת תרומה, המן האט געוואלט מאבד זיין גופות בני ישראל, המן האט פארשטאנען די נשמה פון א איד איז הייליג, ס׳איז א חלק אלקי ממעל, צו דעם האט ער געהאלטן אז מ׳קען נישט צורירן, מ׳קען נישט טשעפענען די נשמה פון א איד. ער האט געמיינט אז דער גוף פון א איד, א מענטש עסט, א מענטש טרינקט, א מענטש שלאפט, האט ער געהאלטן אז ס׳איז פונקט ווי א גוי וואס עסט און טרונקט, אז דער גוף איז א חולין׳דיגע זאך, במילא האט ער געהאלטן אז ער קען חלילה האבן א שליטה אויף די גופות בני ישראל. אבער דער אמת איז - זאגט דער זיידע ז"ל - עס איז נישט אזוי, די גוף פון א איד איז הייליג, במילא קומט אויס, פונקט ווי ער האט נישט קיין שליטה אויף די נשמות, קען ער נישט האבן קיין שליטה אויף די גופות בני ישראל אויך נישט.

די נשמה פון א איד איז הייליג, אבער ווי אזוי ווערט די גוף הייליג, דער גוף האט אויך א קדושה, עס איז גאנץ פשוט, ווער ס׳וויסט אין יורה דעה אז ס׳דירט זיך אן א כשר׳ע שטיקל פלייש מיט א טריפה שטיקל פלייש, אויב

ביידע זענען זיי קאלט, וואשט מען עס אפ און ס׳איז גארנישט, עס איז כשר, אויב ביידע זענען זיי היים און ס׳רירט זיך אן כשר מיט טריפה, איז עס בולע איינס פונעם צווייטן. קומט אויס, אז ס׳איז דא א נשמה אין א גוף, אז ס׳איז קאלט, דעמאלטס איז די נשמה א נשמה און דער גוף איז א גוף, דער גוף בלייבט א חולין׳דיגע גוף, ס׳איז קאלט, דעמאלטס קען המן האבן א שליטה אויפן גוף, טאמער איז עס אבער היים, אז ס׳איז דא א מטבע של א״ש, אן אש התלהבות, א פלאם פייער׳דיגער איד, דעמאלטס איז די גוף מיט די נשמה אינאיינעם, די גוף איז יונק פון די נשמה, ס׳איז בולע פון די נשמה רוחניות, אז די נשמה איז א הייליגע נשמה, וועלכע די גוף אויך א הייליגע גוף, במילא אז דער גוף איז הייליג האט המן נישט קיין שליטה אויף די גופות.

המן האט געמיינט אז די גופות בני ישראל זענען אזוי, ער איז צוגעקומען און געזעהן ווי אזוי מרדכי הצדיק זיצט מיט זיין ישיבה, האט ער געזעהן וואספארא התלהבות אש דארט איז דא, האט ער געזעהן אז ער קען נישט האבן קיין שליטה, נישט אויף די נשמה און נישט אויף די גוף, די גופות זענען אויך א חלק.

דאס זאג איך דא פאר די בחורים, מ׳דארף זעהן צו האבן אן הייליגן גוף, א הייליגע גוף איז דורך דעם וואס מ׳לערנט פלייסיג, די תורה הקדושה איז א אש, מ׳זאל זיין א ווארימער חסידישער איד, מיט א פלאם פייער, מ׳דאוועט אויפן קול, מ׳איז מקיים א מצוה מיט א ווארימקייט, מ׳קאכט ווען מ׳איז מקיים א מצוה, מ׳ליינט קריאת שמע ווי אן ערליכער איד, מ׳בענטשט ווי אן ערליכער איד, מ׳מאכט א ברכה ווי אן ערליכער איד, אזוי דעם גאנצן טאג איז מען ערליך און אפגעהיטן.

למה נתחייבו ישראל שבאותו הדור כליה מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, זיי זענען דארט געזיצן ביי די סעודה פון אותו רשע, מ׳האט זיך אנגעגעסן, מ׳האט זיך ממלא געווען אלע תאוות, און אז מ׳גיט זיך נאך אלע תאוות וועלט אויסגעקילט יעדער זיק, יעדער פינק פון יראת שמים, פון יעדע ווארימקייט, וועלט מען פארפראסטעוועט, מ׳וועלט פארגרעבט, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

מען דארף צו וויסן וועלן מ׳שטייט אין די טעג פון חודש אדר, מ׳זאל מתקן זיין דער פגם וואס מ׳האט דעמאלטס פוגם געווען, אוודאי א מענטש דארף עסן, א מענטש דארף צו שלאפן, א מענטש דארף צו טוהן אלע צרכי עולם הזה, אז נישט קען מען נישט לעבן, אבער מ׳זאל נישט זיין אזוי ווי שנהנו מסעודתו של אותו רשע, זיך ממלא צו זיין אלע תאוות. דאס דארף מען צו וויסן, זיך ממלא זיין אז מ׳גיט זיך נאך אלע תאוות, וועלט מען קאלט, מ׳דארף זיך מעמיק צו זיין אין תורה, צולייגן קאפ, אז מ׳לערנט א שוועלט מסכתא, א שווערער פרק, א שווערן תוס׳, זאל מען לערנען מיט א הבנה יתירה, מ׳לייגט צו קאפ, און דאס איז נאר אז מ׳איז ערליך און אפגעהיטן, טאמער איז מען פארפראסטעוועט האט מען נישט קיין חשק צו לערנען, עס קילט אפ דאס חשקות התורה, א חשק צו א דבר מצוה, צו יעדע דבר שבקדושה, צו זיין א ווארימער ערליכער איד, דארף מען זיין אפגעהיטן פון די נארישע תאוות עולם הזה. כל שכן נישט נכשל צו וועלן אין עבירות, די בחורים דארפן זעהן צו זיין ערליך און אפגעהיטן, מ׳זאל האבן אפגעהיטענע אויגן, אפגעהיטענע מחשבות, זיין ערליך און אפגעהיטן בדיבור במעשה ובמחשבה.

אבער פארשטייט זיך דער היינטיגער יצר הרע, דער היינטיגער עמלק, וואס האט זיך אריין געכאפט, עס האט זיך באקליידעט אין די כלים, אין די היינטיגע כלים, דאס איז אשר קרך בדרך, דאס ברענגט אריין א קרירות אין יעדן איד, אז מ׳רירט צו צו די כלים וועלט מען נעבעך נכשל אין עבירות חמורות, דארף מען אנזאגן באזהרה גדולה, מיט אן אזהרה חמורה, בל יראה ובל ימצא, מ׳זאל נישט צורירן נישט צו די און נישט צו די, די אלע נעמען וואס זיי האבן, עטץ ווייסט בעסער די נעמען וואס זיי זענען, נישט צורירן צו דעם קיין כי הוא זה, עס איז מוקצה מחמת מיאוס, און ס׳איז מוקצה מחמת איסור, אן ערליכער בחור קען מען נישט זיין נאר אז מ׳איז אפגעהיטן פון דעם.

דער אויבערשטער זאל ענק העלפן, דער זמן זאל אדורך גיין בשלום, מ׳זאל זיצן און עוסק זיין בתורה, די אלע מרביצי תורה דא, זייער חשוב׳ע מרביצי תורה אלע, משפיעים צו משפיע זיין תורה און יראת שמים, ערליכקייט, אפגעהיטנקייט, און אייפלקייט, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס מקבל זיין דאס וואס מ׳לערנט, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס אויסוואקסן ערליכע חסידישע בחורים מיט ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא אין תורה ויראת שמים און מידות טובות און ערליכקייט, און אפגעהיטנקייט, און אייפלקייט, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

בעזהשי"ת

ברון שהחייע וקימע והגיעו לזמן הזה

בשמחה רבה

הננו מודיעים לכל אנשי שלומינו הי"ו

שזה עתה יצא לאור עולם

זמירות לשבת קודש

ברך משה

עם קונטרס

'בצל תומר'

אוסף מנהגי קודש לרבותינו הק'
לבית סיגוט סאטמאר

כמה מעלות טובות:

- זמירות לשבת קודש מסודר מחדש באותיות יפות ומהודרות מאירת עינים
- אוצר גדול מאמרים ודרושים המדברים מעניני שבת
- מדור מיוחד 'זמני ששון' מאמרים ל'שלום זכר' 'ברית מילה' 'בר מצוה' 'נישואין'
  (חלק גדול אשר עדיין לא ראו אור הדפוס)
- קונטרס הנפלא 'בצל תומר' הליכות ומנהגים וסיפורי קודש לשבת קודש

היפלוכן
לעדערנע
באנד
פאר ניתנות

להשיג אצל כל מוכרי ספרים

מכירה הראשית אצל:

718.208.3723 **347.385.9580**

מנהלים ומוסדות התורה החפצים לקנות כמות מרובה יפנו עד ר"ח ניסן לטעלעפאן הנ"ל

מכירה הראשית בארה"ק: **עמודי שש 02-5377134** | מכירה הראשית באירופא: **מסורה 44-208-809-4310**